

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
ADMINISTRACINĖS TEISĖS IR PROCESO KATEDRA**

**GEDUTĖ GRIGALIŪNAITĖ
TEISĖS IR VALDYMO STUDIJŲ PROGRAMA**

**NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBĖS,
RIBOJIMAS IR ADMINISTRACINIAI APSAUGOS MECHANIZMAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – prof. dr. A. Urmonas

Vilnius 2007

TURINYS

ĮVADAS	4
Pagrindinės darbo sąvokos ir terminai	8
1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS SAMPRATA IR TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	12
1.1. Intelektinės nuosavybės samprata	12
1.2. Intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas	16
1.3. Tarptautinės sutartys dėl intelektinės nuosavybės apsaugos	17
1.4. Europos Bendrijų intelektinės nuosavybės apsaugos teisinis reglamentavimas	25
2. NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBĖS, RIBOJIMAS IR ADMINISTRACINIAI APSAUGOS MECHANIZMAI	28
2.1. Intelektinės nuosavybės savininko teisių pripažinimas	28
2.2. Teisėtas ir neteisėtas naudojimas intelektinės nuosavybės veiklos rezultatais, produktais, paslaugomis	33
2.3. Intelektinės nuosavybės apsaugos dokumentai, jų rūšys ir galiojimo laikas	41
2.4. Intelektinės nuosavybės administraciniai apsaugos mechanizmai	44
2.5. Asmenys, turintys teisę pareikšti ieškinį (kreiptis) dėl autorių teisių gynimo būdų ir priemonių taikymo	59
2.6. Creative Commons (cc) autorių teisių licencijos ir jų pritaikymas, Atviro kodo (Open Source) judėjimai. Intelektinės nuosavybės teisių klausimas kaip atvira šiuolaikinės visuomenės diskusija.	64
3. NUOMONĖS APIE NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBIŲ, RIBOJIMO IR ADMINISTRACINĖS APSAUGOS MECHANIZMŲ TYRIMAS	69
3.1. Empirinio tyrimo metodika ir organizavimas	70
3.2. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūris į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą	75
IŠVADOS	96
REKOMENDACIJOS, PASIŪLYMAI	98
TYRIMO TĘSTINUMO GALIMYBĖS	99
SANTRAUKA	116
SUMMARY	117
PRIEDAI	118
Priedas Nr 1. Empiriniame tyrime naudota anketa	118

Priedas Nr 2. Intelektinės nuosavybės dokumentai, jų rūšys, galiojimo laikas.....	124
Priedas Nr 3. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūris į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą tyrimo duomenys.....	128
Priedas Nr 4. WIPO konvencijos (WIPO CONVENTIONS)	141

ĮVADAS

METODOLOGINĖS PROGRAMINĖS NUOSTATOS:

Probleminė situacija, problemos formulavimas, tyrimo objekto ir dalyko nustatymas.

Intelektinės nuosavybės sąvoką apibrėžia 1968 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos konvencija. Šios konvencijos 2 str. nustato, kad intelektinė nuosavybė apima: autorių teises į literatūros, meno ir mokslo kūrinius, gretutines teises į atlikėjų atlikimus, fonogramas, transliacijas, ir teises į pramoninę nuosavybę - išradimus, mokslinius atradimus, pramoninį dizainą, prekių ir paslaugų ženklus, firmų vardus, apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos ir kitas teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos mokslo, literatūros, meno ar pramonės srityse. Iš esmės, intelektinė nuosavybė – tai yra teisės į kokį nors kūrybinį veiklos rezultatą.

Pati intelektinės nuosavybės sąvokų dermė sąlygota dualumo: nuosavybė tarsi nurodo apčiuopiamą, materialų, turintį aiškią priklausomybę objektą, tuo tarpu intelektiniai procesai yra vidiniai, ne visada orientuoti į materialią išraišką. Intelektinė nuosavybė yra reikšminga ir evoliucine prasme, nes jos dėka modeliuojamas, formuojamas, struktūruojamas, kuriamas, analizuojamas arba estetizuojamas vidinis ir išorinis pasaulis. Viena vertus, intelektinė nuosavybė apibūdina vadinamąjį objektą, kaip visumą ypatybių ir įvairiausių jų ryšių, o antra vertus, kaip tų ypatybių ir žmogaus santykį su aplinka (teisine, socialine, kultūrine, moksline, menine, kt.).

Problemos aktualumas. Intelektinė nuosavybė tapo neatskiriama mūsų ir viso vakarų pasaulio suvokimo apie nuosavybę dalimi, tačiau jos teisinio reguliavimo mechanizmas dažnam kūrėjui, o ir pradedančiam verslininkui vis dar yra sudėtinga sistema, ne visada veikianti optimaliai. Kintanti visuomenės sankloda, mokslinė, meninė, kultūrinė aplinka, rinkos procesai, naujos informacinės ir komunikacinės technologijos kūrėjams, verslui bei vartotojams atveria ne tik naujas žinių, kūrybos galimybes, bet ir meta naujus iššūkius, susijusius su intelektinės nuosavybės santykiais. Intelektinė nuosavybė tampa vis reikšmingesniu veiksmu įgalinančiu kurti inovatyvią visuomenę pagrįstą naujomis žiniomis, atradimais, meno kūriniais. Kiekvienas susiduriame su intelektine nuosavybe kaip vartotojas, platintojas ar kūrėjas. Šiuolaikinėje visuomenėje ganėtinai sunku suvokti save ir savo santykį su aplink egzistuojančia tikrove arba tam tikromis tikrovės formomis. Televizinė, virtuali, skaitmeninė realybė tarsi kybo tarp materialių ir žmogaus psichiniuose procesuose formuojamų reiškinių, jos dėka plinta įvairios idėjos, pateikiamos, propaguojamos, platinamos įvairios intelektinės nuosavybės apraiškos. Netgi sunku surasti ribą, kur baigiasi materialiai ir prasideda kita – kibernetinė realybė ar dvasinė sielos („psyche“) sritis. Televizija, kompiuteriniai tinklai tapo virtualiu objektu, nes ji reiškia ir

stebėjimą, ir rodymą. Moderniosios technologijos fikciją, imitaciją gali nesunkiai pateikti kaip tikrovę, kuria mes patikime, suvokiame ir joje gyvename. Žmogus komunikuoja su aplinka, gauna iš jos informaciją, kinta vertybių sistema. ***Teisinių žinių apie intelektinę nuosavybę struktūra, administracinių apsaugos mechanizmų analizė bei realios situacijos empiriniu tyrimu pagrįsta analizė*** padėsianti racionaliai vertinti, formuoti, kitaip tariant valdyti intelektinės nuosavybės procesus tampa aktualia problema vis greitėjančiame, pasipildančiame įvairiomis technologijomis, pasiduodančiame žiauriems rinkos pokyčiams ir manipuliavimams šiuolaikiniame pasaulyje. Intelektinės nuosavybės apsauga svarbi ne tik civilinei teisei, tačiau ir saugant viešąjį interesą. Lietuvoje intelektinės nuosavybės teisinės problemas nagrinėja M. V. Antanaitienė, [1998, 2001], R. Naujokas [1997, 2001], V. Guobys [1995, 1996, 1997, 1997a], M. Kiškis [2000], L. Mickienė [2001], V. Mizaras [2001, 2005], A. Vileita [2000], ir daugelis kitų mokslininkų. P. Kasperavičius [2004, 2005], R. V. Ulozas [2005], V. Žilinskas [2004] intelektinę nuosavybę nagrinėja daugiau kūrybiniu, techniniu aspektu. Tačiau ši sudėtinga sritis nėra pilnai sistemiškai išanalizuota administracinės teisės aspektu bei neatlikti empiriniai tyrimai atskleidžiantys labiausiai suinteresuotų subjektų – autorių, kūrėjų nuostatas bei sampratą apie intelektinę nuosavybę.

Tyrimo dalykas – Intelektinės nuosavybės valdymas: naudojimasis, ribojimas, administraciniai apsaugos mechanizmai.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti naudojimosi intelektine nuosavybe galimybes, jų ribojimą, administracinius apsaugos mechanizmus, susiklosčiusią juridinę praktiką.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti intelektinės nuosavybės sampratą, sistemą, valdymo prielaidas socialiniu teisiniu, aspektais; apžvelgti intelektinės nuosavybės genezę ir perspektyvas.
2. Išanalizuoti intelektinę nuosavybę reglamentuojančius teisės aktus, dokumentus, teismų praktiką, nustatyti jų suderinamumo, funkcines ypatybes.
3. Intelektinės nuosavybės valdymo aktualijų išskyrimas, apibendrinimas, valdymo veiklos, strategijos, problemų sprendimo mechanizmų sisteminimas. Prevencijos galimybių išskyrimas intelektinės nuosavybės valdymo pažeidimams mažinti.

Hipotezė. Intelektinės nuosavybės efektyvų valdymą įtakoja teisės aktų suderinamumas, suinteresuotų subjektų domėjimasis teisiniais intelektinės nuosavybės valdymo aspektais bei intelektinę nuosavybę reglamentuojančių teisės normų žinojimas.

Magistro darbo ***teorinį ir metodologinį pagrindą*** sudaro:

- Intelektinės nuosavybės valdymas nagrinėjamas pasitelkiant *metaanalizę* kai tyrimo objektas atskleidžiamas teoriniu, sociologiniu ir teisiniu aspektais.

- Teisės teorija ir sociologija

- Funkcionalistinis požiūris į teisę. Intelektinė nuosavybė atskleidžiama dviejų sampratų plotmėje: 1) intelektinės nuosavybės teisės kaip integracijos mechanizmas ir 2) intelektinės nuosavybės teisės kaip socialinės kaitos įrankis. Konsensusas tarp intelektinės nuosavybės valdymo teisinio mechanizmo ir socialinių pokyčių visuomenėje yra tam tikras susitelkimas užtikrinantis socialinę tvarką, skatinantis kaitą.

- Intelektinės nuosavybės, kaip ir kitų teisių, apsauga visuomenėje reguliuojama tarptautinės teisės aktais bei susitarimais, bendrosiomis teisės normomis ir specialiais įstatymais.

Magistro darbe pasitelkti šie *tyrimo metodai ir technikos*:

- **Referatyvus** literatūros šaltinių, teisės aktų analizavimas, kuriuo naudojantis išsiaiškinta intelektinės nuosavybės samprata, sistema, struktūra.

- **Sisteminės analizės** metodas, kurio pagalba intelektinė nuosavybė nagrinėjama kaip teisinės sistemos reguliuojama sritis, atsižvelgiant į jos santykį su kitais sistemos elementais.

- **Dokumentų analizė** ir **analitinis – kritinis** metodas, kurio pagalba siekiama išsiaiškinti intelektinę nuosavybę reglamentuojančio teisinio reguliavimo trūkumus, įgyvendinimo disfunkcionalumą, trukdžius. Pasitelkiami oficialūs dokumentai reglamentuojantys intelektinę nuosavybę (teisės aktai, teismų praktika, visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programa, vykdomosios valdžios sprendimai).

- **Palyginamoji analizė**, atlikta siekiant išsiaiškinti skirtinguose teisės aktuose reglamentuojamas intelektinės nuosavybės teisės esmines nuostatas.

- **Loginis analitinis - kritinis metodas**, kurio pagalba buvo pažvelgta į intelektinės nuosavybės teisinio reguliavimo trūkumus ir jo įgyvendinimo problematiką.

- **Sociologiniai tyrimo metodai** ir principai panaudoti duomenų rinkimui, apdorojimui, analizei. Įvykdytas empirinis tyrimas, intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūrio į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą anketinė apklausa, kurios rezultatai pateikiami remiantis deskriptyvinės statistikos metodologija ir principais. Duomenys apdoroti pasitelkiant SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programinę įrangą. Magistro darbo turinį ir tyrimo instrumentą iliustruojantys paveikslai sudaryti naudojantis SPSS, Windows Microsoft Word, Microsoft Excel, Corel DRAW ir PHOTO PAINT programine įranga.

Naudota literatūra ir šaltiniai.

Magistro baigiamajame darbe naudojami Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos teisės aktai (reglamentai, direktyvos), Europos Sąjungos Tarybos, ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto sprendimai, nuomonės, Tarptautiniai susitarimai, sutartys, konvencijos; Lietuvos teisės, sociologijos, politologijos ir kitų mokslų literatūra; teismų praktika (Teisingumo Teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos administracinio teismo biuletenio, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimai, nutarimai, nutartys, konsultacijos); Administracinių teismų praktikos medžiaga, aktualūs šiai temai moksliniai straipsniai; internetinių puslapių ir forumų pateikiama informacija ir tekstai; Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų dokumentai; taip pat intelektinės nuosavybės organizacijų medžiaga.

Pagrindinės darbo sąvokos ir terminai

Naudojami sutrumpinimai

Administracinė apsauga šiame darbe apibūdinama kaip viena iš teisinės tvarkos apsaugos formų. Dar vartojama ir kita sąvoka - „teisių apsauga“, terminas „apsauga“ yra platus ir apima, be teisių gynimo priemonių, ir kitas priemones, užtikrinančias teisių įgyvendinimą, t. y. ne tik teisines, bet ir socialines, ekonomines, politines, organizacines ir kitokias priemones, kurios sudaro būtinas teisių įgyvendinimo sąlygas. Administracinė apsauga įgyvendinama pasitelkiant administracinės prievartos valdymo poveikio priemonių grupes¹:

- 1) administracinės prevencinės (išpėjamosios) priemonės;
- 2) administracinės kardomosios priemonės;
- 3) administracinės atsakomybės priemonės (administracinės nuobaudos).

Intelektinės nuosavybės pažeidimu (nusižengimu) laikomas priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsinama į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kurį įstatymai numato administracinę atsakomybę.

Administracinę atsakomybę nustato ATPK 214 (10) ir ATPK 214 (27) straipsniai. Šių straipsnių nuostatos taikomos neteisėtam kūriniių ar jų įrašų panaudojimui bei pramoninės nuosavybės teisių pažeidimams reglamentuoti.

Autorių, gretutinių ir *sui generis* teisių gynimo būdus, t.y. priemones, kurių gali imtis teismas², kad apgintų pažeistas ar ginčijamas autoriaus teises, išvardina ATGTĮ 77 straipsnis. Remiantis juo, autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai, gindami savo pažeistas teises, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą ir reikalauti:

- 1) pripažinti teises;
- 2) įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus;
- 3) uždrausti atlikti veiksmus, dėl kurių gali būti realiai pažeistos teisės arba atsirasti žala;
- 4) atkurti pažeistas asmenines neturtines teises (įpareigoti padaryti reikiamus taisymus, apie pažeidimą paskelbti spaudoje ar kitokiu būdu);

¹ Bakaveckas A., Dziegoraitis A., Dziegoraitienė A., Gylys A., Kalesnykas R., Pranevičienė B., Rusinas E., Šedbaras S., Urmonas A., Žilinskas D. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis: antroji laida. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005, p. 514 – 524,

² Autorių ir gretutinių teisių subjektų teisės yra privatinės. Jų apsauga užtikrinama civilinės teisės normomis. Tačiau atsižvelgiant į intelektinės nuosavybės svarbą, reikšmę, nusikalstamumą, kai pažeidžiamas viešasis interesas teisės ginamos remiantis administracinės teisės, o atsižvelgus į mastą, ir baudžiamosios teisės normomis.

5) išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektu;

6) atlyginti turtinę žalą, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas, o šio Įstatymo 84 straipsnyje numatytais atvejais – ir neturtinę žalą;

7) sumokėti kompensaciją;

8) taikyti kitus šio ir kitų įstatymų nustatytus teisių gynimo būdus.

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, toliau (ATPK)³ - Lietuvos Respublikos įstatymas, kuris numato įstatymus dėl administracinių teisės pažeidimų, uždavinys yra saugoti Lietuvos Respublikos visuomeninę santvarką, nuosavybę, socialines ekonomines, politines ir asmenines piliečių teises bei laisves, taip pat įmonių, įstaigų ir organizacijų teises bei teisėtus interesus, nustatytą valdymo tvarką, valstybinę ir viešąją tvarką, stiprinti teisėtumą, užkirsti kelią teisės pažeidimams, auklėti piliečius, kad jie tiksliai ir nenukrypdami laikytųsi Lietuvos Respublikos Konstitucijos bei kitų įstatymų, gerbtų kitų piliečių teises, garbę ir orumą, sąžiningai vykdytų savo pareigas, jaustų atsakomybę visuomenei.

Autorių teisių subjektas – autorius, kitas fizinis arba juridinis asmuo, Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės turtines autorių teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės turtinės autorių teisės (autorių teisių perėmėjas)⁴.

Autorių teisių objektai – originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas⁵. Pasak doc. dr. A Vileitos⁶ autorių teisės objektas yra nematerialus, nors dažnai yra susijęs su materialiu objektu (pvz., rankraštis, knyga, kompaktinė plokštelė ir pan.). Tačiau autorių teisių objektas egzistuoja nepriklausomai nuo materialaus objekto, kuriame įkūnytas kūrinys.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, toliau ATGTĮ – Lietuvos Respublikos įstatymas, kuris numato autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinius, atlikėjų, fonogramų

³ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302256&p_query=&p_tr2= (Aktuali nuo 2007-07-21 redakcija) prisijungta: 2007 10 03.

⁴ Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598, 2 str.

⁵ Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598, 4 str.

⁶ Vileita A. Režisuoti spektakliai, televizijos ir radijo laidos bei fotografijos kūriniai kaip autorių teisių objektai // Autorių teisės i literatūros, mokslo ir meno kūrinius: aktualijos ir perspektyvos. tarptautinės mokslinės konferencijos skirtos Lietuvos narystės Berno sąjungoje 10 metų sukakčiai paminėti. Pranešimų rinkinys. – Vilnius: Eugrimas, 2005, p 36.

gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises), duomenų bazių gamintojų teises (*sui generis* teises), autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, kolektyvinį administravimą ir gynimą, taip pat *sui generis* teisių įgyvendinimą ir gynimą;

Atlikėjas – aktorius, dainininkas, muzikantas, šokėjas ar kitas asmuo, vaidinantis, dainuojantis, skaitantis, deklamuojantis, kitaip atliekantis literatūros, meno, folkloro kūrinius ar cirko numerius. Šiame darbe atlikėju taip pat laikomas orkestro, ansamblio ar choro vadovas ir dirigentas⁷.

Bendrijos dizainas – dizainas, pareikštas registruoti arba įregistruotas pagal Reglamentą dėl Bendrijos dizainų⁸.

Bendrijos prekės ženklas gali būti sudarytas iš bet kokių žymenų, kuriuos galima pavaizduoti grafiškai, būtent: žodžių, tarp jų asmenų pavardžių, dizaino, raidžių, skaitmenų, išorinio prekių arba jų įpakavimo vaizdo, jeigu jie leidžia atskirti vienos įmonės prekes ar paslaugas nuo kitų įmonių prekių ar paslaugų⁹.

Gretutinių teisių objektas – tiek tiesioginis (gyvas atlikimas), tiek į garso ar audiovizualinę laikmeną įrašytas kūrinio atlikimas, fonograma, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmasis įrašas, transliuojančiosios organizacijos radijo ir (ar) televizijos transliacija¹⁰.

Gretutinių teisių subjektas – atlikėjas, fonogramos gamintojas, transliuojančioji organizacija, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojas, kitas fizinis arba juridinis asmuo, šio Įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės gretutines teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės gretutinės teisės (gretutinių teisių perėmėjas)¹¹.

ETT- Europos Teisingumo Teismas, įkurtas 1952 m., užtikrina vienoda EB teisės interpretaciją ir veiksmingą taikymą¹².

Intelektinė nuosavybė¹³ - apima: autorių teises į literatūros, meno ir mokslo kūrinius, gretutines teises į atlikėjų atlikimus, fonogramas, transliacijas, ir teises į pramoninę nuosavybę - išradimus, mokslinius atradimus, pramoninį dizainą, prekių ir paslaugų ženklus, firmų vardus,

⁷ Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598, 2 str.

⁸ Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.

⁹ Tarybos Reglamentas 40/94/EB, priimtas 1993 m. gruodžio 20 d., dėl Bendrijos prekių ženklo // Official Journal L 11/1 1994/01/14.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598, 2 str.

¹¹ Ten pat.

¹² http://curia.europa.eu/lt/instit/presentationfr/index_cje.htm

¹³ Nevartotini priesagos *-inis*, *-ė* vediniai, prieš tą priesagą turintys formantus *-al-* ir kt. Pavyzdžiui, intelektualinė = **intelektinė** (intelektas) veikla, nuosavybė. Pečkuvienė L. Teisės kalba. Kai kurių išvestinių daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas teisės kalboje // Jurisprudencija. 2005, Nr.20(12). P.143.

apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos ir kitas teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos mokslo, literatūros, meno ar pramonės srityse.

PIT – Pirmosios Instancijos Teismas, įkurtas 1989 m., siekiant padėti ETT susidoroti su jam tenkančiu krūviu ir pagerinti piliečiams siūlomą teisinę apsaugą¹⁴.

WIPO – Tarptautinė intelektinės nuosavybės organizacija (angl. World Intellectual Property Organization) – tai 1967 m. įkurta organizacija, ginanti intelektinę nuosavybę ir skatinanti jos sklaidą, remianti kūrybiškumą ir inovacijas, kartu saugodama viešąjį interesą¹⁵.

¹⁴ http://curia.europa.eu/lt/instit/presentationfr/index_cje.htm

¹⁵ WIPO – <http://www.wipo.int> .

1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS SAMPRATA IR TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

1.1. Intelektinės nuosavybės samprata

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje pasakyta, kad nuosavybe neliečiama; nuosavybės teisės saugo įstatymai; nuosavybė gali būti paimta tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama. Tai reiškia, kad valstybė saugo ir gina privačią nuosavybę. Šią nuostatą galime geriau suprasti gilindamiesi į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimą: „Pagal Konstitucijos 23 straipsnį saugoma ir intelektinė nuosavybė. Intelektinė nuosavybė apima autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinius (knygas, brošiūras, straipsnius, dienoraščius, kitus literatūros kūrinius, kompiuterių programas, kalbas, paskaitas, pamokslus ir kitus žodinius kūrinius, muzikos kūrinius su tekstu ir be teksto, audiovizualinius kūrinius (kino filmus, televizijos filmus, videofilmus, diafilmus, kitus kinematografinėmis priemonėmis išreikštus kūrinius) ir kt. Intelektinė nuosavybė taip pat apima atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises).“ Taigi intelektinės nuosavybės apsaugos nuostatas randame pagrindiniame šalies teisės akte – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Intelektinė nuosavybė atspindi visuomenės ir valstybės santykius, kurie detalizuoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalyje: „Dvasinius ir materialinius autoriaus interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas.”

Konstitucijos 138 str. 3 dalis numato, kad „Tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Seimas yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis“. 2004 m. liepos 13 d. priimto Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ 1 str. 2 dalyje numatyta: „Europos Sąjungos teisės normos yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis. Jeigu tai kyla iš Sutarčių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, Europos Sąjungos teisės normos taikomos tiesiogiai, o teisės normų kolizijos atveju jos turi viršenybę prieš Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus.“ Taigi, Konstitucijos Europai II–77 straipsnis „Teisė į nuosavybę“, teigiantis, kad „2. Intelektinė nuosavybė turi būti saugoma“ tiesiogiai taikomas ir Lietuvos Respublikoje.

Nuosavybė tradiciškai suprantama kaip materialus, daiktinis turtas, tačiau Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.38 straipsnyje nurodyta, kad nuosavybės teisės objektu gali būti daiktai ir *kitas turtas*. Įstatymas gina ne tik daiktinį turtą, bet ir žmogaus intelektinės veiklos metu sukurtas vertybes, kurios materialinės vertės, bei išraiškos gali ir neturėti.

Objektus, kurie laikomi intelektine nuosavybe išvardija, intelektinės nuosavybės sąvokos sampratą aiškina 1967 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) steigiamos Stokholme pasirašytos konvencijos¹⁶ 2 straipsnio nuostatos, kuriose teigiama, kad intelektinė nuosavybe apima teises, susijusias su:

1. literatūros, meno ir mokslo kūriniais;
2. artistų vaidyba, garso įrašais, radijo ir televizijos programomis;
3. visų žmogaus veiklos sričių išradimais;
4. moksliniais atradimais;
5. pramoniniais pavyzdžiais (pramonės dizainu);
6. prekių ir paslaugų ženklais, firmų vardais ir kitais komerciniais žymenimis;
7. apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos;
8. kitas panašaus pobūdžio teises, susijusias su intelektine veikla gamybos, mokslo, literatūros ir meno srityse.

Šiuo metu greta aukščiau išvardintų intelektinės nuosavybės objektų yra priskiriami ir nauji, tokie kaip kompiuterinės programos, duomenų bazės, geografinių vietovių pavadinimai. Panašūs intelektinės nuosavybės objektų sąrašai pateikiami ir kituose tarptautiniuose susitarimuose: Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje (TRIPS), 1996 m. WIPO Atlikimų ir fonogramų sutartyje bei Autorių teisių sutartyje (kartu taip pat vadinamose – Interneto sutartimis).

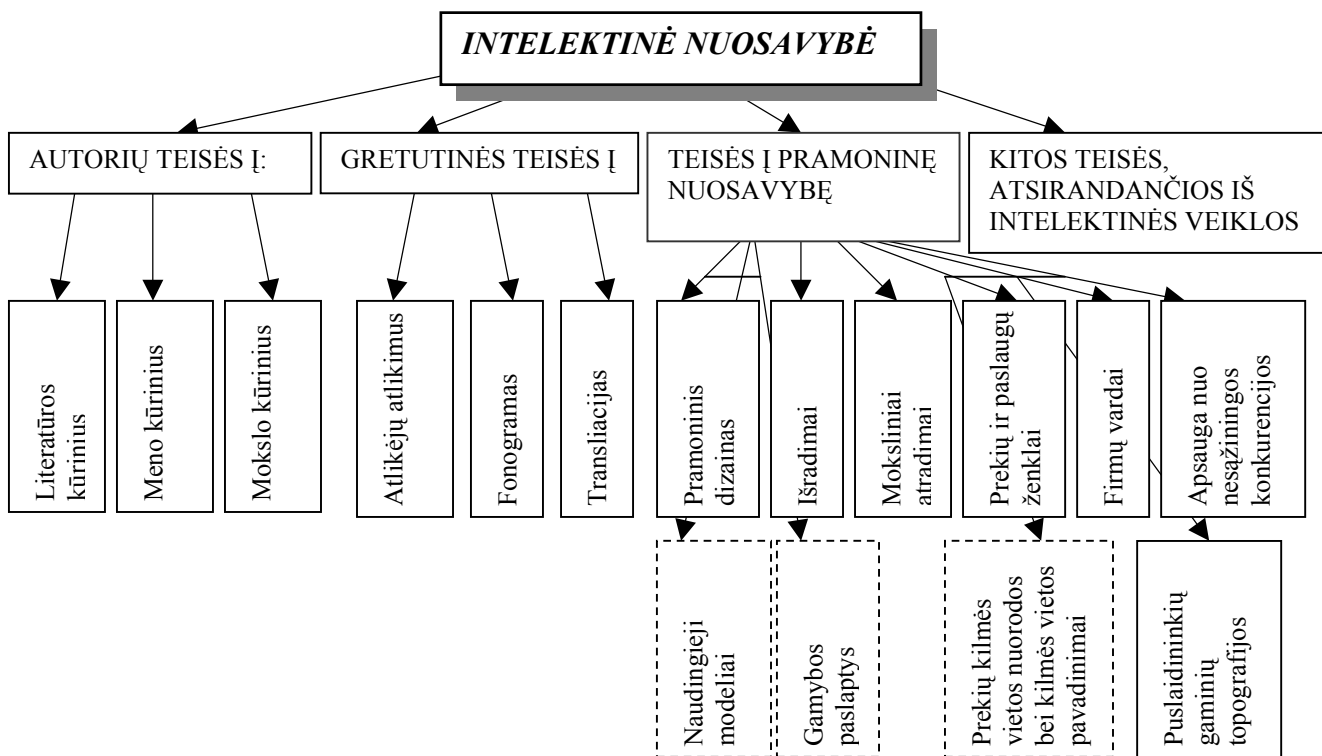
Teisės normos, kurios reguliuoja intelektinę veiklą taip pat skirstomos į didesnes grupes:

1. autorių teisių ir gretutinių teisių objektus (literatūros, meno ir mokslo kūrinius, atlikimą, fonogramas ir kt.)
2. pramoninę nuosavybę – patentus, prekių ženklus, komercines paslaptis, pramoninį dizainą ir kt.

Iš esmės, intelektinė nuosavybė – tai yra teisės į kokį nors kūrybinį intelektinės veiklos procese sukurtą rezultatą, sukurtas vertybes. Visuminį intelektinės nuosavybės sudėtinių elementų vaizdinį galime susidaryti pateikiamoje 1 paveiksle.

¹⁶ Įkūrusioje Pasaulinę intelektinės nuosavybės organizaciją – *WIPO (WIPO – World Intellectual Property Organization)*. 1967 m. liepos 14 d. Konvencijos dėl Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos įsteigimo 2 straipsnis teigia: “Terminas intelektinė nuosavybė apima teises, susijusias su literatūros meno ir mokslo kūriniais, artistų atlikėjiška veikla, garso įrašais, radijo ir televizijos laidomis, išradimais visose žmogaus veiklos srityse, moksliniais atradimais, pramoniniu dizainu, prekių ir paslaugų ženklais, firmų vardais ir prekybos ženklais, apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos, visas kitas teises, susijusias su intelektine veikla gamybos, mokslo, literatūros, meno, mokslo srityse.”

Nagrinėjant intelektinės nuosavybės sampratą M. V. Antanaitienė¹⁷ pažymi, kad naudingieji modeliai ir gamybos paslaptys (dažnai užsienio literatūroje sutinkame terminą know-how, o lietuviškai galėtume apibūdinti kaip „žinau kaip“) Lietuvoje neturi aiškiai reglamentuotos teisinės apsaugos ir pats tokių žinių savininkas turi rūpintis jų apsauga.

1 pav. Intelektinės nuosavybės teisinė samprata

Intelektinės nuosavybės teisių reguliuojama sritis yra labai plati. Apibendrintai šiuos santykius pateikia Antanaitienė M. V., Naujokas R.¹⁸ „kūrėjo teisės į tokį produktą (intelektinės veiklos produktą) vadinasi intelektinė nuosavybė“.

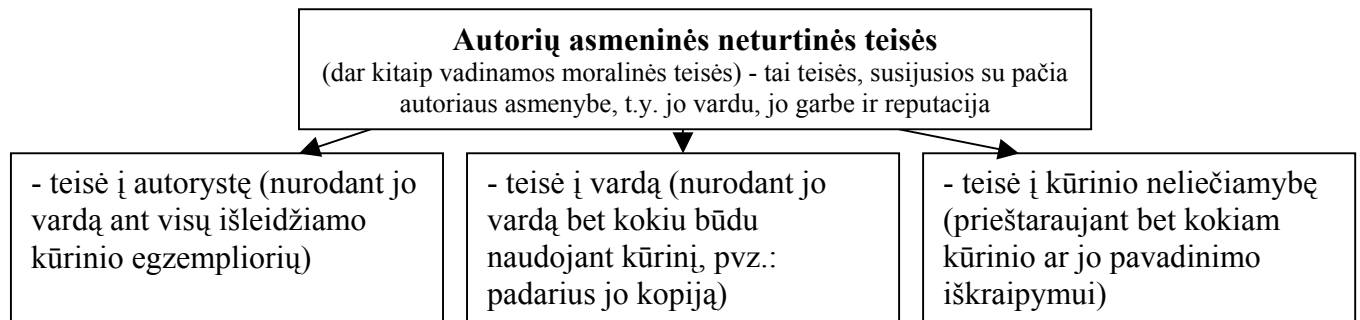
Pasak Bentley L., Sherman B.¹⁹ autorių teisė yra tas juridinis instrumentas, kurio pagalba autoriai gali atgauti, apsaugoti savo įdėtą laiką, triūsą, pastangas, lėšas kultūriniam produktui sukurti ir taip gauti naudą atitinkančią kūrinio sėkmę. Taigi intelektinės nuosavybės teisė sukuria tam tikrą balansą tarp kūrėjo ir visuomenės imdamasi reguliuoti sunkiai įvertinamas, išspraudžiamas į normas kūrėjo teisės į intelektinės veiklos produktą, kūrinį.

Dažniausiai ir plačiausiai literatūroje nagrinėjamos autorių teisės, kurių esmę sudaro autorių turinės ir asmeninės neturtinės teisės, kurių sistema pateikiama 2 pav.

¹⁷ Antanaitienė M. V. Intelektualinės nuosavybės įvadas. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, - Vilnius, 1998, p. 9.

¹⁸ Antanaitienė M. V., Naujokas R. Praktinis įvadas į intelektinę nuosavybę, -Vilnius, Lietuvos technikos biblioteka, 2001, p. 4.

¹⁹ Бентли Л., Шерман Б. Право интеллектуальной собственности: авторское право = Intellectual property law: copyright - Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2004, стр. 70.

Autorių turtinės teisės

1	Kūrinio atgaminimo teisė bet kokia forma ar būdu, įskaitant viso ar dalies kūrinio nuolatinį ar laikiną saugojimą elektronine forma (pvz.: nukopijuoti kūrinį į kietąjį diską, įrašyti į garso, vaizdo ir kompiuterines laikmenas) kūrinio egzempliorių
2	Išleidimo teisė – kūrinio pakankamo pagrįstiems visuomenėms poreikiams patenkinti egzempliorių kiekio pagaminimas, nepaisant gamybos būdo, su sąlyga, kad toks kūrinys tapo viešai prieinamas, autoriaus teisių subjektui leidus (pvz.: knygos išleidimas, kompiuterinės programos platinimas ir kt.)
3	vertimo teisė (leisti kūrinį išversti į kitą kalbą)
4	perdirbimo teisė (adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti kūrinį)
5	platinimo teisė (parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti kūrinį nuosavybėn arba valdyti)
6	importavimo teisė (įvežti kūrinį į kokią nors šalį)
7	viešo rodymo teisė – bet koks kūrinio, jo originalo ar jo kopijos rodymas tiesiogiai (paroda) arba ekrane, panaudojant skaidres, televizijos vaizdą ar kitus panašius būdus, taip pat audiovizualinio kūrinio atskirų kadro rodymas ne eilės tvarka kokioje nors vietoje, kur dalyvauja ar gali dalyvauti neapibrėžta asmenų grupė, nepaisant to, ar jie yra toje pačioje vietoje ir tuo pačiu metu, ar skirtingose vietose ir skirtingu metu
8	viešo paskelbimo teisė – tai kūrinio vaizdų ir (arba) garsų ar jų išraiškos viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jų padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku (tai apima teisę į kūrinio transliaciją, retransliaciją, perdavimą internetu ir kt. Audiovizualinio kūrinio vaizdų rodymas eilės tvarka laikomas viešu paskelbimu)
9	viešo atlikimo teisė – teisė viešai kūrinį vaidinti, dainuoti, groti, deklamuoti, skaityti, šokti ar kitaip atlikti, tiek tiesiogiai (gyvai atlikti), tiek pasitelkiant bet kokias priemones ar įrangą
10	transliacijos teisė – tai teisė viešai perduoti garsų arba vaizdų ir garsų arba jų išraišką telekomunikacijos priemonėmis, įskaitant palydovinį ryšį; užkoduotų signalų perdavimas laikomas transliacija tuo atveju, jeigu transliuojančioji organizacija aprūpina visuomenę specialiais atkodavimo prietaisais arba duoda leidimą juos įsigyti
11	retransliacijos teisė

2 pav. Autorių asmeninės neturtinės teisės. Autorių turtinės teisės

1.2. Intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas

Intelektinę nuosavybę reglamentuojantys *Lietuvos Respublikos* pagrindiniai teisės aktai, organizacijos:

- Lietuvos Respublikos Konstitucija. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 1996. 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos piliečių referendume priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija.
- Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598.
- Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės Žinios, 2006.10.31, Nr.: 116, Publ. Nr.: 4400.
- Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. IX-1355, 2003 m. kovo 5 d. //Valstybės žinios 2003 m. Nr. 28-1125.
- Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.
- Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.
- Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo aštuntojo skirsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, 2006 m. birželio 8 d. Nr. X-650, Vilnius // Valstybės Žinios, 2006.06.28, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2669.
- Lietuvos Respublikos firmų vardų įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 63-2060.
- Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.
- Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas: oficialus tekstas su pakeitimais ir papildymais iki 2003 m. spalio 6 d. – Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003.
- Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 5, 26, 158, 209-3, 221, 224, 237, 259-1, 282, 320 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 133-1, 214-27 straipsniais įstatymas // Valstybės Žinios, 2007.07.21, Nr.: 81, Publ. Nr.: 3316.

Intelektinės nuosavybės reglamentavimas, apsauga yra vienas iš vyriausybės interesų: Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kuruojama sritis - autorių teises²⁰.

²⁰ Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos kuruojama sritis - autorių teises
<http://www.lrkmlt.lt/index.php/lt/34440/> prisijungta: 2007 10 26.

Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba²¹ yra visuomeninė institucija, kuri kaip ekspertas ir konsultantas nagrinėja Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatų bei Lietuvos tarptautinių įsipareigojimų šioje srityje įgyvendinimo klausimus, teikia išvadas bei pasiūlymus Kultūros ministerijai. 2000 m. sausio 12 d. Kultūros ministerija²² sušaukė Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių tarybos steigiamąjį susirinkimą, kurio metu buvo įsteigta Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba, kurios sudėtis²³ dabar jau yra pasikeitusi.

Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras (VPB)²⁴. Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras (VPB) yra Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija, vykdanči valstybinį pramoninės nuosavybės objektų (išradimų, dizaino, prekių ženklų ir puslaidininkinių gaminių topografijų) apsaugos įteisinimą Lietuvoje ir centrinės pramoninės nuosavybės tarnybos funkcijas Europos Sąjungoje (ES) ir Europos patentų organizacijoje (EPO). VPB steigėjas yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1454 Valstybinis patentų biuras priskirtas Teisingumo ministerijos reguliavimo sričiai.

LATGA-A yra Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra²⁵.

Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA)²⁶.

1.3. Tarptautinės sutartys dėl intelektualinės nuosavybės apsaugos

Išaugus tarptautinei prekybai, ryšiams tarp valstybių, vystantis technologijoms atsirado intelektualinės nuosavybės teisinio reglamentavimo unifikacijos ir harmonizacijos poreikis. Vienas iš svarbiausių postūmių buvo literatūros ir meno kūriniių mechaniniai dauginimo būdai, spausdinimo mašinos (P.Kasperavičius, V. Žilinskas, 2004, p. 74).

Pirmasis autorių teisės įstatymas buvo priimtas 1710 m. Anglijoje „Karalienės Onos statutas“²⁷. Tačiau juo buvo saugomos tik literatūros kūriniių autorių teisės. XVIII-XIX amžiuje daugelyje valstybių buvo formuojamos autorių teisių normos.

²¹ Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba // <http://www.lrkmlt/index.php/lt/39357/> prisijungta: 2007 10 26.

²² Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos informacija. Įsteigta Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba // Informaciniai pranešimai, 2000.02.26, Nr.: 9.

²³ Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 04 16 įsakymas Nr. IV-253 „Dėl Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių tarybos sudėties patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.04.21, Nr.: 44, Publ. Nr.: 1702.

²⁴ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras (VPB) // <http://www.vpb.lt/> prisijungta: 2007 10 26.

²⁵ Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra // <http://www.latga.lt/> prisijungta: 2007 10 26.

²⁶ Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) atstovauja Lietuvos ir užsienio atlikėjams ir fonogramų gamintojams // <http://www.agata.lt/> prisijungta: 2007 10 26.

Tarptautinės sutartys dėl intelektinės nuosavybės apsaugos leidžia užtikrinti vieningą intelektinės nuosavybės apsaugą skirtingose šalyse, nes priešingu atveju kiekviena valstybė turėtų atskirus teisės aktus, paremtus tai valstybei būdinga teisine doktrina ir teismine praktika.

Pasak V. Mikelėno (Mikelėnas V, 2001, p. 279-282) intelektinės nuosavybės klausimai įvairių valstybių teisėje sprendžiami vienodai dėl konvencijų gausos bei visuotinai taikomas teritorinis principas, t. y. teisė tos valstybės, kurioje paskelbtas kūrinys, išduotas patentas, registruotas prekės ženklas ir panašiai. Lietuvos teisėje, civiliniuose santykiuose norint nustatyti taikytiną teisę skirti CK 1,52 ir 1,53 straipsniai.

Intelektinės nuosavybės apsauga nuo **1995** m. sausio 1 d. yra svarbus **Pasaulinės prekybos organizacijos**²⁸ – PPO (WTO – World Trade Organization) veiklos baras. Šios organizacijos narės valstybės priėmė **Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje aspektų (TRIPS – Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights)**, kurioje nustato minimalius visų rūšių intelektinės nuosavybės apsaugos standartus. PPO valstybės narės turi teisiškai saugoti savo ir kitų šios organizacijos valstybių narių piliečių teises į intelektinės nuosavybės objektus, kaip numatyta 1883 m. Paryžiaus, 1886 m. Berno, 1961 m. Romos konvencijose ir 1989 Varšuvos susitarimuose.

Dar viena labai svarbi sutartis yra **1996** m. gruodžio 20 d. Ženevos **Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos - PINO (WIPO) atlikimų ir fonogramų sutartis**.²⁹, Siekiant suvienodinti literatūros ir meno kūrinių autorių teisių apsaugą tuo pačiu metu Ženevoje buvo pasirašyta **PINO autorių teisių sutartis**³⁰. Lietuvoje už šių sutarčių nuostatų įgyvendinimą atsakinga Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Pirmosios nuostatos duodančios pagrindą ir pradžių intelektinės nuosavybės tarptautinio teisinio reglamentavimo vystymuisi yra šiuose tarptautiniuose dokumentuose:

- **1948** m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija.
- **1950** m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija.
- Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos **1966** m. gruodžio 16 d. priimtas Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas.

²⁷ „Karalienės Onos statutu“ buvo nustatyta, kad autorius turi išimtinę teisę 14 metų dauginti ir platinti savo parašytą knygą, o praėjus šiam terminui galima leidimą pratęsti dar 14 metų.

²⁸ Lietuva Pasaulinės prekybos organizacijos nare tapo 2001 m. gegužės mėn. 31 d. 2007 m. liepos mėnesį šioje organizacijoje buvo 151 narys. <http://www.wto.org/>

²⁹ Lietuvos Respublika PINO (WIPO) atlikimų ir fonogramų sutartį ratifikavo 2000 m. rugsėjo 26 d., ji įsigaliojo 2002 gegužės 20 d. <http://www.wipo.int/portal/index.html.en>

³⁰ Lietuvos Respublika PINO autorių teisių sutartį ratifikavo 2001 m. kovo 13 d., ji įsigaliojo 2002 kovo 6 d.

Intelektinę nuosavybę reglamentuojantys tarptautinės sutartys, susitarimai, konvencijos, organizacijos:

• 1883 m. kovo 20 d. pasirašyta ***Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo***³¹ – pirmoji tarptautinė patentinė sutartis, ji įsigaliojo 1884 03 07. Jos pagrindu įsteigta Tarptautinė sąjunga pramonės nuosavybei saugoti (pranc. *L'Union internationale pour la protection de la propriété industrielle*). Paryžiaus konvencija buvo daug kartų peržiūrėta. Pirmasis intelektinės nuosavybės tarptautinis dokumentas – Paryžiaus Konvencija taikoma visoms intelektinės nuosavybės rūšims, t.y. patentams, dizainams ir prekių ženklams. Šios Konvencijos šalims narėms paliekama daug laisvės pasirenkant, kaip įgyvendinti joje apibrėžtus įsipareigojimus. Pagrindinės Konvencijos nuostatos yra nacionalinio reguliavimo ir pirmenybės principai. Paryžiaus konvencija turi prioritetą išforminant išradimą, o kai kuriose valstybėse ir naudingąjį modelį, pramonės dizainą, prekių ženklą sujungiant kelias skirtingu laiku ar esant keliems nepriklausomiems požymiams, pateiktiems keliose paraiškose kitose Tarptautinės sąjungos valstybėse paduotas paraiškas.

• 1886 m. rugsėjo 9 d. pasirašyta daugiašalė ***Berno konvencija*** dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos³² ir įsteigta ***Tarptautinė sąjunga literatūros ir meno kūriniams saugoti***. Šioje sutartyje laikomasi ir nustatomas minimalių teisių rinkinys, kurį turi pripažinti šalys, sudarančios kūrinių apsaugos Sąjungą. Sąjungos valstybės gali nustatyti, kad teisiškai saugomi tik tie kūriniai, kurie išreikšti materialia forma. Kūrinių apsaugos trukmė šios sąjungos valstybėse turi būti ne mažesnė kaip iki autoriaus ar jo paskutinio bendraautoriaus mirties ir penkiasdešimt metų po jo mirties. Valstybės gali nustatyti ir ilgesnį apsaugos terminą. Kaip ir Paryžiaus konvencija, Berno konvencija buvo daug kartu peržiūrėta, kas rodė daugiašalio tarptautinio bendradarbiavimo naujos eros pradžią intelektinės nuosavybės apsaugos srityje. Šios konvencijos veiklos pasėkoje, jos ***administracinėms funkcijoms*** vykdyti įkurtas ***Tarptautinis intelektinės nuosavybės biuras – TINB (BIRPI – pranc. Bureaux Internationaux Réunis pour la Propriété Intellectuelle)***, kurį 1967 m. pakeitė Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos PINO (*WIPO*) ***Tarptautinis biuras***.

• 1891 m. balandžio 14 d. priimta ***Madrido sutartis dėl tarptautinės ženklų registracijos***³³. Madrido sutartis yra specialus susitarimas Paryžiaus konvencijos ribose, nes tik

³¹ Lietuvos Respublika Paryžiaus konvenciją dėl pramoninės nuosavybės saugojimo ratifikavo 1994 m. gegužės 22 d. // Valstybės žinios, 1996-08-07, Nr. 75-1796.

³² Lietuvos Respublika Berno konvenciją ratifikavo 1996 m. gegužės 28 d.. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, 1886 m. rugsejo 9 d. // Valstybės žinios, 1995-05-16, Nr. 40-988.

³³ Madrido sutartis dėl Tarptautinės Registracijos pasirašyta 1891 04 12, įsigaliojo 1892 metais. http://www.vpb.lt/index.php?c=klasifik/madr_sut.php&rightfrm=no; 2007 09 03.

Konvencijos dalyvės gali prisijungti prie jos. Ši sutartis praplečia bendrus Konvencijos principus. Kadangi kelios didžiosios pasaulio valstybės (pavyzdžiui Japonija, Jungtinė Karalystė ir Jungtinės Amerikos Valstijos) nepriklausė Madrido sistemai, buvo siekiama padaryti Madrido sistemą patrauklesnę jai nepriklausančioms šalims. Tuo tikslu sutarties pagrindu **1989** m. birželio 27 d. Madride priimtas ***Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas***³⁴. EB taip pat yra pasirašiusi šią sutartį, todėl ji galioja ir visoms jos narėms.

- **1925** m. lapkričio 6 d. pasirašyta ***Hagos sutartis dėl Tarptautinės pramonės dizaino registracijos***^{35 36} prisijungusios susitariančios valstybės (pagal Ženevos aktą - taip pat ir tarpvyriausybinių organizacijų) suteikia galimybę savo subjektams įgyti dizaino apsaugą kitose susitariančiose valstybėse, paduodant vieną paraišką Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) tarptautiniam biurui viena kalba, sumokant vienus mokesčius viena valiuta. Tokiu būdu viena tarptautinė paraiška pakeičia paraiškas, paduodamas kiekvienai valstybei atskirai. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Sąjungos Taryba priėmė sprendimą, kurio patvirtinamas Europos Bendrijos prisijungimas prie Hagos sutarties Ženevos akto dėl tarptautinio pramoninio dizaino registravimo. Ši registracijos sistema leidžia dizaino savininkams įgyti dizaino teisinę apsaugą mažiausiomis sąnaudomis bei paprasta procedūra, kas paranku ir Europos Sąjungos dizaino savininkams. Europos Sąjungos prisijungimas prie šio akto, suteiks galimybę paduodant vieną paraišką pasaulinei intelektinės nuosavybės organizacijai (WIPO), įgyti apsaugą ne tik Europos bendrijoje, bet ir kitose prie Ženevos akto prisijungusiose šalyse.

- **1952** m. rugsėjo 6 d. ***Pasaulinė autorių teisės konvencija***, pasirašyta Ženevoje, kuri dar vadinama Ženevos konvencija³⁷. Pagrindinis skirtumas nuo Berno konvencijos yra trumpesnis privalomas literatūros, mokslo ir meno kūrinių teisinės apsaugos laikas. Autorių teisių apsauga turi būti garantuota iki autoriaus mirties ir ne mažiau kaip 25 metus po jo mirties

³⁴ Protokolas prie Madrido Sutarties dėl Tarptautinės Prekių Ženklų Registracijos buvo pasirašytas 1989 metais, įsigaliojo 1995 metais, o pradėjo veikti 1996 04 01 kartu su valstybėmis, kurios buvo Europos Bendrijos narėmis, bet ne Madrido Sutarties narėmis (Danija, Graikija, Airija ir Jungtinė Karalystė). Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas, priimtas Madride 1989 m. birželio 27 d. // Valstybės žinios, 1997-06-06, nr. 50-1193

³⁵ Iki 2007-05-11 Valstybinis patentų biuras vykdo apklausą, kurios metu galite pasisakyti dėl prisijungimo prie Hagos sutarties dėl tarptautinio dizaino registravimo Ženevos akto aktualumo. // <http://www.vpb.lt/index.php?c=news/naujiena.php&n=265&l=lt>

³⁶Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs // <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/hague/>; 2007 09 03.

³⁷ Ženevos konvenciją pasirašė Sovietų sąjunga, kurios sudėtyje tuo metu buvo ir okupuota Lietuva, o 1973 m. gegužės 27 d. konvencija Sovietų sąjungoje pradėjo galioti. Lietuvos Respublika šios konvencijos nėra pasirašiusi, nors jos teisinių normų nuostatomis grindžiami Lietuvos Respublikos teisės aktai reglamentuojantys intelektinę nuosavybę.

arba ne mažiau kaip 25 metus nuo kūrinio paskelbimo. Konvenciją pasirašiusiose valstybėse paskelbtų kūrinių autorių teisės turi būti saugomos be specialios teisinės registracijos valstybės institucijos jei ant kūrinio yra © žymuo – apskritime apvesta lotyniška raidė „C“ ir šalia jos autoriaus arba jo teisių perėmėjo pavardė arba pavadinimas, pavyzdžiui, leidyklos, ir pirmojo paskelbimo metai (pvz., © Vardenis Pavardenis, 2005). Pačioje valstybėje galima nusistatyti dar ir kitus saugojimo formalumus. Raidė „C“ – tai angliško žodžio „Copyright“ (autorių teisė) pirmoji raidė. Ženevos konvencijoje numatyta, kad jos narės, ją pasirašiusios valstybės gali ją denonsuoti, t. y. nutraukti jos galiojimą. Ženevos konvencijos *administracinis organas – Tarpvalstybinis komitetas*, kurį sudaro 12 valstybių atstovai.

- 1957 m. birželio 15 d. pasirašyta *Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos*³⁸, peržiūrėta Stokholme 1967 metų liepos 14 d., Ženevoje 1977 metų gegužės 13 d. ir pataisyta Ženevoje 1979 metų spalio 2 d. Šalys, kurioms taikoma Nicos Sutartis, sudaro Specialią Sąjungą ir priima bendrą prekių ir paslaugų klasifikaciją ženklams registruoti³⁹

- 1958 m. spalio 31, pasirašyta *Lisabonos sutartis dėl prekių kilmės vietos pavadinimų apsaugos ir tarptautinės registracijos*⁴⁰.

- 1961 m. spalio 26 d. Romoje priimta *Romos tarptautinė konvencija⁴¹ dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų teisinės apsaugos*. Šioje konvencijoje apibrėžta kas laikoma atlikėjais, fonogramų gamintojais, transliuojančiomis organizacijomis, kokios jų teisės. Kai sutarties šalies į statymais atlikėjų ar fonogramų gamintojų teisės saugomos tik pagal numatytus formalumus, jie laikomi įvykdyti kai visi fonogramos egzemplioriai arba jų pakuotės turi © žymenį, kuriame įrašyta lotyniška raidė „P“ apskritime ir pirmojo įrašo išleidimo metai bei gamintojo ar jo licenciuoto vardas ar prekės ženklas. Garso ir vaizdo įrašų gamintojai kiekvieno įrašo egzempliorių gali žymėti lotyniška raide „P“ – – tai angliško žodžio „Protection“ (apsauga) pirmoji raidė. Atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų teisių

³⁸ Nicos Sutartis dėl Tarptautinės Prekių ir Paslaugų Klasifikacijos pasirašyta 1957 m. Įsigaliojo nuo 1997-02-22. // Valstybės žinios, 1997-02-14, Nr. 14-290.

³⁹ Nuo 2007 m. sausio 1 d., įsigaliojo naujas (devintasis) Nicos klasifikacijos dėl tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos ženklų reikmės leidimas. Detalų prekių ir paslaugų suskirstymą klasėmis anglų kalba galima rasti Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos PINO (WIPO) tinklapyje adresu: <http://www.wipo.org/classifications/en/index.html>.

⁴⁰ Lisabonos sutartis dėl prekių kilmės vietos pavadinimų apsaugos ir tarptautinės registracijos. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos PINO (WIPO) tinklapis. // http://www.wipo.int/lisbon/en/legal_texts/lisbon_agreement.htm; 2007 09 03.

⁴¹ Lietuvos Respublika tapo Romos 1961 m. tarptautinės konvencijos nare 1999 m. liepos 22 d. Valstybės žinios, 1999-01-27, Nr. 11-249.

apsaugos terminas turi būti ne mažesnis kaip 20 metų nuo kūrinio atlikimo, įrašo padarymo ar laidos transliavimo⁴². Sutarties šalys gali sudaryti specialius tarpusavio papildomus susitarimus, suteikiančius atlikėjams, fonogramų gamintojams ir transliuojančioms organizacijoms platesnes teises. Romos tarptautinės konvencijos *administracinis organas – Tarpvyriausybinis komitetas*. Romos konvencijoje numatyta, kad jos narės, ją pasirašiusios valstybės gali ją denonsuoti, t. y. nutraukti jos galiojimą ne anksčiau kaip po 5 metų nuo konvencijos įsigaliojimo toje valstybėje.

- **1961** m. gruodžio 2 d. pasirašyta *Tarptautinė konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos*⁴³ su pakeitimais, padarytais 1972 m. lapkričio 10 d., 1978 m. spalio 23 d. ir 1991 m. kovo 19 d. Ženevoje. Šioje konvencijoje susitarimo dalyvės šalys aptaria teisinius saugomų augalų veislių aspektus: selekcininko teises, išimtinės teises, veislių registravimo ypatumus.

- **1967** m. liepos 14 d. priimta *Stokholmo konvencija*⁴⁴ (Konvencija dėl Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos įsteigimo PINO (WIPO)⁴⁵) – įsigaliojo 1970 m. balandžio 26 d. PINO (WIPO) palaiko ryšius su UNESCO ir kitomis organizacijomis, yra specializuota Jungtinės tautų organizacijos sistemos agentūra. Organizacija skatina kūrybinę veiklą, tuo pačiu besirūpindama šios veiklos rezultatų apsauga visose valstybėse.

- **1968** m. spalio 8 d. pasirašyta *Lokarno sutartis dėl Tarptautinės pramoninio dizaino klasifikacijos*⁴⁶.

- **1970** m. birželio 19 d. pasirašyta *Vašingtono Patentinės kooperacijos sutartis*⁴⁷, peržiūrėta 1979 m. rugsėjo 28 d. ir 1984 m. vasario 3 d. Tarptautinė patentinė paraiška - tai pagal Patentinės kooperacijos sutartį, pasirašyta 1970 m. birželio 19 d. Vašingtone, paduota patentinė

⁴² Lietuvos Respublikoje ATGTĮ 59 straipsnis. Gretutinių teisių galiojimo terminai teigia, kad atlikėjų teisės galioja 50 metų po atlikimo datos. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598.

⁴³ Paryžiaus Tarptautinė konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos su pakeitimais, padarytais 1972 m. lapkričio 10 d., 1978 m. spalio 23 d. ir 1991 m. kovo 19 d. Ženevoje Įsigaliojo 2003.12.10. // Valstybės žinios - 2002 m. Nr. 109.

⁴⁴ Konvencija dėl Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos įsteigimo (Convention Establishing the World Intellectual Property Organization (Signed at Stockholm on July 14, 1967 and as amended on September 28, 1979); http://www.wipo.int/treaties/en/convention/trtdocs_wo029.html; 2007 09 06) Lietuvos Respublika tapo Stokholmo konvencijos, PINO (WIPO) organizacijos nare yra nuo 1992 m. balandžio 30 d.

⁴⁵ www.wipo.int/

⁴⁶ Lokarno sutartis dėl Tarptautinės pramoninio dizaino klasifikacijos. Lietuvos Respublika šios sutarties nėra pasirašiusi // <http://www.wipo.int/treaties/en/classification/locarno/>; 2007 09 03

⁴⁷ Vašingtono Patentinės kooperacijos sutartis. (Patent Cooperation Treaty (Done at Washington on June 19, 1970, amended on September 28, 1979, modified on February 3, 1984, and October 3, 2001); <http://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/atoc.htm>; 2007 09 06) Ratifikuota nuo 1996-05-28. // Valstybės žinios, 1996-08-07, Nr. 75-1797.

paraiška. Ją pasirašiusios valstybės susitarė dėl tarptautinės paieškos, tarptautinio technikos lygio tyrimo ir dėl tarptautinės pradinės ekspertizės.

- 1971 m. kovo 24 d., pasirašyta *Strasbūro sutartis dėl Tarptautinės išradimų klasifikacijos*⁴⁸;

- 1971 m. spalio 29 d. pasirašyta *Konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo, pasirašyta Ženevoje*⁴⁹. Konvenciją pasirašiusios šalys susirūpinusios dėl plačiai paplitusio ir didėjančio neteisėto fonogramų kopijavimo ir jo daromos žalos autorių, atlikėjų ir fonogramų gamintojų interesams; įsitikinusios, kad fonogramų gamintojų apsauga nuo tokių veiksmų taip pat pasitarnaus autoriams ir atlikėjams, kurių kūriniai ir atlikimai yra įrašyti minėtose fonogramose;

- 1973 m. birželio 5 d. pasirašyta *Vienos sutartis dėl Tarptautinės ženklų figūrinių elementų klasifikacijos*⁵⁰, redaguota 1985 m. spalio 1 d.

- 1973 m. birželio 12 d. pasirašyta *Vienos sutartis dėl Tarptautinės spaustuvinių šriftų apsaugos*⁵¹;

- 1973 m. spalio 5 d. pasirašyta *Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija)*⁵², neatsiejama nuo *Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencijos) persvarstyta 2000 m. lapkričio 29 d. Miunchene*⁵³. 1973 metų Europos patentų konvencijos dalys yra Įgyvendinimo taisyklės, Protokolas dėl pripažinimo, Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų, Protokolas dėl centralizacijos, Protokolas dėl 69 straipsnio išaiškinimo. Pasak Žilvino Danio (2004, Lietuva – 30-oji Europos patentų organizacijos narė; <http://neris.mii.lt/mt/straipsniai/200411/liet.doc>) „ratifikavimo dokumentais prisijungta prie svarbiausios Europoje tarptautinės sutarties, reglamentuojančios išradimų apsaugą, įteisinama

⁴⁸ Strasbūro sutartis dėl Tarptautinės išradimų klasifikacijos (Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification) // http://www.wipo.int/treaties/en/classification/strasbourg/trtdocs_wo026.html; 2007 09 05.

⁴⁹ Konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo, pasirašyta Ženevoje, ratifikuota nuo 1999 04 13 // Valstybės Žinios, 1999.10.01, Nr.: 82, Publ. Nr.: 2416.

⁵⁰ Vienos sutartis dėl Tarptautinės ženklų figūrinių elementų klasifikacijos (Vienna Agreement Establishing an International Classification of the Figurative Elements of Marks) // http://www.wipo.int/treaties/en/classification/vienna/trtdocs_wo031.html; 2007 09 05.

⁵¹ Vienos sutartis dėl Tarptautinės spaustuvinių šriftų apsaugos (Vienna Agreement for the Protection of Type Faces and their International Deposit the Contracting States) // <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/seldoc/1973/2203.html>; 2007 09 05

⁵² Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija). Įsigaliojo: 2004 12 01. // Valstybės Žinios, 2004.10.05, Nr.: 147, Publ. Nr.: 5325 ; 2007 09 05.

⁵³ Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencijos) persvarstyta 2000 m. lapkričio 29 d. Miunchene, // Valstybės Žinios, 2004.10.05, Nr.: 147, Publ. Nr.: 5326 ; 2007 09 06.

Lietuvos Respublikos narystė vienoje didžiausių Europoje pramoninės nuosavybės organizacijų, Europos patentų išplėtimo teritorija tampa lygiateise Europos patento galiojimo teritorija“.

- 1974 m. gegužės 21 d. pasirašyta *Briuselio konvencija dėl per palydovus perduodamų programų platinimo*⁵⁴;

- 1977 m. balandžio 28 d. *Budapešto sutartis dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms*⁵⁵. Sutartį pasirašiusios valstybės numato mikroorganizmų deponavimo pripažinimas ir jo reikšmės, pakartotinio deponavimo, eksporto ir importo apribojimų, tarptautinės deponavimo tarnybos statuso ir kitus administracinius klausimus;

- 1978 m. kovo 3 d. pasirašyta *Ženevos sutartis dėl tarptautinės mokslo atradimų registracijos*⁵⁶. Šioje sutartyje numatyta registruoti mokslo atradimus PINO (WIPO) Tarptautiniame biure, tačiau prieš tai juos turi pripažinti (atlikus ekspertizę) tarptautinę sutartį pasirašiusi valstybė savo nacionalinėje tarnyboje ar mokslo įstaigoje. Tokia registracija, mokslo atradimų skelbimas prisidėtų prie mokslo pažangos skatinimo, plėtros, pripažinimo.

- 1981 m. rugsėjo 26 d. pasirašyta *Nairobi sutartis dėl olimpinio simbolio apsaugos*⁵⁷ (Kenija). Tarptautinis olimpinis komitetas (TOK, angl. *International Olympic Committee*) yra nevyriausybinė organizacija ir olimpinio judėjimo pradininkas. Jai priklauso teisės į visus olimpinius simbolius, vėliavą, himną ir pačias Olimpines žaidynes. Sutarties dalyvės šalys įsipareigojo be TOK leidimo neregistruoti šio simbolio kaip prekės ženklo.

- 1989 m. balandžio 20 d. pasirašyta *Ženevos sutartis dėl audiovizualinių kūrinių (filmų) tarptautinės registracijos*⁵⁸;

- 1989 m. birželio 27 d. priimtas *Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas*⁵⁹. Šio protokolo dėka prekių ženklo savininkai galės grįžti tarptautinę registraciją. Galima gauti Bendrijos prekių ženklą tarptautinės registracijos keliu.

⁵⁴ Briuselio konvencija dėl per palydovus perduodamų programų platinimo (Convention Relating to the Distribution of Programme-Carrying Signals Transmitted by Satellite) // http://www.wipo.int/clea/docs_new/en/wo/wo025en.html; 2007 09 05

⁵⁵ Budapešto sutartis dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms, Įsigaliojo 1998 05 09 // Valstybės žinios, 1997-12-03, Nr. 109-2761.

⁵⁶ Ženevos sutartis dėl tarptautinės mokslo atradimų registracijos (Geneva Treaty on the International Recording of Scientific Discoveries (Geneva, 3 March 1978)) // <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/seldoc/1978/2603.html>

⁵⁷ Nairobi sutartis dėl olimpinio simbolio apsaugos (Nairobi Treaty on the Protection of the Olympic Symbol; Marks (Olympic Symbol), Nairobi Treaty, 26/09/1981); // http://www.wipo.int/clea/docs_new/en/wo/wo018en.html; 2009 09 06.

⁵⁸ Ženevos sutartis dėl audiovizualinių kūrinių (filmų) tarptautinės registracijos (Treaty on the International Registration of Audiovisual Works) // http://www.wipo.int/treaties/en/ip/frt/trtdocs_wo004.html; 2007 09 06.

⁵⁹ Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas. (Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks, adopted at Madrid on June 27, 1989 and amended on October 3,

- 1994 m. spalio 27 d., Ženevoje pasirašyta *Sutartis dėl prekių ženklų įstatymų*⁶⁰. Šalyse narėse, prisijungusiose prie sutarties numatoma prekių ženklų registracijos tarnybų buvimą, registracijos principus, apibrėžiami ženklai, kuriems taikoma ši sutartis.

- 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje priimta *Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis*⁶¹.

- 1996 m. gruodžio 20 d. priimta *Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis*⁶², Ženeva, 1996 m.

- 2001 m. lapkričio 23 d. Budapešte priimta *Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų*⁶³, kurioje pažymima, kad kiekviena Šalis priima tokius teisės aktus ir kitas priemones, kurių gali prireikti pagal jos vidaus teisę nustatyti baudžiamajai atsakomybei už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus.

Europos Sąjungos Tarybos sprendimu (2000/278/EB) dėl PINO autorių teisių sutarties ir PINO atlikimų ir fonogramų sutarties(*) patvirtinimo Europos bendrijos vardu kiek tai susiję su Bendrijos kompetencijai tenkančiais dalykais, Bendrijos vardu tvirtinama PINO autorių teisių sutartis (WCT), kiek tai susiję su Bendrijos kompetencijai tenkančiais dalykais, Bendrijos vardu tvirtinama PINO atlikimų ir fonogramų sutartis (WPPT).

1.4. Europos Bendrijų intelektinės nuosavybės apsaugos teisinis reglamentavimas

Pamatiniame Europos Sąjungos dokumente Europos Bendrijos Sutartyje nėra nuostatų dėl intelektinės nuosavybės teisių, o yra tik nuostatos reguliuojančios sąžiningos konkurencijos klausimus. Tačiau intelektinės nuosavybės klausimai yra svarbūs siekiant sukurti vieningą rinką

2006; http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo016.html; 2007 09 06) Įsigaliojo nuo 1997-11-15 // Valstybės žinios, 1997-06-06, Nr. 50-1193 .

⁶⁰ Sutartis dėl prekių ženklų įstatymų (Trademark Law Treaty (Done at Geneva on October 27, 1994; http://www.wipo.int/treaties/en/ip/tlt/trtdocs_wo027.html; 2007 09 06), Įsigaliojo nuo 1998 04 27; Valstybės žinios, 1997-12-03, Nr. 109-2762 .

⁶¹ Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių Sutartis, 1996 m., Ženeva. (Wipo Copyright Treaty, (adopted in Geneva on December 20, 1996) http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/trtdocs_wo033.html; 2007 09 06) Įsigaliojo nuo 2002-03-06; // Valstybės žinios, 2001-04-13, Nr. 32-1060 .

⁶² Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis, (WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT) (adopted in Geneva on December 20, 1996); http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/trtdocs_wo034.html; 2007 09 06) Lietuvos Respublika PINO (WIPO) atlikimų ir fonogramų sutartį ratifikavo 2000 m. rugsėjo 26 d. Įsigaliojo nuo 2002 05 20 // Valstybės žinios, 2000-11-08, Nr. 95-2970 .

⁶³ Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų, priimta Budapešte 2001 m. lapkričio 23 d. Įsigaliojo: 2004 07 01. // Valstybės Žinios, 2004.03.07, Nr.: 36, Publ. Nr.: 1188

ir A. Tatham (A. Tataham, 1999, p. 286) teigimu „intelektualinė nuosavybė reiškia ne atskirą teisę, o susijusių teisių rinkinį“. Europos Sąjungos šalių narių nacionalinių teisės sistemų nuostatos dėl intelektinės nuosavybės, komerciniai interesai susiję su intelektinės nuosavybės klausimais darbo vieningą reglamentavimą apsunkintą, tačiau matomi ryškūs poslinkiai sprendžiant intelektinės nuosavybės klausimus, o ypač reguliuojant vis išskylančias naujas, naujų technologijų sąlygotas intelektinės nuosavybės sferas.

Ypatingą dėmesį intelektinės nuosavybės problemoms skiria Europos Sąjunga. Nuo 1991 m. Europos Sąjunga yra priėmusi nemažai teisės aktų, reglamentuojančių intelektinės nuosavybės klausimus. Vykdamas intelektines nuosavybes teises globalizaciją buvo priimtos šios direktyvos:

- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (pakeitimai 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo);
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (pakeitimai 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikru aspektu derinimo);
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo;
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo (pakeista 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektu derinimo);
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos;
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/71/EB dėl teisinės dizaino apsaugos. Šia direktyva siekiama panaikinti teikiamos teisinės dizaino apsaugos skirtumus valstybėse narėse, nes tai turi tiesioginį poveikį dizainą turinčių prekių vidaus rinkai, akcentuojama dizaino registracijos sistema ir jo savininkui suteikiamos išimtinės teisės.
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos. Šia direktyva siekiama

suderinti valstybių narių nuostatas dėl priemonių prieš neteisėtas priemones, kuriomis galima be leidimo prisijungti prie apsaugotųjų paslaugų.

- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo;
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl autoriaus teisės gauti atlyginimą už kūrinio originalo perpardavimą,
- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių ir procedūrų.

Be direktyvų Europos Sąjungos institucijos yra priėmusios keletą tiesioginio taikymo reglamentų ir daugybę rekomendacinio pobūdžio teisės aktų susijusių su intelektinės nuosavybės klausimais.

Beveik visi minėti tarptautiniai ir ES teisės aktai šiuo metu yra įgyvendinti Lietuvos teisės sistemoje, kuri nuo nepriklausomybės atstatymo 1990 m. kovo 11 d. patyrė keletą esminių reformų etapų. Direktyvos 2001/29/EB dėl kai kurių autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje bei jos komentaro⁶⁴ pagrindu galime teigti, kad šalys narės gali savo nuožiūra pasirinkti teisių gynimo būdus. Tai gali būti civilinė, baudžiamoji ir administracinė atsakomybė. Intelektinė nuosavybė, nagrinėjama Bendrijos mastu reglamentuoja ne tik turtinių teisių klausimus, tačiau plačiau liečia ir Bendrijos teises bei laisves, kaip kad laisvą prekių judėjimą, konkurencijos teisę kas tiesiogiai susiję su Bendrijos interesais. Intelektinės nuosavybės teisės galimybės įtakoti rinką aktualios ir komerciniu ir viešojo intereso aspektu. Viešajam interesui apginti labai svarbūs intelektinės nuosavybės administraciniai apsaugos mechanizmai.

⁶⁴ Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga informacinėje visuomenėje. - Vilnius : UAB "Ukmergės sp.", 2001, p. 25.

2. NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBĖS, RIBOJIMAS IR ADMINISTRACINIAI APSAUGOS MECHANIZMAI.

2.1. Intelektinės nuosavybės savininko teisių pripažinimas

Nieko nestebina teisės į privačią nuosavybę, pavyzdžiui, namą, automobilį pripažinimas. Tuo tarpu intelektinės nuosavybės savininko teisės mūsų visuomenėje vis dar sunkiai tampa viešai priimtina norma. Šis reiškinys sąlygotas keleto veiksnių. Pirma tai, kad intelektinė nuosavybė tiesiogiai įtakoja ekonomikos vystymąsi, augimą, o sparčiai auganti, laisvos rinkos ekonomika mūsų šalyje klesti tik atgavus Nepriklausomybę. Kita vertus tas pats ekonomikos staigus, o ir pripažinkime kartais chaotiškas, augimas sąlygojo tam tikrą atotrūkį tarp žemiausiojo ir gerai besiverčiančio mūsų visuomenės sluoksnio. Tuo būdu žmonės priversti galvoti apie išgyvenimą dažnai negali, o ir nenori, mokėti už intelektinę nuosavybę nepripažindami tokios teisės. Visuomenėje pažeidimai intelektinės nuosavybės teisių srityje nėra tokie morališkai smerkiami, sunkiau pastebimi bei įrodomi. Mūsų istorinė praeitis intelektinei nuosavybei dažnai suteikdavo politinį atspalvį. Kai kurie meno kūriniai netiesiogiai propagavo, skatino tautiškumą, savimonę. Tuo būdu jie tapdavo ne tik meno objektais, bet ir tautos savimonės dalimi, savotiškais dvasiniais šaukliais. Dabar susilaukiame daug diskusijų dėl meno kūrinų, kurie priešingai, buvo sukurti šlovinti totalitarinę sovietinę ideologiją. Mūsų teisės aktai nedaro jokių išimčių kūriniais pagal jų politinę paskirtį, tačiau diskusijos šia tema yra naudingos daugeliu aspektų. Teisiniu aspektu tai yra reikšminga, kad šių diskusijų metu pateikiama nemažai informacijos apie intelektinės nuosavybės reglamentavimą taip informuojama visuomenė, aktualinama, propaguojama intelektinės nuosavybės apsauga. Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriatare įregistruotas⁶⁵ įstatymo projektas siūlo apriboti autorinio atlyginimo gavimą už okupacijų laikotarpiu sukurtus nacistinių ir sovietinių valstybių vadovų, ideologų bei kolaborantų atvaizdus, literatūros, mokslo, meno ir kitus kūrinius, aiškiai propagavusius ir šlovinusius nacistinę ar komunistinę ideologiją

Svarbus intelektinės nuosavybės savininko teisių pripažinimo aspektas yra visuomenės deklaruojama teisė į informaciją. Intelektinė nuosavybė būdama reikšminga meno, mokslo ir

⁶⁵ Informacija apie Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriatare 2007 09 17-2007 09 21 įregistruotus įstatymų projektus. Projekto Nr. XP-2540. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 15 straipsnio papildymo ĮSTATYMO PROJEKTAS Siūloma nustatyti, kad teisė gauti autorinį atlyginimą netaikoma autoriams už naudojamus okupacijų laikotarpiu sukurtus nacistinių ir sovietinių valstybių vadovų, ideologų bei kolaborantų atvaizdus, literatūros, mokslo, meno ir kitus kūrinius, aiškiai propagavusius ir šlovinusius nacistinę ar komunistinę ideologiją. J.Dautartas, V. Aleknaitė Abramikienė, J.Razma/ Seimo nariai/ 2007 09 20 // Informaciniai pranešimai, 2007.09.26, Nr.: 75.

kultūros raidos, plėtros ir vystymosi dalimi paskatino reglamentuoti apsaugą, skirtą ne tik autorių ar kitų autorių teisių subjektų, bet ir vartotojų interesams ginti. Tai tapo viešoji teisė, kadangi, jeigu šią teisę mes suprasime kaip teisę prieiti prie informacijos šaltinių, tai bus apibrėžtina kaip „priėjimo prie kūrinio“ teisė, kadangi kūrinys yra glūdi informacija. Taigi, autorių teisė privalės užtikrinti priėjimą prie kūrinio informacijos reikalingą visuomenės tam tikriems poreikiams tenkinti. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas nustato apibrėžtus atvejus, kai kūrinys galima panaudoti be autoriaus sutikimo ir nemokant autorinio atlyginimo.

Intelektinės nuosavybės savininku gali būti autoriai, gretutinių teisių turėtojai, duomenų bazių gamintojai⁶⁶, pramoninės nuosavybės kūrėjai, kiti fiziniai ir juridiniai subjektai teisėtu, įstatyme numatytu būdu įgiję teisę į intelektinę nuosavybę. ATGTĮ 6 straipsnis teigia, kad „Autorius yra kūrinį sukūręs fizinis asmuo“, o Patentų įstatymas⁶⁷ įteisina išradimus kaip pramoninės nuosavybės objektus, reglamentuoja fizinių ir juridinių asmenų teises bei pareigas, atsirandančias sukūrus išradimus, suteikia šiems išradimams teisinę apsaugą.

Galime apibendrinti, kad autorių teisių ir gretutinių teisių kūrėjai pagal ATGTĮ gali būti fiziniai asmenys, o pramoninės nuosavybės kūrėjai pagal Patentų įstatymą gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys.

Autorius yra kūrinį sukūręs fizinis asmuo, nes kuria tik žmonės. Istorija pateikia nemažai genialių žmonių su psichikos sutrikimais ar kitomis sudėtingomis įvairių ligų formomis kada subjektas netenka veiksnio. Tačiau šis faktas netrukdo pripažinti asmenį autoriumi, tik turi reikšmę įgyvendinant jo teises. Kūrinių užsakytojai, gamintojai (prodiuseriai) nėra autoriai, nes jų indėlis dažnai yra daugiau turtinis, todėl jie ir gali įgyti turtines teises.

Autorių teisių subjektais yra autoriaus teisių perėmėjai (fiziniai, juridiniai asmenys arba įmonės neturinčios juridinio asmens teisių), kurie autoriaus turtines teises įgijo pagal sutartį arba paveldėjo. Jei tokių autoriaus teisių perėmėjų neatsiranda kūriniai tampa viršuoju turtu.

ATGTĮ numato prezumpciją, kad fizinis asmuo, kurio vardas įprastu būdu nurodytas kūrinys, yra laikomas to kūrinio autoriumi, jeigu neįrodyta kitaip. Ši nuostata taikoma ir tuo atveju, kai vietoj autoriaus vardo nurodytas pseudonimas, nekeltis jokių abejonių dėl tikrojo autoriaus vardo. Kai kūrinys yra nurodytas autoriaus pseudonimas, keliantis abejonių dėl tikrojo autoriaus vardo, arba kūrinys nenurodytas autoriaus vardas, leidėjas, kurio vardas nurodytas kūrinys, laikomas, jeigu neįrodyta kitaip, autoriaus atstovu, turinčiu teisę ginti autorių teises ir

⁶⁶ Duomenų bazės autoriumi laikomas ją sukūręs fizinis asmuo arba fizinių asmenų grupė arba, jei tokia galimybė numatyta valstybių narių įstatymuose, juridinis asmuo, įstatymų prilygintas teisių savininkui. 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos, 4 straipsnis // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=34570&Condition2=>; prisijungta: 2007 08 14.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

užtikrinti jų įgyvendinimą tol, kol to kūrinio autorius atskleis savo vardą ir pareikš apie savo kūrinio autorystę. Suinteresuoti asmenys autorystę gali ginčyti įstatymų numatyta tvarka. Autorystės prezumpcija taikoma tiek autoriaus turtinėms tiek neturtinėms teisėms, tačiau šia prezumpcija negali remtis kiti autoriaus turtinių teisių turėtojai, pvz., paveldėtojai. Autorystės prezumpcijos nuostata taikoma *mutatis mutandis* gretutinių teisių turėtojams jų saugomo objekto atžvilgiu.

Galime išskirti dar vieną autorystės formą – bendraautorystę. Kai kūrinį bendru kūrybiniu darbu sukuria du arba daugiau fizinių asmenų, jie laikomi bendraautoriais, nepaisant to, ar tas kūrinys sudaro nedalomą visumą, ar susideda iš dalių, kurių kiekviena gali turėti savarankišką reikšmę. Bendrai sukurto kūrinio dalis laikoma turinčia savarankišką reikšmę, jeigu ji gali būti panaudota atskirai nuo kitų to kūrinio dalių. Bendraautorystės santykiams atsirasti reikalingos šios sąlygos:

- 1) bendras kūrybinis darbas;
- 2) bendra autorių susitarimas ar sutikimas dėl bendro darbo ir jo rezultato;
- 3) bendro darbo bendras rezultatas – kūrinys
- 4) kiekvieno bendraautorio kūrybinis indėlis, atitinkantis originalumo reikalavimus⁶⁸.

Bendra autorių tarpusavio santykiai ir kiekvienam iš bendra autorių skiriama autorinio atlyginimo dalis nustatomi sutartyje. Jeigu bendra autorių susitarimo dėl autorinio atlyginimo nėra, autorių teises į kūrinį visi bendra autoriai įgyvendina kartu, o atlyginimas jiems paskirstomas atsižvelgiant į kiekvieno bendra autorio kūrybos indėlį. Nė vienas iš bendra autorių neturi teisės, neturėdamas tam pakankamo pagrindo, uždrausti naudoti bendrą kūrinį. Kiekvienas bendra autoris turi teisę savo nuožiūra panaudoti savo sukurtą bendro kūrinio dalį, turinčią savarankišką reikšmę, jeigu kitaip nenustatyta bendra autorių sudarytoje sutartyje. Bendra autoriu nelaikomas asmuo, suteikęs materialinę, techninę ar organizacinę pagalbą kuriant kūrinį⁶⁹.

Turtinės autorių teisės į kolektyvinį kūrinį (enciklopedijas, enciklopedinius žodynus, periodinius mokslo kūrinių rinkinius, laikraščius, žurnalus, kitus kolektyvinius kūrinius) priklauso fiziniam arba juridiniam asmeniui, kurio iniciatyva ir kuriam vadovaujant kūrinys buvo sukurtas. Kolektyvinis kūrinys nėra kūrinių rinkinys, kuriame panaudoti įvairių autorių įvairūs kūriniai, bet kolektyviniame kūrinio sukūrimo dalyvauja tam tikras kolektyvas, kurio dėka suformuojamas originalus kūrinys. Kūrinių, įtrauktų į kolektyvinius kūrinius, autoriai išsaugo

⁶⁸ Vileita A. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio komentaras. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p.45.

⁶⁹ ATGTĮ 7 straipsnis. Bendraautorystė.

išimtinės teisės naudoti savo kūrinį atskirai nuo kolektyvinio kūrinio, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

Kūrinio, sukurto atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, autorius yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, sukūrė kūrinį. Tarnybinės pareigos atliekamos kai kuriama pagal darbo sutartį ar šis darbas įeina į autoriaus tarnybinę užduotį. Šitokius darbus atlieka kūrybinių profesijų atstovai, kaip, kad dizaineriai, fotografai, dailininkai, mokslinių tyrimo centrų darbuotojai ir pan. Jei į darbuotojo darbo užduotį neįeina kūrinio sukūrimas šiuos klausimus galima spręsti sudarant autorinę sutartį. Darbuotojui, sukūrusiam kūrinį priklauso asmeninės neturtinės teisės, taigi šiuos klausimus autorius ir darbdavys turi išspręsti atskiru susitarimu. Turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, 5 metams pereina darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

Kompiuterių programos autorius yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, sukūrė programą. Europos ekonominėje bendrijoje Tarybos direktyva 91/250/EEB numato kompiuterines programas saugoti remiantis autorinės teisės principais. Kompiuterių programa saugoma pagal ATGTĮ, jeigu ji yra originali, t. y. autoriaus intelektinis kūrinys. Nustatant kompiuterių programos originalumą, netaikomi jokie kokybės ar meninės vertės kriterijai. Apsauga taikoma kompiuterio programos išraiškai bet kuria forma. Pagal šios direktyvos 1 straipsnį autorių teisių apsauga netaikoma idėjoms ir principams, kuriais remiasi kompiuterio programos elementai, įskaitant elementus, kuriais remiasi jos sąsajos. Turtinės autorių teisės į kompiuterių programą, kurią sukūrė darbuotojas atlikdamas savo tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, priklauso darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje. Pagal Lietuvos Respublikos patentų įstatymo 2 straipsnį (Patentabilūs išradimai) kompiuterinės programos išradimais nelaikomos, kai tuo tarpu nemažai užsienio šalių valstybių įstatymų tai numato⁷⁰. Europos patentų konvencija nebenubrėžia principinio skirtumo tarp aparatinių ir programinių priemonių jei su kompiuterine programa susijęs išradimas įneša indėlį į pasiektą technikos lygį bei atskirai paimti yra nepatentabilūs. Taip pat Lietuvoje kompiuterinės programos nėra registruojamos, kai tuo tarpu kaimyninėje Rusijoje, Latvijoje tai yra daroma (Guobys V., 1997). Kompiuterinių programų patentavimo klausimą M. Kiškis, ir kt. (Kiškis M., Petrauskas R., Rotomskis I., Štivilis D., 2006, p. 99) nurodo spręsti pasinaudojant nuo 1995 m. Europos patentų biuro išduodamais patentais (Europos patentais), kurie gali galioti Lietuvoje atlikus nesudėtiną nacionalinę procedūrą, neapimančią patento teisėtumo ar patento objekto patentuotinumą tikrinimo.

⁷⁰ Guobys V. Kompiuterinių programų teisinė apsauga. Vilnius : Lietuvos informacijos institutas, 1997. Apsauga grynai idėjai autorinėmis teisėmis normomis negali būti taikoma, kai tuo tarpu JAV autorinėje teisėje pastebima tam tikra dichotomija, pagal kurią idėjos išraiška, tačiau ne pati grynoji idėja, gali būti saugoma autorių teisių.

Didelį dėmesį Europos Sąjunga skiria audiovizualinių kūrinių reglamentavimui bei išsaugojimui. Europos konvencija dėl audiovizualinio paveldo apsaugos⁷¹ šią intelektualinę veiklos sritį apibūdina kaip atspindinčią tautinį savitumą ir įvairovę, galinčią prisidėti prie paveldo ir identiteto išsaugojimo. Šios Konvencijos tikslas yra užtikrinti Europos audiovizualinio paveldo apsaugą ir jo, kaip vienos iš meno formų ir mūsų praeities įamžintojo, pripažinimą, visuomenės interesais šį paveldą kaupiant, išlaikant ir naudojant judesį perteikiančią vaizduojamąją medžiagą kultūros, mokslo ir tyrimų tikslais.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 93/83/EEB „Dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo“ 1 skyriaus, 1 straipsnio nuostatas pagrindinis kinematografijos ar audiovizualinio kūrinio režisierius laikomas jo autoriumi ar vienu iš autorių. Valstybės narės gali numatyti, kad ir kiti asmenys gali būti laikomi bendraautoriais. Autorių teisės į audiovizualinį kūrinių priklauso jį sukūrusiems autoriams, kuriais laikomi režisierius, scenarijaus autorius, dialogo autorius, dailininkas, operatorius ir muzikos (su tekstu arba be teksto), sukurtos specialiai šiam audiovizualiniam kūriniui, autorius. Anksčiau sukurtų kūrinių, kurie yra perdirbti arba įtraukti į audiovizualinį kūrinių, autoriai turi autorių teises į savo kūrinius. Audiovizualinio kūrinio autoriai (išskyrus muzikos kūrinių, specialiai sukurtų audiovizualiniam kūriniui ar įtrauktų į audiovizualinį kūrinių, autorius), sudarydami su audiovizualinio kūrinio gamintoju audiovizualinio kūrinio sukūrimo (pastatymo) sutartį, taip pat anksčiau sukurtų kūrinių autoriai, suteikdami teisę perdirbti savo kūrinius ar įtraukti juos į audiovizualinį kūrinių, kartu perduoda prodiuseriui ATGTĮ 15 straipsnio 1 dalyje nurodytas turtines autorių teises, taip pat teisę subtitruoti ar dubliuoti audiovizualinį kūrinių, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje. Audiovizualinio kūrinio bendraautoriai turi neatšaukiamą teisę gauti tam tikrą autorinį atlyginimą už audiovizualinio kūrinio nuomą. Šį atlyginimą moka fiziniai arba juridiniai asmenys, kuriems audiovizualinio kūrinio gamintojas perdavė arba suteikė teisę nuomoti audiovizualinius kūrinius ar jų kopijas. Ši teisė paprastai įgyvendinama per autorių teisių kolektyvinio administravimo asociaciją. Audiovizualinio kūrinio gamintojas autoriaus arba autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos prašymu turi suteikti autoriui arba autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijai reikalingą informaciją, kad būtų galima įgyvendinti teisę į tam tikrą autorinį atlyginimą už audiovizualinio kūrinio nuomą.

Autorius arba kitas autorių teisių subjektas gali pranešti visuomenei apie savo turtines teises panaudodamas autorių teisių apsaugos ženklą. Jį sudaro trys elementai: apskritime arba lenktiniuose skliaustuose įrašyta raidė C, autoriaus arba kito autorių teisių subjekto vardas

⁷¹ Europos konvencija dėl audiovizualinio paveldo apsaugos; ratifikuota nuo 2003-03-20 // Valstybės žinios, 2003-03-28, Nr. 30-1228 .

(pavadinimas) ir kūrinio pirmojo išleidimo metai. Autoriaus vardas nurodomas ir ant kūrinio originalo ir ant kopijų. Informuoti apie autorystę yra teisė, bet ne pareiga. Ženklas © turi reikšmę autoriaus teisių apsaugai tarptautiniu mastu.⁷² Po ženklo © gali būti nurodytas asmuo, kuriam priklauso autoriaus turtinės teisės (pvz. tai gali būti pats autorius arba leidėjas). Viena kūrinyje gali būti kelių autorių teisės. Pavyzdžiui, knygoje gali būti kelių autorių teisių subjektai: autorius, vertėjas, leidėjas, dailininkas, fotografas, komentarų autorius ir kt. Ženklas © suteikia ir informaciją į ką galima kreiptis norint pasinaudoti kūriniumi, be to pagal nurodytą datą galime spręsti ar nepasibaigęs autorių teisių apsaugos galiojimo terminas. Asmuo įvardintas po ženklo © turi visas turtines teises, disponuoja kūriniumi.

2.2. Teisėtas ir neteisėtas naudojimas intelektinės nuosavybės veiklos rezultatais, produktais, paslaugomis

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 15 str., suteikia autoriams išimtinės turtinės teises leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

- 1) atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu;
- 2) išleisti kūrinį;
- 3) versti kūrinį;
- 4) adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;
- 5) platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant;
- 6) viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas;
- 7) viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis;
- 8) transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti kūrinį, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete).

Šiuos veiksmus galima atlikti tik leidus pačiam autoriui, jo teisių perėmėjui ar kolektyvinio autorių teisių administravimo asociacijai. Autorių turtinės teisės gali būti perduodamos sutartimi, paveldėjimo tvarka ir kita įstatymų nustatyta tvarka. Autorių asmeninės neturtinės teisės kitiems asmenims neperduodamos. Jos nepriklauso nuo autorių turtinių teisių, lieka jiems ir tais atvejais, kai turtinės teisės perduodamos kitiems asmenims.

⁷² 1952 m. rugsėjo 6 d. Pasaulinė autorių teisės konvencija, pasirašyta Ženevoje. Konvenciją pasirašiusiose valstybėse paskelbtų kūrinių autorių teisės turi būti saugomos be specialios teisinės registracijos valstybės institucijos jei ant kūrinio yra © žymuo, autoriaus arba jo teisių perėmėjo pavardė arba pavadinimas, pavyzdžiui, leidyklos, ir pirmojo paskelbimo metai (pvz., © Vardenis Pavardenis, 2005). Pačioje valstybėje galima nusistatyti dar ir kitus saugojimo formalumus. Raidė „C“ – tai angliško žodžio „Copyright“ (autorių teisė) pirmoji raidė.

Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2001/29/EB „Dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo“ 2 skyriuje reglamentuoja autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų teises ir išimtis, kurios nurodo autorių teisių subjektus kurie turi išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma **atgaminti** visą arba iš dalies: a) autoriams – savo kūrinius; b) atlikėjams – savo atlikimų įrašus; c) fonogramų gamintojams – savo fonogramas; d) filmų pirmojo įrašo gamintojams – jų filmų originalus ir kopijas; e) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduotos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą. Ši direktyva nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet koki savo *kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis*, įskaitant *savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku*: a) atlikėjams – savo atlikimo įrašus; b) fonogramų gamintojams – savo fonogramas; c) filmų pirmojo įrašo gamintojams – jų filmų originalus ir kopijas; d) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduodamos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą. Taip pat numatomi atgaminimo teisei galimos nustatyti išimtis arba apribojimai.

1998 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo Sprendimu⁷³ Tarybos Direktyvos 92/100/EEB 1 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės suteiktų teisę leisti arba uždrausti **nuomoti ir teikti panaudai** autorių kūrinių originalus ir kopijas bei kitus objektus. Remiantis 1 straipsnio 4 dalimi, šios teisės neišnaudojamos pardavus ar kitu būdu išplatinus autorių kūrinių originalus ir kopijas. Galiausiai, kaip įtvirtinta 2 straipsnio 1 dalyje, išimtinė teisė leisti arba uždrausti nuomoti ir teikti panaudai savo kūrinių originalą ir kopijas suteikiama autoriui, išimtinė teisė leisti arba uždrausti nuomoti ir teikti panaudai savo atlikimo įrašą suteikiama atlikėjui, išimtinė teisė leisti arba uždrausti nuomoti ir teikti panaudai savo fonogramą suteikiama jos gamintojui, išimtinė teisė leisti arba uždrausti nuomoti ir teikti panaudai savo filmo pirmojo įrašo originalą ir kopijas suteikiama jo gamintojui. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB, „Dėl originalaus meno kūrinių perpardavimo teisės autoriaus naudai“ numato, kad „originalaus meno kūrinių autoriui valstybės narės turi numatyti **perpardavimo teisę**, apibrėžiamą kaip neatimamą teisę, kurios negalima atsisakyti, net

⁷³ Teisingumo Teismo Sprendimas 1998 m. balandžio 28 d. "Autorių teisės ir gretutinės teisės - Nuomos ir panaudos teisė - Direktyvos 92/100/EEB teisėtumas" Byloje C-200/96 dėl Landgericht Köln pagal EB sutarties 177 straipsnį Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti preliminarų nutarimą šio teismo nagrinėjamoje byloje tarp "Metronome Musik GmbH" ir "Music Point Hokamp GmbH" dėl 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL 1992 L 346, p. 61) 1 straipsnio 1 dalies teisėtumo.

iš anksto, gauti autorinį atlyginimą pardavimo kainos, gautos už kiekvieną kūrinio perpardavimą po to, kai pats autorius pirmą kartą perleidžia kūrinį, pagrindu“. Iš šių dokumentų matome, kad autorius turi išskirtines teise, kurios priklauso tik jam bei kurių jis negali atsisakyti. Šių direktyvų nuostatos tikslinamos ATGTĮ 16 straipsnyje „Kūrinio platinimas po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo“, kur pažymima, kad Autoriui ar jo teisių perėmėjui, kuris pardavė ar kitu būdu perdavė nuosavybės Europos ekonominės erdvės valstybių teritorijoje kūrinio originalą ar jo kopijas, Europos ekonominės erdvės valstybių teritorijoje nustoja galioti (išnaudojama) išimtinė teisė platinti teisėtai apyvartoje esantį kūrinį ar jo kopijas. Šis nuostatos netaikomos išimtinėi teisei nuomoti ar teikti panaudai parduotą ar kitaip perduotą nuosavybės kūrinį ar jo kopijas. Tokiu būdu siekiant teisių ir pareigų vienovės siekiama apsaugoti ir autorių, ir intelektualinės nuosavybės turėtoją, gavėją.

ATGTĮ numato, kad teikiant panaudai knygas ir kitus leidinius bibliotekose, jų autoriai turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už perduotą išimtinę teisę teikti kūrinį panaudai. Atlyginimo dydį ir mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė⁷⁴, atsižvelgdama į Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių tarybos siūlymus. Šis atlyginimas nemokamas teikiant panaudai knygas ir kitus leidinius švietimo ir mokslo įstaigų bibliotekose. Autorinis atlyginimas mokamas už grožinės literatūros ir eseistikos knygų, knygų vaikams ir jaunimui, mokslinių bei dalykinių knygų ir vaizduojamojo meno leidinių (dailės ir fotografijų albumų) panaudą Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, apskričių ir savivaldybių viešosiose bibliotekose

Autorinis atlyginimas už knygų ir kitų leidinių panaudą bibliotekose mokamas iš Kultūros ministerijai patvirtintų asignavimų. Kultūros ministerija, nurodydama atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto finansinių rodiklių projekte išlaidų poreikį, kartu pateikia pasiūlymus dėl asignavimų sumos, skirtinos autoriniam atlyginimui už panaudą mokėti. Autoriniam atlyginimui už panaudą mokėti skiriama 10 procentų Kultūros ministerijai patvirtintų asignavimų, kuriuos valstybė skiria bibliotekoms knygoms įsigyti (neiškaičiuojant iš bibliotekoms skiriamos sumos).

Autorinis atlyginimas už panaudą mokamas bibliotekose esančių:

- knygų autoriams arba jų teisių paveldėtojams;
- vaizduojamojo meno leidinių (albumų) autoriams (dailininkams, fotografams, sudarytojams, teksto autoriams ir vertėjams) arba jų teisių paveldėtojams;
- knygų dailininkams ir iliustracijų autoriams arba jų teisių paveldėtojams;

⁷⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 08 14 nutarimas Nr. 905 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 182 "Dėl autorinio atlyginimo už knygų ir kitų leidinių panaudą bibliotekose mokėjimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo“ // Valstybės Žinios, 2007.09.07, Nr.: 95, Publ. Nr.: 3832.

- grožinės literatūros, eseistikos, knygų vaikams ir jaunimui vertėjams arba jų teisių paveldėtojams.

Autoriai arba jų teisių paveldėtojai, pretenduojantys gauti autorinį atlyginimą už panaudą, iki tų metų, už kuriuos bus skaičiuojamas ir mokamas autorinis atlyginimas už panaudą, lapkričio 1 d. pateikia asociacijai paraišką gauti autorinį atlyginimą už panaudą. Paraišką gali pateikti kiekvienas iš knygos ar leidinio autorių. Autorius arba jo teisių paveldėtojas neprivalo kasmet teikti naujos paraiškos, jeigu nesikeičia ankstesnėje paraiškoje pateikti duomenys.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 6 str. 2 d. nustato, kad asmuo, kurio vardas įprastiniu būdu nurodytas kūrinyje, yra laikomas to kūrinio autoriumi, jeigu neįrodyta kitaip. Nors įstatymas tokios prezumpcijos nenustato atlikėjo vardo nurodymui, fonogramos gamintojo, transliuotojo ar audiovizualinio kūrinio (filmo) gamintojo pavadinimo nurodymui, bet visais šiais atvejais turi būti laikoma, kad atitinkamų teisių subjektas yra nurodytasis asmuo, kol neįrodyta kitaip, įrodinėjimo pareiga tenka tam asmeniui, kuris ginčija autorystę ar gretutinių teisių subjekto nurodymą ir šių teisių priklausymą atitinkamam asmeniui.

Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimu yra laikomas kūrinio panaudojimas, ne tik neturint sutarties, sudarytos su autoriumi ar gretutinių teisių subjektu, bet ir pažeidžiant tokios sutarties sąlygas (*Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 str. 1 p.*). Autorių ir gretutinių teisių objektų įsigijimą patvirtinantys dokumentai (sąskaitos-faktūros, PVM sąskaitos-faktūros) negali būti laikomi sutartimi (leidimu) ATPK 214 (10) str. taikymo prasme, kadangi tokiuose dokumentuose nėra įvardytos sutarties sąlygos, kurių pažeidimo konstatavimas yra viena iš sąlygų kvalifikuojant veiką pagal ATPK 214 (10) str.⁷⁵.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 60 str., Turtinių teisių perdavimas ir licencijų suteikimas numato, kad

- Atlikėjų turtinės teisės gali būti perduodamos pagal sutartį, paveldėjimo tvarka ar kita įstatymų nustatyta tvarka.
- Fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų turtinės teisės gali būti perduodamos pagal sutartį ar kita įstatymų nustatyta tvarka.
- Atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančiosios organizacijos ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojai turtines teises į gretutinių teisių objektus gali suteikti pagal licencinę sutartį.

⁷⁵ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 17 d. konsultacija „Dėl ATPK 214-10 str. taikymo“. // Administracinių teismų praktika, 2002.01.31, Nr.: 2.

- Sutartims dėl gretutinių turtinių teisių perdavimo ir licencinėms sutartims dėl turtinių teisių suteikimo taikomos *mutatis mutandis* ATGTĮ 38–46, 48 ir 50 straipsnių nuostatos

- Kai kūrinį atlieka kolektyvas (choras, ansamblis, orkestras, aktorių grupė ir pan.), sutartis dėl atlikėjų turtinių teisių perdavimo ar licencijos suteikimo sudaro kolektyvo įgaliotas atstovas. Kai tokio įgaliojimo nėra, sutartį gali sudaryti kolektyvo vadovas.

- Kai atlikėjas kūrinį atlieka vykdydamas tarnybines pareigas arba darbdavio užduotį, ATGTĮ 53 straipsnio 1 dalyje nurodytos atlikėjo turtinės teisės 5 metams pereina darbdaviui, jeigu sutartyje nenustatyta kitaip.

Atlikėjo asmeninės neturtinės teisės neperduodamos kitiems asmenims. Po atlikėjo mirties asmeninės neturtinės teisės saugomos ta pačia tvarka, kaip skiriamas testamentu vykdytojas, nurodyti asmenį, kuriam jis paveda saugoti asmenines neturtines teises. Jeigu autorius nėra davęs tokių nurodymų, autorių asmenines neturtines teises saugo jo įpėdiniai. Kai įpėdinių nėra, taip pat kai pasibaigia ATGTĮ Įstatymo nustatyti autorių turtinių teisių galiojimo terminai, autorių asmeninių neturtinių teisių apsaugą Vyriausybės nustatyta tvarka įgyvendina Vyriausybės įgaliota institucija. Šią tvarką detalizuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 10 12 nutarimas Nr. 1018 „Dėl autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugos tvarkos patvirtinimo“⁷⁶, kuriame netaikoma nutarimo numatyta tvarka autorių asmeninėms neturtinėms teisėms į architektūros kūrinius, pastatus ir kitus statinius, kurių apsaugai taikomos Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo⁷⁷ nuostatos, o pagal šį nutarimą vykdomą autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugą įgyvendina Kultūros ministerija.

Autoriai, atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančiosios organizacijos ir kiti autorių teisių bei gretutinių teisių subjektai turi teisę perduoti savo turtines teises kolektyviai administruoti šiems tikslams specialiai įsteigtoms autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijoms (toliau – kolektyvinio administravimo asociacijos). Lietuvoje tokius leidimus pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 56-61 str. gali duoti LATGA-A (Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra)⁷⁸.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20-28 str., nustato atvejus, kai kūrinius galima panaudoti be autoriaus sutikimo ir nemokant autorinio atlyginimo. Visais kitais atvejais niekas neturi teisės be autoriaus ar jo teisių turėtojo leidimo naudoti kūrinius. Šiuolaikiniais informacijos ir pramogų kanalais (radijas, televizija, internetas) pateikiami, transliuojami kūriniai, rinkoje parduodami kūrinių įrašai (kompaktinės plokštelės, plokštelės, garso įrašų kasetės ir kt.) yra skirti asmeniniam

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 10 12 nutarimas Nr. 1018 „Dėl autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugos tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2003.08.16, Nr.: 80, Publ. Nr.: 3655 .

⁷⁷ Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 3-37.

⁷⁸ <http://www.latga.lt/>

naudojimui, bet ne viešam komerciniam naudojimui. Kiekvienas kūrinį naudotojas gali ir privalo naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektus nepažeisdamas įstatymo ir autorių bei gretutinių teisių subjektų teisių. Todėl kūrinį ar gretutinių teisių objektų naudotojas policijai, teismui ir kolektyvinio administravimo asociacijoms privalo pateikti įrodymus, kad naudoja šiuos objektus teisėtai, įstatymo numatytu būdu. Jeigu asmuo neteisėtai naudoja kūrinį ar gretutinių teisių objektą, neįsitikinęs naudojimo teisėtumu, tai jo kaltė pasireiškia neatsargumu, tačiau tai neatleidžia nuo atsakomybės, nes įstatymų žinojimas ir laikymasis privalomas visiems.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo ketvirtasis skirsnis Turtinių teisių apribojimais ir 58 str. Gretutinių teisių apribojimai numato išimtinis atvejus apribojančius autoriaus ir gretutinių teisių subjekto išimtinės turtines teises. Šie išvardinti atvejai neturi prieštarauti įprastam kūrinio naudojimui bei nepažeisti autoriaus ar kito autorių teisių subjekto teisėtų interesų. Kūrinį galima naudoti be autoriaus ar jo teisių perėmėjo leidimo ir nemokant autoriui nustatyto atlyginimo tik šiais nustatytais atvejais.

- Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, leidžiama atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas. Atgaminant kūrinį asmeniniais tikslais reprografijos būdu (fotokopijavimo ar kitu būdu popieriuje), taikomos ATGTĮ 23 straipsnio nuostatos. Asmeninis naudojimas suprantamas kaip savo, savo šeimos narių poreikiams tenkinti.

- Fizinio asmens teisės atgaminti išimtinai asmeniniam naudojimui vieną kopiją netaikomos atgaminant architektūros kūrinį pastatų ar kitokių statinių pavidalu; kompiuterių programas (išskyrus kompiuterių programų archyvavimo ir atgaminimo adaptavimo tikslais ir kompiuterių programos dekompiliavimo numatytus atvejus); elektronines duomenų bazines (išskyrus numatytus ATGTĮ 32 str. atvejus). Įstatymų leidėjas racionaliai pateikė šias išimtis atsižvelgdamas į išvardintų kūrinį specifiskumą. Juk nei vienas individualaus išskirtinio pastato savininkas, sumokėjęs už individualų, originalų, išskirtinį projektą, kuriuo didžiuojasi ir architektas publikuodamas viešai brėžinius nenorėtų išvysti pastatytą tokį pat objektą ir pan.

Atgaminant audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį, kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas kartu su atlikėjais ir audiovizualinių kūrinį bei fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą, kuris nustatomas procentais nuo asmeniniam atgaminimui skirtų tuščių garso ir audiovizualinių laikmenų (išskyrus laikmenas, skirtas eksportui, profesionalioms reikmėms ir žmonių, turinčių klausos ar regos negalią, reikmėms) didmeninio pardavimo kainos. Nurodytą atlyginimą privalo mokėti asmeniniam atgaminimui skirtų analoginių ir skaitmeninių garso bei audiovizualinių laikmenų gamintojai ir importuotojai, išskyrus tuos atvejus, kai tuščios laikmenos įvežamos išimtinai asmeniniam

naudojimui (su keleivio bagažu). Nurodyto atlyginimo dydį, atsižvelgdama į tai, taikomos ar netaikomos techninės apsaugos priemonės, nustatytos ATGTĮ 74 straipsnio 1 ir 2 dalyse, jo paskirstymo ir mokėjimo sąlygas nustato Vyriausybė⁷⁹, suderinusi su šio straipsnio 4 dalyje nurodytiems laikmenų gamintojams bei importuotojams atstovaujančiomis asociacijomis ir autorių teisių bei gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijomis. Atlyginimas neturi būti didesnis kaip 6 procentai tuščios garso ar audiovizualinės laikmenos didmeninės kainos⁸⁰. Atlyginimą šio straipsnio 3 dalyje nurodytiems teisių subjektams paskirsto ir moka Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintos autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos. Atsakinga asociacija surinktą atlyginimą paskirsto Kultūros ministerijos paskirtoms kolektyvinio administravimo asociacijoms. Atskaičius sumas kolektyvinio administravimo asociacijų teisių subjektams, atlyginimo surinkimo ir paskirstymo išlaidoms padengti, įskaitant išlaidas, patirtas grąžinant atlyginimą, ir numatytų tyrimų, atlikimo išlaidas; atskaitoma 25 procentų dydžio suma Nacionalinio kino rėmimo programai⁸¹; surinktas atlyginimas teisių subjektams paskirstomas taip (procentais):

- suma, surinkta už garso laikmenas: autoriams - 40; atlikėjams - 30; fonogramų gamintojams (įskaitant transliuojančiąsias organizacijas, už jų pagamintas fonogramas) - 30;

- suma, surinkta už audiovizualines laikmenas: autoriams - 40; atlikėjams - 30; audiovizualinių kūrinių gamintojams (įskaitant transliuojančiąsias organizacijas, už jų pagamintus audiovizualinius kūrinius) - 30.

Ne daugiau kaip 25 procentai šio atlyginimo įstatymų nustatyta tvarka gali būti skiriama kūrybinės veiklos programoms. Nurodytą atlyginimą importuotojai privalo sumokėti į Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintos autorių teisių ar gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos sąskaitą prekių muitinio įforminimo metu iki prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti, jeigu kitaip nenumatyta importuotojo ir šios kolektyvinio administravimo asociacijos sutartyje.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 09 19 nutarimas Nr. 997 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimo nr. 1106 "Dėl atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės Žinios, 2007.09.29, Nr.: 102, Publ. Nr.: 4156.

⁸⁰ Ten pat. „Atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos aprašo“ 3 dalis: Atlyginimas už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais pagal tarifą, sudarantį 6 procentus garso ir audiovizualinių laikmenų (išskyrus garso ir audiovizualines laikmenas, skirtas eksportui, profesionalioms reikmėms ir žmonių, turinčių klausos ar regos negalią, reikmėms) didmeninės kainos.

⁸¹ kaip numatyta Lietuvos Respublikos kino įstatymo, 8 straipsnyje // Valstybės žinios. 2002, Nr. 31-1107.

Leidžiama be kūrinio, autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo (ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodant, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą) jeigu toks atgaminimas yra sąžiningas ir jo mastas neviršija sąžiningam tikslui reikalingo masto:

- cituojant;
- kūrinių panaudojant mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais;
- kūrinių atgaminant reprografijos būdu;
- kūrinių panaudojant informacijos tikslais;
- kūrinių panaudojant karikatūrai ar parodijai;
- kūrinių panaudojant religinių apeigų metu;
- kūrinių panaudojant visuomenės saugumo tikslais.

Numatomi architektūros ir skulptūros kūrinių autorių teisių apribojimai kai leidžiama be autoriaus sutikimo ir be autorinio atlyginimo: 1) atgaminti ir viešai paskelbti architektūros kūrinius ir skulptūras, sukurtus nuolat stovėti viešosiose vietose, išskyrus parodas ir muziejus; 2) pastato ar kito statinio projektą, brėžinį, eskizą ar modelį panaudoti to pastato ar statinio rekonstrukcijai. Šios nuostatos nesuteikia teisės atgaminti architektūros kūrinius pastatų ar kitų statinių pavidalu ir daryti skulptūrų kopijas. Galimybė atgaminti ir viešai paskelbti architektūros kūrinius ir skulptūras, pastoviai esančius viešose vietose dažnai susijusi su viešųjų informavimo priemonių pateikiamais vaizdo reportažais, nuotraukomis ir pan. Dažnai renginiai vyksta tam tikrų meno kūrinių fone, apsuptyje, aplinkoje, todėl norint suteikti operatyvią informaciją visuomenei aktualiomis temomis numatyta šie apribojimai, kurie leidžia greičiau pateikti renginio nuotaiką, nes nereikia gauti išankstinio kūrinių autoriaus ar jo teisių perėmėjo leidimo. Tačiau kūrinių turi būti naudojamasi protinga apimtimi.

Šie architektūros ir skulptūros kūrinių autorių teisių apribojimai netaikomi, kai architektūros kūrinys ar skulptūra yra pagrindinis vaizdavimo objektas reprodukcijoje ir kai tai daroma siekiant tiesioginės ar netiesioginės komercinės naudos.

Numatoma išimtis taikoma kūrinio laikinam atgaminimui, kai leidžiama be autoriaus ar kito autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo: 1) atlikti laikinus atgaminimo veiksmus, kurie yra trumpalaikiai arba atsitiktiniai, sudarantys neatskiriamą ir esminę technologinio proceso dalį ir atliekami tik tam, kad tarpininkas galėtų užtikrinti veiksmingą perdavimą kompiuterių tinklais tarp trečiųjų asmenų, arba tam, kad paskui būtų teisėtai (kai tai leidžia autorių teisių subjektas arba to neriboja ATGTĮ) pasinaudota kūriniu, jeigu tokie laikini atgaminimo veiksmai atskirai neturi ekonominės vertės; 2) daryti trumpalaikius kūrinių įrašus, kuriuos daro transliuojančiosios organizacijos ar transliuojančiosios organizacijos vardu ir atsakomybe veikiantis asmuo savo pačių įranga ir savo transliacijoms. Šie nurodyti įrašai gali

būti saugomi ne ilgiau kaip 30 dienų ir panaudojus transliacijai turi būti ištrinti. Išimtinai dokumentinio pobūdžio įrašai.

2.3. Intelektinės nuosavybės apsaugos dokumentai, jų rūšys ir galiojimo laikas

Intelektinės nuosavybės teisėtą naudojimąsi patvirtina įvairaus pobūdžio dokumentai, kurių rūšys, terminai, terminų palaikymas yra skirtingi. Išsami šių dokumentų analizė pateikiama 2 priede.

Europos Sąjungos Taryba, skatinanti sklandžią ekonominės veiklos plėtotę ir nenutrūkstamą bei suderintą plėtojimąsi skiria daug dėmesio Bendrijos dizaino ir Bendrijos prekių ženklo apsaugojimui, reglamentavimui kadangi sprendimai Bendrijos dizaino ir Bendrijos prekių ženklų pažeidimo ir galiojimo klausimais turi galioti ir aprėpti visą Bendrijos teritoriją, nes tai yra vienintelis būdas išvengti vienas kitam prieštaraujančių teismų bei Tarnybos sprendimų ir pasiekti, kad nebūtų pakenkta vieningam Bendrijos dizaino ir prekių ženklų pobūdžiui, taikant vieną procedūrų sistemą.

Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 „Dėl Bendrijos dizaino“ numato saugomą Bendrijos dizainą tai yra: a) "neregistruotasis Bendrijos dizainas", jei dizainas viešai skelbiamas šiame reglamente nustatyta tvarka; b) "registruotasis Bendrijos dizainas", jei jo registracija atlikta šiame reglamente nustatyta tvarka. Šis reglamentas skirtas dizainų teisėms bei pateikia registruotojo bendrijos dizaino paraišką, registruotojo bendrijos dizaino atsisakymą ir negaliojimą, apeliacijų sąlygas ir procesinius ypatumus. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 877/2007, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 2246/2002 „Dėl mokesčių, mokamų Vidaus rinkos derinimo tarnybai (prekių ženklai ir dizainas) už Bendrijos dizainų registraciją, Europos bendrijai prisijungus prie Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto“ ir komisijos reglamentas (EB) Nr. 876/2007, „iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 2245/2002, įgyvendinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino, Europos bendrijai prisijungus prie Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto“ reglamentuoja ir užtikrina lankstumą ir palengvintą mokesčių mokėjimą, suderina taisykles, taikomas už dizainą mokamiems mokesčiams, ir taisykles, taikomas už prekių ženklus mokamiems mokesčiams.

Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 „Dėl Bendrijos prekių ženklo“ reglamentuoja Bendrijos prekių ženklo sampratą, taisykles, susijusias su prekių ženklais, bendrijos prekių ženklo sąvoką, bendrijos prekių ženklo įgijimo būdus, bendrijos prekių ženklų veikimą, bendrijos prekių ženklų naudojimą, bendrijos prekių ženklą kaip nuosavybės objektą,

paraišką bendrijos prekių ženklams, paraiškų padavimą ir jas reglamentuojančias nuostatas, registravimo procedūrą.

Pirmoji Tarybos direktyva 89/104/EEB dėl valstybių narių prekių ženklų įstatymų derinimo priimta anksčiau 1989 m. nei Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo, kuris priimtas 1994 m. Ši direktyva taikoma kiekvienam prekių ar paslaugų ženklui, kuris gali būti registruojamas arba gali būti kreipiamasi dėl jo registracijos valstybėje narėje kaip individualaus prekių ženklo, kolektyvinio prekių ženklo ar garantinio arba sertifikacijos ženklo, arba kuris gali būti registruojamas arba kreipiamasi dėl jo registracijos Beneliukso prekių ženklų tarnyboje arba turi valstybėje narėje galiojančią tarptautinę registraciją.

Kaip pagrindinis teisės aktas reglamentas yra priimtinesnis už direktyvą, nes priešingai nei direktyva, reglamentu tas pats teisės aktas įtvirtinamas visoje Bendrijoje taip užtikrinant, kad valstybės narės jį taikytų iki galo, o ne pasirinktinai, ir tikslų siektų numatyta forma ir metodais. Be to, reglamentas taikomas tiesiogiai, o tai reiškia, kad jo nereikia perkelti į nacionalinę teisę, taip išvengiant vėlavimo, susijusio su direktyvų perkėlimu į nacionalinę teisę. Juo vadovaujantis taip pat galima geriau ir greičiau rengti teisės aktus.

ATGTĮ penktojo skirsnio Autorių teisių galiojimo terminų nuostatos atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo. Šioje direktyvoje, 5 *straipsnyje* dar detalizuojami kritikos ir mokslo leidinių apsaugos terminai, pagal kuriuos valstybės narės gali apsaugoti visuomenės nuosavybe tapusių kūrinių kritikos ir mokslo leidinius. Ilgiausias tokių teisių apsaugos terminas yra 30 metų nuo tos datos, kai leidinys buvo pirmą kartą teisėtai išleistas.

Lietuvos Respublikoje yra trys patentinės apsaugos gavimo būdai: paduodant paraišką tiesiai į VPB (nacionalinis būdas), paduodant tarptautinę paraišką pagal Patentinės kooperacijos sutartį (PCT) ir išplečiant Europos patentus į Lietuvos Respubliką (Euro ir Euro-PCT paraiškos).

2007 metų balandžio mėnesio duomenimis nuo 1994 metų iš viso išduota 3090 nacionaliniai patentai, šią dieną galioja 737 nacionaliniai patentai. Tačiau vistiek Lietuvos išradėjai labai mažai patentuoja Europoje ir užsienyje.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB „Dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos“ 1 skyriuje, 1 straipsnyje numato, kad valstybės narės nacionaline patentų teise saugo biotechnologinius išradimus. Šios direktyvos 2 skyriuje nustatyta išrastai biologinei medžiagai, pasižyminčiai specifiniais požymiais, patentu teikiama apsauga apima ir iš jos veisimo ar dauginimo būdu gautą bet kurią biologinę medžiagą, kuri yra tokios pačios ar panašios formos bei su tais pačiais požymiais. Išrastam būdui, kuriuo galima gauti specifinius požymius turinčią biologinę medžiagą, patentu teikiama apsauga taikoma ir tiesiogiai tuo būdu gautai medžiagai bei iš pastarosios tiesiogiai veisimo ar dauginimo būdu gautai bet kuriai kitai

medžiagai, kuri yra tokios pačios ar panašios formos bei su tais pačiais požymiais. Numatytas produkto (vedinio) patentu teikiama apsauga, biologinės medžiagos, veisimo ar dauginimo būdu gautos medžiagos reglamentavimas, patento savininko produkto naudojimo teisės perdavimas, priverstinių abipusių licencijų sąlygos, biologinės medžiagos deponavimas, jos prieinamumas ir pakartotinas deponavimas.

Pabrėžtina, kad licencija yra autoriaus teisių turėtojo leidimas, suteikiantis programinės įrangos naudotojui teisę naudoti kompiuterio programą tokiu būdu ir tokiomis sąlygomis, kaip numatyta autorinėje licencinėje sutartyje.

Programinės įrangos gamintojai bei jų teisių gynėjai teigia, kad diegdamas programą žmogus įsipareigoja laikytis licencijos sutarties (tokia sutartis pateikiama vos pradėjus diegimą). Tačiau ar galima reikalauti, kad žmogus pasirašytų (ir vykdytų) sutartį (elektroniniame programinės įrangos įdiegime reikia sutikti su sutarties sąlygomis arba nesutinkant nutraukti programinės įrangos įdiegimo procesą), nesuprasdamas, kas ten rašoma, nes vis dar pasitaiko licencinių sutarčių pateikiamų anglų ar kita užsienio kalba, kas prieštarauja Valstybinės kalbos įstatymo 9 straipsniui: „*Visi Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų sandoriai sudaromi valstybine kalba. Prie jų gali būti pridedami vertimai į vieną ar kelias kalbas. Sandoriai su užsienio valstybių fiziniiais ir juridiniais asmenimis sudaromi valstybine ir kita abiem pusėms priimtina kalba.*“ Pagal ATPK kodekso 91 (1)⁸² straipsnis valstybinės kalbos neavartojimą Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų pavadinimuose bei jų aprašuose, Lietuvoje parduodamų prekių vartojimo instrukcijose užtraukia administracinę atsakomybę.

Ginčai kylantys dėl patentų, prekių ženklų, dizaino yra sprendžiami bendrosios kompetencijos teismuose, I instancijoje teisingi aukštesnės pakopos ir vienam teismui – tai yra Vilniaus apygardos teismui. Apeliacinė instancija tokioms byloms yra Lietuvos apeliacinis teismas, kasacinė – Lietuvos Aukščiausias teismas. Patentų įstatymas numato, kad visi dėl patentų kylantys ginčai, tiek dėl patentų panaikinimo, tiek dėl teisių į patentą pažeidimo, pirma instancija yra nagrinėjami viename iš aukštesnių Lietuvos teismų - Vilniaus apygardos teisme. Civilinio proceso teisė kaip ir administracinė numato ekspertizės institutą, tai yra teismas gali skirti ekspertizę, prašyti specialistų išvados, kviesti ekspertus ir specialistus į teismo posėdį

⁸² ATPK 91 (1) užtraukia baudą įmonių, įstaigų, organizacijų vadovams ar pareigūnams nuo trijų šimtų iki penkių šimtų litų. Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse numatytus pažeidimus, - užtraukia baudą nuo šešių šimtų iki aštuonių šimtų litų // Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302256&p_query=&p_tr2= (Aktuali nuo 2007-07-21 redakcija) prisijungta: 2007 10 03.

išvadoms pateikti. Tačiau šios išvados yra tik patariamąsios, jas vertina ir sprendimą priima tik teisėjas.

2.4. Intelektinės nuosavybės administraciniai apsaugos mechanizmai

Intelektinė nuosavybė dažniau nagrinėjama kaip civilinės teisės objektas, intelektinės nuosavybės teisių apsaugą užtikrina civilinės teisės normos. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nustatyta atsakomybė yra civilinė atsakomybė. Tačiau šių teisių apsaugai nepakanka vien civilinės atsakomybės. Doc. dr. A. Vileita teigia, kad „paskelbus kūrinį ar gretutinių teisių objektą, autoriai ar gretutinių teisių subjektai nepajėgia pilnai kontroliuoti savo teisių apsaugos. Tuo labiau, kad šie objektai dažnai realizuojami pasaulinėje intelektualinės nuosavybės rinkoje“⁸³. Valstybė, siekdama užtikrinti teisėtą valdymo tvarką, vykdydama priimtus tarptautinius įsipareigojimus, užtikrindama intelektinės nuosavybės efektyvią apsaugą, išskyrus civilinę teisinę apsaugą, nustato administracinę ir baudžiamąją autorių ir gretutinių teisių subjektų teisių apsaugą, kuri tik įrodo šios srities svarbumą bei pažeidimų pavojingumą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas nurodė, kad „*autoriaus teisių ir interesų gynība nuo pažeidimų yra viešas interesas*, todėl priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio įstatymų leidėjas gali numatyti civilinę, administracinę ar baudžiamąją atsakomybę už autoriaus teisių ar interesų pažeidimus“⁸⁴. Pagal ATPK 9 straipsnio 2 dalį administracinė atsakomybė už ATPK numatytus teisės pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės.

Pažeidimai intelektinės nuosavybės srityje priskiriami administraciniams teisės pažeidimams, kuriais kėsiamasi į nustatytą valdymo tvarką⁸⁵. Už sunkesnius intelektinės nuosavybės teisės pažeidimus, nusikaltimus galima ir baudžiamoji atsakomybė. Šiame darbe daugiausia dėmesio skirsime administraciniams apsaugos mechanizms, kurie tam tikra būdu, priemonių sistema, per kurią pasireiškia valdingas poveikis, valdymo funkcijų dinamiškumas siekia reguliuoti intelektinės nuosavybės sritį. Intelektinės nuosavybės administracinė apsauga glaudžiai susijusi su intelektinės nuosavybės procesų valdymu bei valdymo metodais: kaip įgyvendinamas valstybinis valdymas, kaip praktiškai užtikrinamos intelektinės nuosavybės

⁸³ Vileita A. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio komentaras. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p. 191.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214-10 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Vilnius, 2000 m. liepos 5 d.

⁸⁵ ATPK 14 skirsnis. Administraciniai teisės pažeidimai, kuriais kėsiamasi į nustatytą valdymo tvarką.

reguliuojamos funkcijos, kaip, galų gale, valdymo subjektas priverčia valdymo objektą paklusti tvarkomojo pobūdžio reikalavimams.

Administracinės apsaugos mechanizmai sietini su valstybės valdymu – tai vykdomosios valdžios institucijų ir įstaigų (valstybės tarnautojų) tiesioginio valdingo poveikio valdymo objektams (valdomiesiems) būdai ir priemonės. Valstybinio valdymo metodus dar galima grupuoti į: *administracinius ir neprievartinius (ekonominius ir kitokius)*. Tai būtų įtikinėjimas ir skatinimas. *Prievartą* galima apibūdinti kaip pavaldinio valios paneigimą ir išorinę įtaką jo elgesiui. Jeigu komanda neįvykdoma, taikomos moralinio, turinio, organizacinio, fizinio poveikio priemonės. Pagrindinė teisinės prievartos paskirtis – teisinės tvarkos apsauga. Pagal teisinės tvarkos apsaugos būdą galima skirti tris prievartos rūšis:

- 1) kelio užkirtimas teisinės tvarkos pažeidimams arba administracinės prevencinės (išpėjamosios) priemonės ;
- 2) buvusios padėties atkūrimas;
- 3) bausmė (nuobauda).

Pagal Bakavecką A., ir kt.⁸⁶ (2005) išskiriamos panašios administracinės prievartos valdymo poveikio priemonių grupės:

- 4) administracinės prevencinės (išpėjamosios) priemonės;
- 5) administracinės kardomosios priemonės;
- 6) administracinės atsakomybės priemonės (administracinės nuobaudos).

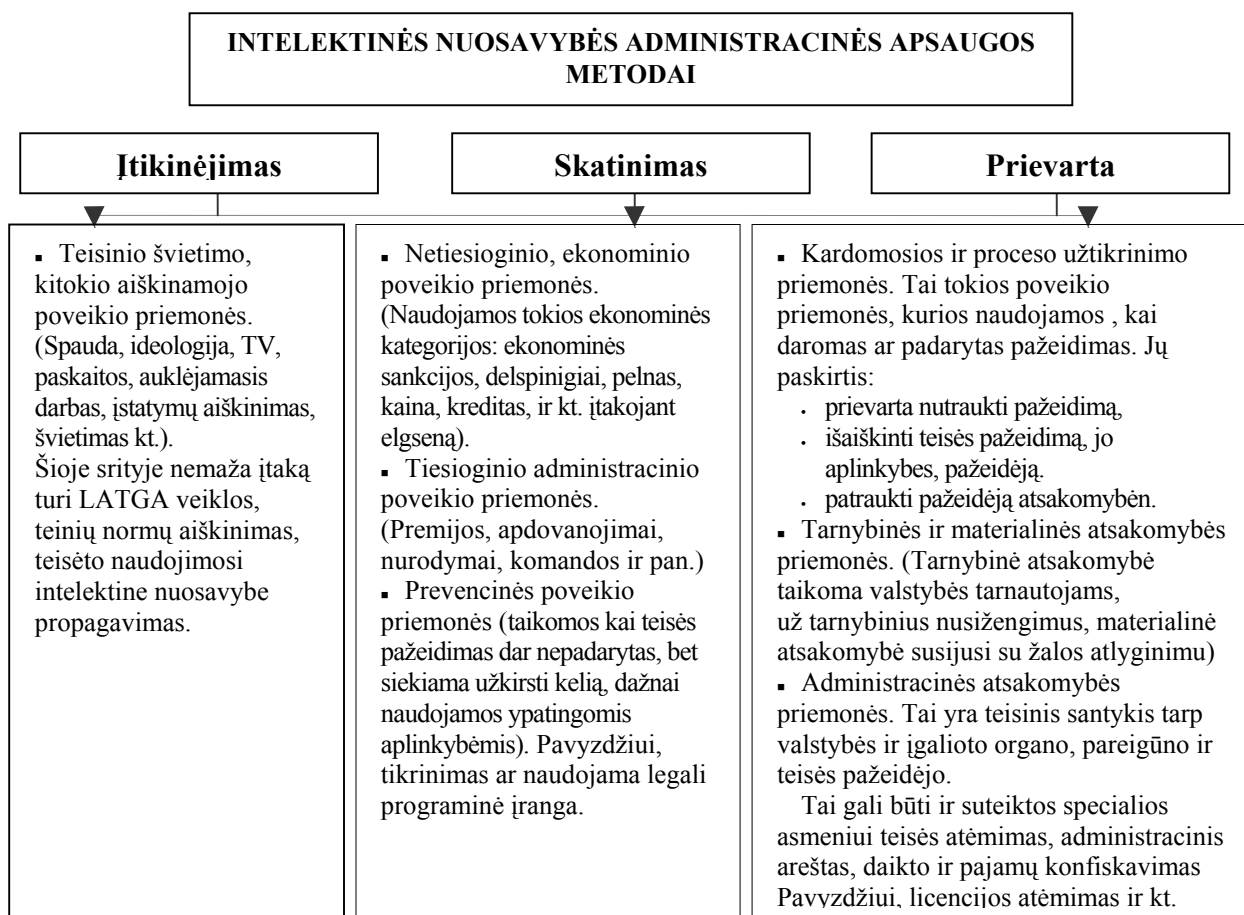
Teisės teorijos požiūriu P. Leonas⁸⁷ akcentuoja teisės vykdymą, kurį siaurąja prasme galime tyrinėti kaip: a) teismo keliu atliekamą jos vykdymą esant ginčui, kovai dėl teisės, b) jos vykdymą esant taikiomis gyvenimo sąlygoms, kuris apima ne tik galėjimą reikalauti (įteisinimo) vykdymą, bet ir pareigos atlikimą.

Administracinės apsauga bene labiausiai matoma ir yra paveiki administracinės sankcijos forma. Valančius V.⁸⁸ pateikia štai tokį administracinių sankcijų sąrašą: galima paminėti baudas ar mokesčių padidinimą, prekių konfiskavimą, įmonės veiklos nutraukimą, draudimą verstis tam tikra veikla, licencijų atėmimą, leidimus, reikalingus norint verstis tam tikros rūšies prekyba ar pramone ir pan.

⁸⁶ Bakaveckas A., Dziegoraitis A., Dziegoraitienė A., Gyls A., Kalesnykas R., Pranevičienė B., Rusinas E., Šedbaras S., Urmonas A., Žilinskas D. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis: antroji laida. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005, p. 514 – 524,

⁸⁷ Leonas P. Teisės enciklopedijos paskaitos. Sociologijos paskaitos. Raštai II tomas. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005, p. 200-209.

⁸⁸ Valančius V. (mokslinis redaktorius) Viešasis administravimas ir privatūs asmenys : viešojo administravimo subjektų ir privačių asmenų santykius reglamentuojantys administracinės teisės principai - Vilnius : Council of Europe : [Justitia], 2004.

3 pav. Intelektinės nuosavybės administracinės apsaugos metodai

Pav. Nr. 3 pateikti intelektinės nuosavybės administracinės apsaugos visi metodai aktyviai įgyvendinami praktikoje. Visuomenei geriausiai pastebimos yra prievartos priemonės. Tuo tarpu būtent itikinėjimas ir skatinimas atlieka ypač didelį vaidmenį teisinės valstybės formavime, nusikalstamumo prevencijos srityje. Prievartos priemonės jau naudojamos kai daromas ar padarytas pažeidimas, tuo tarpu itikinėjimas, skatinimas yra nukreipti mažinti teisės pažeidimų mastą, tam tikrą pobūdį. Prevencinių priemonių reikšmė bei lėšos numatyta ir įgyvendinant Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programos įgyvendinimo 2007-2008 metų priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. IV-706 (Valstybės Žinios, 2007, Nr. 19-723), 2.8 punktą, taip pat siekiant užtikrinti efektyvų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų panaudojimą Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 06 29 įsakymu⁸⁹, kuriame dalinis finansavimas gali būti skiriamas šių kategorijų projektams:

⁸⁹ Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 06 29 įsakymas. Nr. IV-421 „Dėl autorių teisių ir gretutinių teisių antipiratinėse akcijų projektų dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių, paraiškos, sutarties ir ataskaitos formų patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.07.05, Nr.: 74, Publ. Nr.: 2961 .

- visuomenės informavimo priemonių (knygų, periodinių leidinių, audiovizualinių kūrinių, fonogramų ir kt.) apie autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą išleidimui ir platinimui;
- mokymo kursų, konferencijų, seminarų ir kitų panašaus pobūdžio renginių autorių teisių ir gretutinių teisių klausimais parengimui ir organizavimui;
- informacijos apie autorių teisių ir gretutinių teisių svarbą viešam paskelbimui radijo, televizijos laidose ir kompiuterių tinklais (internete);
- koncertų, konkursų, kitų viešai atliekamų renginių, kuriais būtų skatinama autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga, organizavimui;
- socialinės reklamos, gerinančios visuomenės informavimą apie autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos svarbą, parengimui, platinimui ir viešam paskelbimui.

ATPK 214 (10) str. yra nustatyta administracinė atsakomybė už neteisėtą (neturint autoriaus arba garso ir (ar) vaizdo įrašo gamintojo, arba jų teisių perėmėjų leidimo) literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazes) arba garso ir (ar) vaizdo įrašo atgaminimą, platinimą, viešą atlikimą, kitokiį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis komerciniams tikslams, taip pat laikymą tokiems tikslams.

ATPK 214 (10) str. nustato šias administracinės atsakomybės už autorinių ir gretutinių autorinėms teisių pažeidimą sąlygas:

- 1) neteisėtas atgaminimas, platinimas ar kitoks panaudojimas;
- 2) viešas atlikimas ar kitoks panaudojimas bet kokiais būdais ir priemonėmis;
- 3) jei tai daroma siekiant komercinių tikslų.

Pagal Administracinio teismo konsultaciją 2001 m. rugsėjo 17 d., Nr. 109 Dėl ATPK 214 (10) str. taikymo už šioje normoje nurodytus veiksmus administracinė atsakomybė atsiranda esant dviem sąlygoms: kai tai daroma neteisėtai, t.y. neturint autoriaus arba garso ir (ar) vaizdo įrašo gamintojo, arba jų teisių perėmėjų leidimo (toliau - leidimas), ir siekiant komercinių tikslų. Taigi leidimo neturėjimas yra būtinas ATPK 214 (10) str. numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviosios pusės požymis.

Teisėtą ir neteisėtą naudojimąsi intelektualinės nuosavybės veiklos rezultatais, platinimą ar kitokiį panaudojimą aptarėme skyriuje 2.5, todėl daugiau dėmesio skirsime 2) ir 3) administracinės atsakomybės atsiradimo sąlygoms.

Viešu laikomas toks naudojimas, kai su kūrinio ar jo atlikimu gali susipažinti neribotas asmenų skaičius. Kūrinys atliekamas scenoje arba publikai prieinamoje patalpoje. Kūrinius viešai skelbianti aparatūra ir prietaisai (televizoriai, monitoriai, garso kolonėlės ir kt.) įrengti taip, kad kūrinių atlikimas ir gretutinių teisių objektų panaudojimas skiriamas ir prieinamas publikai. Pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 15 str. 3 d. tai gali būti tiesioginis (gyvas) atlikimas, kai atlikėjas

scenoje, estradoje ar kitoje viešojoje vietoje atlieka kūrinį publikai (taip kūriniai atliekami teatruose, koncertinėse estradose, restoranuose, kavinėse ir kitur). Ši viešo atlikimo forma ypač populiari kurortų, pramogų centrų kavinėse bei restoranuose. Taip pat viešai gali būti atliekami kūriniai, panaudojant fonogramą (kompaktinę plokštelę, kasetę ar kitokią laikmeną), vaizdajuostę, kuriose įrašyti kūriniai, radijo ar televizijos kūrimų transliacija ar retransliacija. Taip viešai kūriniai yra atliekami restoranuose, kavinėse, valgyklose, diskotekose, parduotuvėse, mugėse ir kitose viešose vietose⁹⁰.

Komeraciniai tikslai siaurąja prasme reiškia prekybą, prekybinę veiklą. Komercinės veiklos tikslas - pajamos. Visi sandoriai, kuriais siekiama pajamų, yra komerciniai sandoriai. Veikla, kuria siekiama pajamų, yra komercinė veikla. Komerciniais tikslais (siekiant gauti pajamų) kūrinys naudojamas ne tik tada, kai iš kūrinio naudojimo betarpiškai gaunamos pajamos (parduodami įėjimo bilietai, renkamas mokestis iš žiūrovų ar klausytojų, daromi kūrinų įrašai, kūriniai išleidžiami spaudos būdu, išleistų kūrinų egzemplioriai platinami juos parduodant, kūrinų įrašai įvairiose laikmenose parduodami arba nuomojami), bet ir tada, kai kūrinio panaudojimas susijęs su komercine veikla, nors betarpiškai iš kūrinio naudojimo pajamų negaunama. Pajamos gaunamos už kitas konkrečias paslaugas. Taip kūriniai yra naudojami viešbučiuose, restoranuose, kavinėse, parduotuvėse ir kitose vietose. Šiais atvejais kūriniai naudojami siekiant pritraukti klientus, pagerinti prekių ar paslaugų konkurencingumą, taigi gauti daugiau pajamų, kūriniai ne kaip patys tokie, bet netiesiogiai kelia tam tikros įmonės (korporacijos, kompanijos ar pan.) pridėtinę vertę sukurdami tam tirą nuotaiką, kuri neatsiejama nuo įvaizdžio formavimo. Įvaizdis tiesiogiai formuoja lankytojų kontingentą, gausą ir kitus komerciškai reikšmingus aspektus (pavyzdžiui, rėmėjų gausą ir norą investuoti). Svetimą tiek materialią nuosavybę, tiek intelektualinę nuosavybę galima panaudoti verslo tikslu tik savininkui leidus ir tik jam atlyginant. Neteisėtas naudojimas kūriniais pažeidžia autorių ir gretutinių autorinėms teisių turėtojų interesus ir užtraukia administracinę atsakomybę pagal ATPK 214 (10) str., o priklausomai nuo žalos vertės galima baudžiamoji atsakomybė, kuria taikyti būtina 100 MGL dydžio žala (kopijų vertė).

Europos Sąjungos Tarybos reglamento (EB) Nr. 1383/2003 „Dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektualinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises“ 18 straipsniu „Baudos“ numatytos tokios nuostatos“

⁹⁰ Vileita A. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio komentaras. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinų apsaugos. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p. 194.

Kiekviena valstybė narė nustato baudas, kurios skiriamos pažeidus šį reglamentą. Baudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios“.

Kūrinius viešai komerciniais tikslais galima naudoti tik autoriaus ar jo teisių perėmėjo ar jų atstovų leidimu. Tokių leidimą (licenciją) gali suteikti pats autoriaus teisių turėtojas ar kolektyvinio administravimo asociacija. Viešai naudoti radijo ir televizijos transliuojamus kūrinius galima tik kolektyvinio administravimo asociacijos leidimu, nes nei vienas laidų naudotojas iš anksto negali gauti iš autorių licencijų. Tokias licencijas Lietuvoje gali suteikti tik Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra (LATGA-A), kuri atstovauja tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriams pagal sudarytas sutartis su atitinkamomis užsienio šalių asociacijomis. Pasak L. V. Papirčio ir kt.⁹¹ „atstovavimas – tai teisinis santykis, kuriame vienas asmuo – atstovas, veikdamas pagal sandorio, teismo sprendimo, įstatymo arba administracinio akto suteiktas teises, atskleidamas atstovavimo faktą sudaro kito asmens (atstovaujamojo) vardu sandorį (sandorius), kuris tiesiogiai sukuria, pakeičia arba panaikina teises ir pareigas atstovaujajam“.

ATPK 214 (27)⁹² str. yra nustatyta administracinė atsakomybė už pramoninės nuosavybės teisių pažeidimą. Prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklu, laikymas ar gabenimas siekiant turtinės naudos arba prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, laikymas ar gabenimas siekiant turtinės naudos – užtraukia baudą nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių litų su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklu, ar prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu. Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio pirmojoje dalyje numatytus pažeidimus, – užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių iki trijų tūkstančių litų su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklu, ar prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu.

ATPK 214 (27) str. nustato šias administracinės atsakomybės už pramoninės nuosavybės teisių pažeidimą sąlygas:

- Pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas, kuris įvardijamas kaip:
 - Δ prekių neteisėtas pažymėjimas svetimu prekių ženklu;
 - Δ prekių neteisėtas pagaminimas panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą.
- neteisėtas laikymas ar gabenimas;

⁹¹ Papirtis L. V., Baranauskas E., Kiršienė J., Kurulaitytė-Kvainauskiernė I., Petrauskaitė D. Civilinė teisė. Bendroji dalis. II tomas. Vadovėlis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005, p. 83.

⁹² Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 5, 26, 158, 209-3, 221, 224, 237, 259-1, 282, 320 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 133-1, 214-27 straipsniais įstatymas // Valstybės Žinios, 2007.07.21, Nr.: 81, Publ. Nr.: 3316.

- jei tai daroma siekiant turtinės naudos.

Patento, licencijos, ženklo registracijos, dizaino registracijos neturėjimas yra būtinas ATPK 214 (27) straipsnyje numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviosios pusės požymis. O baudžiamąją atsakomybę už ženklo savininko teisių pažeidimą nustato Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas⁹³.

Administracinės teisės pažeidimo protokolas, daiktų ir dokumentų paėmimas

Prof. S. Šedbaras⁹⁴ daiktų ir dokumentų paėmimą įvardina keletu rūšių:

- a) daiktų ir dokumentų, kurie yra teisės pažeidimo įrankis arba dalykas, paėmimas;
- b) daiktų (vertybių) paėmimas užtikrinti baudos išieškojimą;
- c) vairuotojo pažymėjimo paėmimas užtikrinti nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje vykdymą.

Pirmu atveju sulaikymo, asmens apžiūros ar daiktų patikrinimo metu surasti daiktai ar dokumentai, kurie yra teisės pažeidimo įrankis arba dalykas, paimami tų pareigūnų, kurie atlieka kardomuosius ar procesinius veiksmus.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (27) straipsnyje įtvirtinta sankcija teisės pažeidėjui numato baudą nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių litų su prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklu, ar prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu. Gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimas yra privalomai skiriama papildoma administracinė nuobauda.

ATPK 214 (27) straipsnio pastaba detalizuoja galimą konfiskuoti objektą. Tai yra neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklu, ar prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, gamybos priemonės ar įranga – techninė įranga, medžiagos ir kitos priemonės, kurios išimtinai ar dažniausiai naudojamos šių prekių gamybai arba kurių paskirtis ir naudojimo tiesioginis tikslas – gaminti šias prekes.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta sankcija teisės pažeidėjui numato baudą nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių litų su kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu. Šiuo atveju, gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimas yra privalomai skiriama papildoma administracinė nuobauda.

⁹³ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo dešimtojo skirsnio ir 56 straipsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, 2006 m. birželio 8 d. Nr. X-651, Vilnius, 53 straipsnis. Baudžiamoji atsakomybė už ženklo savininko teisių pažeidimą // Valstybės Žinios, 2006.06.28, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2670.

⁹⁴ Šedbaras S. Administracinė atsakomybė : vadovėlis / ; Mykolo Romerio universitetas. - Vilnius : Justitia, 2005, p. 38-39.

Kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų gamybos priemonės ar įrangos sąvoka pateikta ATPK 214 (10) straipsnio pastaboje. Kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų gamybos priemonės ar įranga – techninė įranga, medžiagos ir kitos priemonės, kurios išimtinai ar dažniausiai naudojamos kūrinio ar fonogramos neteisėtoms kopijoms atgaminti ir (ar) platinti arba kurių paskirtis ir naudojimo tiesioginis tikslas – atgaminti ir (ar) platinti neteisėtas kūrinio ar fonogramos kopijas.

Pagal ATPK 214 (10) str. sankciją kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimas yra privalomai skiriama papildoma administracinė nuobauda. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartyje⁹⁵ pažymima, kad ATPK 26 str. 1 d. nustatyta, kad daikto, kuris buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas, ir pajamų, kurios buvo gautos administracinio teisės pažeidimo padarymu, konfiskavimas yra priverstinis neatlygintinis šio daikto ir šių pajamų pavertimas valstybės nuosavybe. Konfiskuota gali būti tik daiktas ir pajamos, kurie yra pažeidėjo nuosavybė, išskyrus daiktą ir pajamas, kurie buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas ir kurie buvo gauti administracinio teisės pažeidimo padarymu, ATPK kodekso nurodytuose straipsniuose, o tame tarpe ir 214 (10) straipsnyje numatytų administracinių teisės pažeidimų bylose. Konfiskuota gali būti tik daiktas ir pajamos, kurie yra pažeidėjo nuosavybė, išskyrus daiktą ir pajamas, kurie buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis.

Bylose susijusiose su intelektinės nuosavybės klausimais galima taikyti ir laikinąsias apsaugos priemones bei yra galimybė taikyti įrodymų užtikrinimo priemones, skirtas išsaugoti esamus įrodymus kai jie iki bylos išnagrinėjimo gali būti sunaikinti. Šią nuostatą mini ir Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/48/EB 2004 m. balandžio 29 d. „Dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“ 9 str. apžvelgiant laikinųjų ir prevencinių priemonių svarbą bei reglamentavimą.

ATPK nustato supaprastintą administracinio pažeidimo tyrimo, bylos dokumentų įforminimo tvarką. Administracinė atsakomybė galima iš viso nesurašant administracinio pažeidimo protokolo ir nenagrinėjant bylos (ATPK 262 str.). Administracinių teisės pažeidimų kodekso 262 straipsnyje numatyti atvejai ir aplinkybės, kai administracinio teisės pažeidimo protokolas nesurašomas. Vienas iš tokių atvejų, kai administracinę bylą iškelia teismas, teisėjas, taip pat prokuroras atsisakius kelti baudžiamąją bylą arba nutraukus baudžiamąją bylą, jeigu yra administracinio teisės pažeidimo požymių (ATPK 262 str.).

⁹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis 2006 m. rugsėjo 27 d. Administracinė byla Nr. N³-1262-05 Procesinio sprendimo kategorija 37. (S).

Administracinio teisės pažeidimo, kai protokolas nesurašomas nutarimą reglamentuoja Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas⁹⁶. Nutarimas priimamas, kai administracinio teisės pažeidimo protokolas nesurašomas ir bauda skiriama ir (ar) paimama, o įspėjimas įforminamas teisės pažeidimo vietoje ATPK 262 straipsnyje "Atvejai ir aplinkybės, kai administracinio teisės pažeidimo protokolas nesurašomas" nustatytais atvejais. Priėmus Nutarimą asmeniui, dėl kurio jis priimtas, turi būti išaiškinama: nutarimo apskundimo tvarka ir terminai; skirtos baudos sumokėjimo tvarka (nurodomas bankas ir sąskaitos, į kurią turi būti sumokėta bauda, numeris) ir terminai; priverstinio Nutarimo skirti baudą vykdymo tvarka ir galimi padariniai.

ATPK 259-1 str. 1 dalis nustato, kad administracinių pažeidimų pagal šio kodekso 214 (10) straipsnį bylose teisės pažeidimų protokolus surašo muitinės pareigūnai – dėl literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bases), audiovizualinio kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų importavimo, eksportavimo ar gabenimo siekiant turtinės naudos.

Europos Sąjungos Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1383/2003 „Dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustačius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises“ nustatomos sąlygos, kuriomis muitinė imasi veiksmų, kai prekės, įtariamoms esant pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises yra tokiose situacijose. Pagal Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo aštuntojo skirsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymą⁹⁷ „prekėms, gaminiams ir (ar) jų dalims, kurių importas iš trečiųjų valstybių į Lietuvos Respubliką arba eksportas iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias valstybes laikytinas dizaino savininko teisių pažeidimu, turi būti taikomos Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytos muitinės priežiūros priemonės.

Administracinių pažeidimų pagal šio kodekso 214 (10) straipsnį bylose teisės pažeidimų protokolus gali surašyti finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnai. ATPK 259-1 str. 8 dalis nustato, kad administracinių pažeidimų pagal šio kodekso 214 (10) straipsnį bylose teisės pažeidimų protokolus surašo policijos pareigūnai – išskyrus pažeidimus, susijusius su literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bases), audiovizualinio kūrinio ar fonogramos neteisėtų kopijų importavimu ar eksportavimu siekiant turtinės naudos. Surašant šiuos protokolus, gali dalyvauti

⁹⁶ Lietuvos Policijos Generalinio komisaro 2007 06 18 įsakymas „Dėl nutarimo dėl administracinio teisės pažeidimo, kai protokolas nesurašomas, priėmimo, blanko pildymo, išdavimo ir apskaitos policijos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 5-v-404 // Valstybės Žinios, 2007.06.21, Nr.: 68, Publ. Nr.: 2703

⁹⁷ Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo aštuntojo skirsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, 2006 m. birželio 8 d. Nr. X-650, Vilnius, 49 straipsnis. Muitinės priežiūros priemonių taikymas // Valstybės Žinios, 2006.06.28, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2669.

autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų ir kitų autorių teises ir gretutines teises ginančių organizacijų atstovai. Jie turi specialių žinių apie autorių teisių ir gretutinių teisių objektus bei jų apsaugą, nes visi policijos pareigūnai yra įsisavinę autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos specifiką. Be to, surašant protokolą gali dalyvauti ir kitų sričių specialistai.

Pagal ATPK 214 (10) str., protokolai paprastai turi būti surašomi pažeidimo vietoje ir tik pagal ATPK 263 str. 1 d., tais atvejais, kai jo surašyti negalima pažeidimo vietoje, surašomas policijos ar kitose patalpose. Daugeliu atvejų pažeidimai padaromi įmonių (radijo, televizijos, koncertinių organizacijų, restoranų, kavinių, viešbučių, diskotekų ir kt.) patalpose. Tokiu atveju protokolas surašomas atitinkamos įmonės ar organizacijos patalpose. Sulaikius asmenis, pardavinėjančius, gabenančius neteisėtai atgamintas kasetes ar kompaktines plokšteles, ar kitokias kūrinių bei gretutinių teisių objektų kopijas, protokolai surašomi policijos ar kitose patalpose.

Reikalavimus administracinio teisės pažeidimo protokolo turiniui nustato ATPK 260 str. Protokole būtina nurodyti:

1) jo surašymo datą ir vietą (miesto, gyvenvietės pavadinimą), surašiusio asmens pareigybę, pavardę ir vardą;

2) dalyvavusių surašant protokolą asmenų vardus, pavardes, adresus, dalyvavimo pagrindą (kolektyvinio administravimo asociacijos atstovas, atitinkamos srities specialistas ir pan.);

3) žinias apie pažeidėjo asmenį (vardas, pavardė, ryšys su administraciniu pažeidimu, pareigos ir kt.);

4) teisės pažeidimo padarymo vietą, laiką ir esmę; surašant ATPK 214 (10) str. pažeidimo protokolą, būtina nurodyti pažeidimo vietą, nurodant konkretų pažeidimo vietos adresą, o esant reikalui ir patalpą, kurioje padarytas teisės pažeidimas; tai gali būti koncertinė salė, parduotuvės prekybos salė, restorano, kavinės, diskotekos, prekybos kiosko patalpos, turgavietė ar kita vieta. Aprašant pažeidimo esmę, reikia nurodyti, kokie autorių ar gretutinių teisių objektai buvo naudojami, nurodant objekto pavadinimą, autorių ar gretutinių teisių subjektą (autorių, atlikėją, fonogramos gamintoją), panaudojimo būdą (neteisėtas pardavimas, dauginimas, atlikimas - gyvas ar panaudojant įrašus; kokios techninės priemonės panaudotos darant pažeidimą); jeigu naudojami garso ar garso ir vaizdo įrašai, būtina nurodyti duomenis, kurie identifikuoja tokius įrašus (įrašo rūšis ir laikmena, autorių ir atlikėjų vardai bei pavardės, leidėjas, leidimo metai, leidimo vieta; nurodytini laikmenos numeriai ir kodai, jeigu jie yra);

5) liudytojų, dalyvavusių surašant protokolą vardus, pavardes ir adresus;

6) pažeidėjo paaiškinimą, kurį duoda pats pažeidėjas (įmonės savininkas, organizacijos vadovas ar kitas konkretus asmuo); jeigu protokolo surašymo vietoje nėra pažeidėjo (atsakingo asmens), tai protokole surašomi darbuotojų paaiškinimai;

7) kokie daiktai buvo paimti kaip įrodymai arba siekiant nutraukti teisių pažeidimą; paimami daiktai (kasetės, kompaktinės plokštelės, kompiuterių programų kopijos, knygos ir kitokia spausdinta produkcija, dokumentai) protokole turi būti apibūdinti, kad bylos nagrinėjimo metu nekiltų abejonių dėl jų tapatumo;

8) kitokias žinias, būtinas bylai išspręsti.

Protokolą pasirašo jį surašęs asmuo. Su protokolo turiniu supažindinamas pažeidėjas, kuris irgi pasirašo protokolą, savo parašu patvirtindamas, kad susipažino su protokolu. Taip pat protokolą pasirašo liudytojai bei kiti asmenys, jeigu jie dalyvavo surašant protokolą. Jei pažeidėjas atsisako suteikti žinias apie save, atsisako pasirašyti protokolą, tai žymima protokole. Pažeidėjas turi teisę pateikti atskirai surašytus savo paaiškinimus bei pastabas dėl protokolo. Savo ruožtu policijos pareigūnas gali paimti rašytinius pasiaiškinimus apie teisės pažeidimą iš kitų asmenų, kurie į teismo posėdį kviečiami kaip liudytojai. Pažeidimo aplinkybėms nustatyti galima pasitelkti atitinkamos srities specialistus, kurie pateikia savo išvadas ar paaiškinimus.

Administracinio teisės pažeidimo protokolas surašomas tik turint rimtą pagrindą manyti, kad yra pažeistos autorių ar gretutinės teisės. Negalima imti jokių daiktų ar dokumentų be pagrindo. Jeigu po administracinio protokolo surašymo, tiriant pažeidimo aplinkybes, iškyla reikalas paimti daiktus ar dokumentus, tai surašomas atskiras jų paėmimo protokolas. Negalima imti daiktų, neturint rimto pagrindo įtarti, kad yra padarytas pažeidimas. Ar buvo pažeistos autorių arba gretutinės teisės, ar pažeidimo nebuvo, nustato tik teismas.

Kai kurie pareigūnai mano, kad jie gali imti daiktus ir dokumentus, nesurašydami administracinės teisės pažeidimo arba paėmimo protokolo, kad galėtų atlikti reikalingą patikrinimą ir po to spręsti administracinės bylos iškėlimo klausimą. Surašius administracinio pažeidimo protokolą ir jo pagrindu paėmus daiktus ar dokumentus, lieka mažai laiko pažeidimo aplinkybėms nustatyti. Deja, neturint rimto pagrindo, negalima įtarti, kad pažeistos autorių teisės ir gretutinės teisės, negalima imti jokių daiktų ar dokumentų. ATPK 214 (10) str. nustato administracinę atsakomybę tik už nedidelius autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, kurie yra akivaizdūs ir kurių nustatymui nėra reikalingas ilgas ir sudėtingas tyrimas. Jeigu šių teisių pažeidimas yra didelis, taikoma baudžiamoji atsakomybė (BK 142-142 (3) str.).

Pagal ATPK 261 str. surašytas protokolas per tris dienas nuo jo surašymo dienos turi būti perduotas apylinkės teismui nagrinėti. Jeigu po protokolo surašymo tikrinant pažeidimo aplinkybes nustatoma, kad ATPK 214 (10) str. nebuvo pažeistas, tai protokolas nesiunčiamas teismui. Apie tai reikia pranešti suinteresuotiems asmenims ir grąžinti jiems paimtus daiktus.

Administracinės bylos pagal ATPK 214 (10) str. nagrinėjimo ypatybės

Pagal Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro įsakymą⁹⁸ „byla - administracinių procesinių dokumentų visuma apie pažeidimą ir administracinę atsakomybę traukiamą asmenį bei jam skirtas poveikio priemonės (protokolas, administracinę atsakomybę traukiamo asmens, liudytojų, nukentėjusiųjų paaiškinimai, įvykio vietos schema, pareigūno tarnybinis pranešimas ir kiti įrodymai, nutarimas ir dokumentai, susiję su nutarimo vykdymu, įspėjimo kvitas, baudos kvitas ir kiti dokumentai).“

Teismas, nagrinėdamas administracinę bylą pagal ATPK 214 (10) str., privalo nustatyti šias aplinkybes:

1) buvo ar nebuvo naudojami teisės saugomi kūriniai ar gretutinių teisių objektai. Šios aplinkybės gali būti įrodomos pažeidimo protokole fiksuotais duomenimis, daiktiniais įrodymais (paimtais iš naudotojo garso ir vaizdo bei garso įrašais), atskirais aktais ir pridėtais įrašais, kuriuose yra informacija apie panaudotus kūrinius ir gretutinių teisių objektus, ekspertizės išvadomis, panaudotų kūrinių atpažinimo aktais, kolektyvinio administravimo asociacijų pateikta informacija apie saugomus autorių teisių ir gretutinių teisių objektus, atitinkamų teisių subjektus;

2) naudojimas buvo viešas ar neviešas. Šios aplinkybės turi būti fiksuotos administracinio pažeidimo protokole, nurodant kur (patalpos ar kita panaudojimo vieta), kaip (kūrinių gyvas atlikimas, atlikimas panaudojant įrašus ir kt.) ir kokiomis priemonėmis buvo atgaminami ar naudojami autorių teisių ir gretutinių teisių objektai (radijo ar televizijos laidų transliavimas panaudojant atitinkamą priėmimo aparatūrą, garsiakalbius, garso ir vaizdo grotuvus ir kt.). Be to, jos gali būti nustatomos liudytojų parodymais ir faktinėmis kūriniių ir gretutinių teisių objektų naudojimo aplinkybėmis;

3) naudojimo tikslą: komercinis ar nekomercinis. Ši aplinkybė nustatoma administracinio pažeidimo protokolu, kitais dokumentais bei faktinėmis aplinkybėmis, jeigu kūrinį ar gretutinių teisių objektą viešai naudoja įmonė (nepriklausomai nuo jos rūšies) ryšium su savo veikla, tai toks panaudojimas yra komercinis, nes pagal Įmonių įstatymo 2 str. įmonė - tai ūkinis vienetas, įsteigtas komercinei-ūkinei veiklai;

4) naudojimo teisėtumą ar neteisėtumą. Naudojimo teisėtumas ar neteisėtumas nustatomi įrodymais ir naudojant prezumpcijas bei įrodinėjimo naštos pasiskirstymo taisykles.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2007 08 14 įsakymas Nr. D1-429 „dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2004 m. spalio 28 d. įsakymo Nr. D1-559 "Dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos bei administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo“ // Valstybės Žinios, 2007.08.18, Nr.: 90, Publ. Nr.: 3603.

Nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje turinys išdėstytas ATPK 286 straipsnyje. Dokumente turi būti: nutarimą priėmusio organo (pareigūno) pavadinimas; bylos nagrinėjimo data; žinios apie asmenį, kurio byla nagrinėjama; žinios apie kitus, byloje dalyvaujančius asmenis; bylos nagrinėjimo metu nustatytų aplinkybių išdėstymas ir motyvuotas jų įvertinimas; šio kodekso straipsnio, straipsnio dalies ar kito teisės akto, numatančio atsakomybę už šį pažeidimą, kurio reikalavimus pažeidė asmuo, nurodymas, bet ir išspręstas klausimas dėl konkrečios administracinės nuobaudos skyrimo, laikantis teisės aktų keliamų reikalavimų bei pasisakyta apie paimtus daiktus ir dokumentus (ATPK 286-287 straipsniai), byloje priimtas sprendimas.

ATPK 35 str. reglamentuoja terminą per kurį turi būti skiriama administracinė nuobauda, o tai reiškia, kad skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo teisės pažeidimo padarymo dienos, o esant trunkamam teisės pažeidimui, – per šešis mėnesius nuo jo paaikšėjimo dienos. Nuobaudų skyrimo termino eigos pradžia įstatymo nustatyta skirtingai, priklausomai nuo teisės pažeidimo pobūdžio, t. y. nuo to, ar pažeidimas yra ar nėra trunkamas. 2001 m. gegužės 24 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija⁹⁹ konstatavo, kad ATPK 214 (10) str. numatyti administracinių teisės pažeidimai pagal savo pobūdį (įrašų panaudojimas ir laikymas komerciniams tikslams) priskiriami prie trunkamųjų pažeidimų, todėl šiuo atveju nuobaudos skyrimo termino eiga prasideda ne nuo teisės pažeidimo padarymo dienos, o nuo jo paaikšėjimo dienos.

ATPK 30 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nuobauda už administracinį teisės pažeidimą skiriama norminio akto, numatančio atsakomybę už padarytą teisės pažeidimą, nustatytose ribose, tiksliai laikantis ATPK kodekso ir kitų aktų dėl administracinių teisės pažeidimų. ATPK 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kai vienas asmuo padaro du arba daugiau administracinių teisės pažeidimų, administracinė nuobauda skiriama už kiekvieną teisės pažeidimą atskirai. Iš šių teisės normų akivaizdu, kad siekiant tinkamai kvalifikuoti pažeidėjo veiksmus ir tinkamai paskirti nuobaudą yra svarbu nustatyti, vieną ar daugiau administracinių teisės pažeidimų padarė pažeidėjas. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija¹⁰⁰ pažymi, kad administracinis teisės pažeidimas, numatytas ATPK 214 (10) straipsnyje, išoriškai, dėl savo formos ir turinio ypatumų gali būti panašus į pažeidimų daugetą (t. y. tokią teisinę situaciją, kai

⁹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo. Apeliacinės instancijos teismo. 2001 m. gegužės 24 d. Administracinės bylos Nr. 441(11)-01/2001 nutartis. ATPK 35 str. nustatyto nuobaudos skyrimo už trunkamuosius pažeidimus termino taikymas autorinių ir gretutinių teisių pažeidimo atveju. Vilnius // Administracinių teismų praktika, 2001.08.14, Nr.: 1.

¹⁰⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. kovo 3 d. nutartis. „Dėl ATPK 214-10 straipsnyje įtvirtinto administracinio teisės pažeidimo sudėties“ Administracinė byla Nr. N-3-351-2005, Procesinio sprendimo kategorija 37, Vilnius // Administracinių teismų praktika, 2005.07.01, Nr.: 7.

vienas asmuo padaro dvi veikas, kurios atitinka dviejų ar daugiau administracinių teisės pažeidimų sudėties požymius, dėl kurių neišnykusios teisinės pasekmės ir nėra kliūčių asmeniui patraukti administracinę atsakomybę). Todėl konkrečioje byloje svarbu pavienį pažeidimą atriboti nuo pažeidimų daugeto. Sistemiskai aiškinant pirmiau nurodytų teisės normų turinį, ATPK 9 straipsnio 1 dalyje nustatančią administracinio teisės pažeidimo sąvoką, bei atsižvelgiant į ATPK struktūrą bei normų išdėstymo stilių, vertintina, kad tais atvejais, kai pažeidėjo veika yra nukreipta į vieną objektą, pažeidimą padaro tas pats subjektas, padaryta veika atitinka ATPK 214 (10) straipsnyje vienoje iš dalių numatytą administracinio teisės pažeidimo sudėtį ir veikai būdingas vienalaikiškumas, vertintina, kad pažeidėjas padarė vieną teisės pažeidimą.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 6 str. 2 d. nustato, kad asmuo, kurio vardas įprastiniu būdu nurodytas kūrinyje, yra laikomas to kūrinio autoriumi, jeigu neįrodyta kitaip. Nors įstatymas tokios prezumpcijos nenustato atlikėjo vardo nurodymui, fonogramos gamintojo, transliuotojo ar audiovizualinio kūrinio (filmo) gamintojo pavadinimo nurodymui, bet visais šiais atvejais turi būti laikoma, kad atitinkamų teisių subjektas yra nurodytasis asmuo, kol neįrodyta kitaip, įrodinėjimo pareiga tenka tam asmeniui, kuris ginčija autorystę ar gretutinių teisių subjekto nurodymą ir šių teisių priklausymą atitinkamam asmeniui.

Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimu yra laikomas kūrinio panaudojimas, ne tik neturint sutarties, sudarytos su autoriumi ar gretutinių teisių subjektu, bet ir pažeidžiant tokios sutarties sąlygas (*Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 str. 1 p.*). Autorių ir gretutinių teisių objektų įsigijimą patvirtinantys dokumentai (sąskaitos-faktūros, PVM sąskaitos-faktūros) negali būti laikomi sutartimi (leidimu) ATPK 214 (10) str. taikymo prasme, kadangi tokiuose dokumentuose nėra įvardytos sutarties sąlygos, kurių pažeidimo konstatavimas yra viena iš sąlygų kvalifikuojant veiką pagal ATPK 214 (10) str.¹⁰¹.

Pagal ATPK 256 str. įrodymai administracinio teisės pažeidimo byloje yra bet kurie faktiniai duomenys, kuriais remiantis įstatymo numatyta tvarka nustatoma, ar yra padarytas administracinis pažeidimas, ar jo nėra, ar kaltas asmuo, padaręs pažeidimą.

ATPK nereglamentuoja, kokiomis konkrečiomis įrodinėjimo priemonėmis turi būti nustatomos reikšmingos konkrečių administracinių teisės pažeidimų kategorijų byloms aplinkybės. Įrodinėjimo priemonių rūšys išvardytos ATPK 256 str. tarp kurių paminėta eksperto išvada ir specialisto paaiškinimai. To paties straipsnio nustatyta, kad įrodymus renka, prireikus ekspertą ar specialistą skiria pareigūnai, turintys teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas).

¹⁰¹ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 17 d. konsultacija „Dėl ATPK 214-10 str. taikymo“. // Administracinių teismų praktika, 2002.01.31, Nr.: 2.

Taigi įstatymas nereikalauja visais atvejais traukiant asmenį atsakomybėn už pažeidimo, numatyto ATPK 214 (10) str., padarymą ar nagrinėjant tokią bylą skirti ekspertą ar specialistą. Administracinio teisės pažeidimo protokolą surašantiems pareigūnams, taip pat bylą nagrinėjantiems organams yra suteikta teisė konkrečiu atveju spręsti dėl būtinybės gauti eksperto išvadą ar specialisto. ATPK 256 str. išvardytų įrodinėjimo priemonių sąraše yra tiek eksperto išvada, tiek specialisto paaiškinimai. Šias įrodinėjimo priemones kiekvienu konkrečiu atveju parenka ATPK 256 str. nurodyti subjektai, todėl negali būti apibendrinta, kuri iš minėtų įrodinėjimo priemonių turi būti taikoma visose aptariamose kategorijose bylose¹⁰².

Teismai ne visada įsigilina į administracinio teisės pažeidimo bylos aplinkybes ir nuosekliai taiko ATPK 214 (10) str. Dažnai teismai atleisdavo pažeidėjus nuo atsakomybės remdamiesi tuo, kad šie turi įsigiję verslo patentą dauginti, keisti ir nuomoti garso ir vaizdo kasetes pagal Vyriausybės 1999 12 28 nutarimą Nr. 1491 Dėl patentų išdavimo tvarkos (Žin., 1999, Nr. 114-3311)¹⁰³ dabar jau negaliojanti. Šio pobūdžio patentai leido dauginti garso ir vaizdo kasetes, nepažeidžiant kūrinų autorių ir gretutinių teisių subjektų teisių, nes Vyriausybė negali įteisinti įstatymų pažeidimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 1398 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1491 redakcija) priedas „Minimalūs ir maksimalūs privalomojo patento mokesčio pagal veiklos rūšis dydžiai fiziniams asmenims (litais per metus) 2.7. dalyje numatė garso ir vaizdo kasetių dauginimą, jų keitimą, nuomą* (EVRK klasė 22.31; 22.32; 71.40) sumokant 200–700 litų per metus. Asmuo, norintis pagal tokį patentą padauginti garso arba vaizdo kasetę, turi gauti iš autoriaus teisių turėtojo arba gretutinių teisių subjekto licenciją tokiam dauginimui. Vyriausybės 2000 09 13 nutarimo Nr. 1094 Dėl privalomųjų patentų išdavimo tvarkos fiziniams asmenims tvarkos (Žin., 2000, Nr. 79-2390)¹⁰⁴ 7.4.3 punktas nustato, kad išduoti patentai nesuteikia teisės prekiauti intelektinės nuosavybės objektais (kompiuterių programomis ir žaidimais, audiovizualinių kūrinių ir fonogramų įrašais vaizdo ir garso laikmenose). Dabartiniu metu Lietuvos Respublikos vyriausybė priėmė nutarimą „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“¹⁰⁵, kuriame nurodytos individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšys. Šiame vyriausybės nutarime minima Asmeninių ir namų ūkio reikmenų, išskyrus audiovizualinius

¹⁰² Teismų praktika. 2001 m. rugsėjo 17 d., Nr. 109 Dėl ATPK 214¹⁰ str. taikymo.

¹⁰³ Lietuvos Vyriausybės 1999 12 28 nutarimas Nr. 1491 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. spalio 30 d. nutarimo Nr. 1398 "Dėl patentų išdavimo tvarkos" dalinio pakeitimo“. Negaliojantis nuo 2000-09-21 // Valstybės žinios, 1999-12-31, Nr. 114-3311

¹⁰⁴ Lietuvos Vyriausybės 2000 09 13 nutarimas Nr. 1094 „Dėl privalomųjų patentų išdavimo fiziniams asmenims tvarkos“. Negaliojantis nuo 2003 01 1 // Valstybės Žinios, 2000.09.20, Nr.: 79, Publ. Nr.: 2390.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos vyriausybės 2002 11 19 nutarimas Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“ // Valstybės Žinios, 2002.11.22, Nr.: 112, Publ. Nr.: 4992.

kūrinius ir garso įrašus, nuoma (EVRK klasė 71.40) kur jau aiškiai bei nedviprasmiškai išskirti intelektualinės nuosavybės objektai.

Laisvai galima naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus, kurių teisinės apsaugos terminas pasibaigęs, užsienio šalių kūrinius, kurios nėra Berno ar Romos konvencijų nariai. Taip pat galima naudoti kūrinius be autoriaus teisių turėtojo leidimo ir nemokant autorinio atlyginimo pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatytais atvejais ir sąlygomis pagal baigtinį sąrašą. Intelektinės nuosavybės vartotojas turi turėti ir esant reikalingumui pateikti informaciją apie naudojimo teisėtumą.

2.5. Asmenys, turintys teisę pareikšti ieškinį (kreiptis) dėl autorių teisių gynimo būdų ir priemonių taikymo

Saugant, intelektinę nuosavybę, ginant pažeistus interesus egzistuoja tam tikras subjektų ratas galinčių pateikti civilinį ieškinį arba turinčių teisę kreiptis teisminės gynybos į administracinę teisumą pagal ABTĮ¹⁰⁶ 5 straipsnio 1 dalį. Kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teisumą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Paužaitė-Kulvinskienė J. (2005, p. 163) analizuodama teisminės gynybos prielaidas išskiria:

- a) besikreipiančiojo asmens suinteresuotumą¹⁰⁷,
- b) jo teisės ar įstatymo saugomo intereso pažeidimą.

ABTĮ 22 straipsnis numato, kad skundą (prašymą) dėl viešojo administravimo subjekto priimto administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) turi teisę paduoti asmenys, taip pat kiti viešojo administravimo subjektai, įskaitant valstybės ir savivaldybių viešojo administravimo tarnautojus, pareigūnus ir įstaigų vadovus, kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti. Ši nuostata nurodo teisę kreiptis į teisumą pažeidus teisę ar saugomą interesą, tačiau reikšmingi ir praktiškai rekomenduotini ABTĮ 5 straipsnio 1 dalies akcentuoti pagrindiniai kreipimosi į teisumą pagrindai. Kreipimasis į teisumą siejamas su savo teisių ar įstatymų saugomų interesų pažeidimu. Suinteresuotas asmuo, besikreipiantis į administracinę teisumą gali būti:

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas, toliau ABTĮ // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=301081&p_query=&p_tr2= (Aktuali nuo 2007-06-30 redakcija) prisijungta: 2007 10 3.

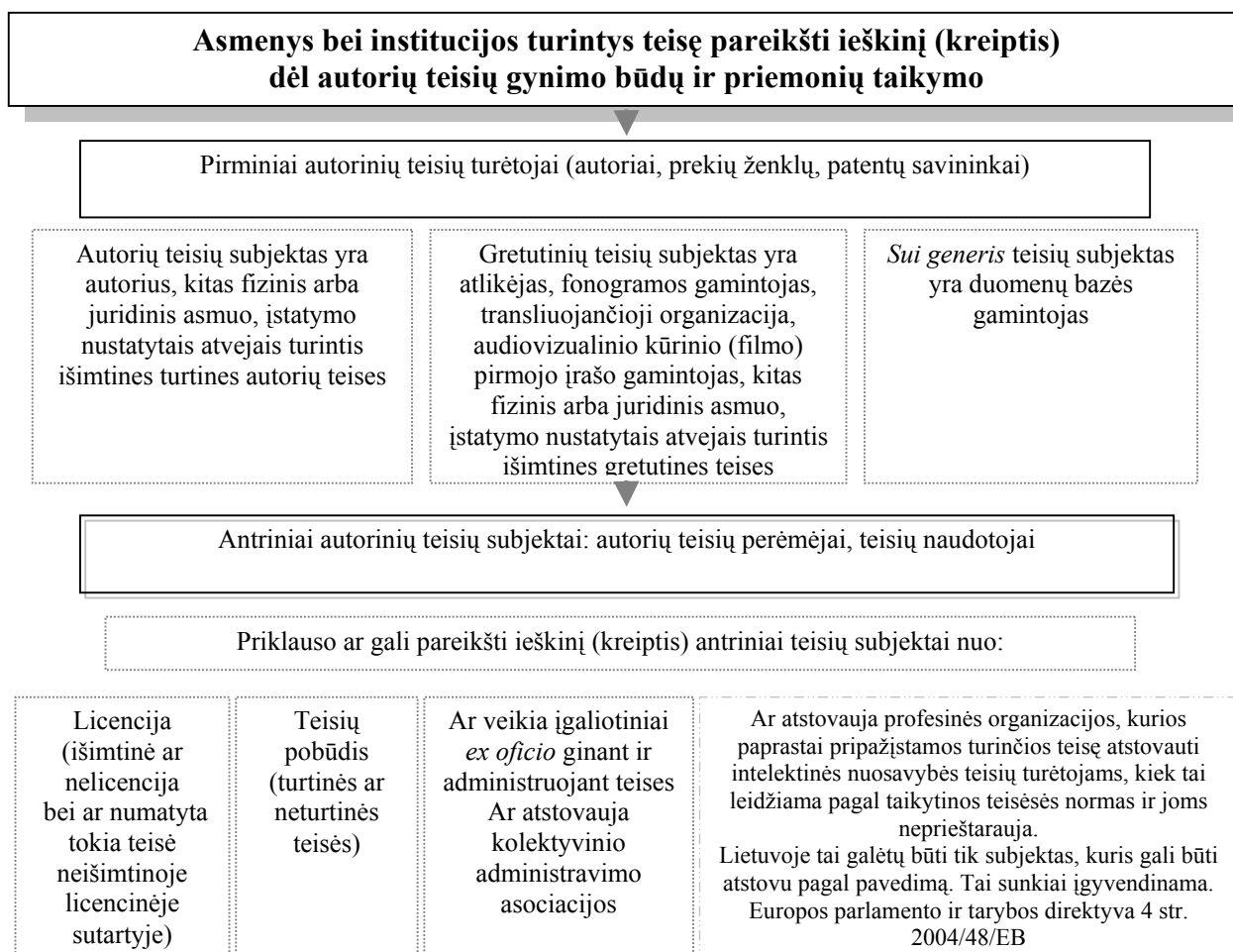
¹⁰⁷ Asmens suinteresuotumas turi būti tiesioginis, kuris pirmiausia aiškinamas kaip subjekto materialinis teisinis suinteresuotumas. Paužaitė-Kulvinskienė J. Administracinė justicija. Teorija ir praktika. – Vilnius: Justitia, 2005, p. 168.

•privatus arba

•viešojo administravimo subjektas (subjektas, atliekantis viešojo ar vidaus administravimo funkcijas).

Asmenys bei institucijos turintys teisę pareikšti ieškinį (kreiptis) dėl autorių teisių gynimo būdų ir priemonių taikymo schematiškai nurodyti 4 paveiksle. Administraciniame procese šalis arba suinteresuotus asmenis gali atstovauti atstovai pagal įstatymą ir įgalioti atstovai (pagal pavedimą). Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 4 str. 2004/48/EB kreiptis dėl Direktyvoje numatytų priemonių ir procedūrų bei atstovauti turi teisę ir kolektyvinio administravimo organizacijos, kurios paprastai yra pripažįstamos turinčios teisę atstovauti intelektualinės nuosavybės teisių turėtojams, kiek tai leidžiama pagal taikytinos teisės normas ir joms neprieštarauja; profesinės organizacijos, kurios paprastai pripažįstamos turinčios teisę atstovauti intelektualinės nuosavybės teisių turėtojams, kiek tai leidžiama pagal taikytinos teisės normas ir joms neprieštarauja.

Viešojo administravimo subjektų funkcija yra viešojo intereso gynimas. Subjektai galintys ginti teisiniu keliu viešąjį interesą išvardinti ABTĮ 5 straipsnio 3 dalyje ir 56 straipsnio 1 dalyje.

4 pav. Subjektai, turintys teisę pareikšti ieškinį (kreiptis) dėl autorių teisių gynimo būdų ir priemonių taikymo

Pagal ABTĮ 5 straipsnio „Teisė kreiptis gynybos į teismą“ 3 dalį teismas imasi nagrinėti administracinę bylą:

1) pagal asmens arba jo atstovo, kuris kreipiasi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, skundą ar prašymą;

2) pagal įstatymų nustatytų institucijų, įstaigų ar jų tarnautojų kreipimąsi dėl kitų asmenų teisių gynimo;

3) pagal prokuroro, administravimo subjektų, valstybės kontrolės pareigūnų, kitų valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, tarnybų ar fizinių asmenų kreipimąsi įstatymų nustatytais atvejais dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo;

4) pagal vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų kreipimąsi dėl savivaldybių teisių viešojo administravimo srityje gynimo;

5) įstatymų nustatytais atvejais pagal viešojo administravimo subjektų kreipimąsi dėl administracinių ginčų sprendimo.

Atsisakymas teisės kreiptis į teismą negalioja. Tai ypač svarbu administraciniame procese, kur ypač reikšmingą vietą užima viešasis interesas, kurio apsauga yra svarbi visai visuomenei.

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimas ir skundo nagrinėjimas.

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimo ir skundo nagrinėjimo stadijos etapai

- Skundo padavimas
- Bylos pasiuntimas arba išreikalavimas
- Skundo nagrinėjimas
- Sprendimo priėmimas ir paskelbimas
- Pakartotinis apeliavimas
- Procesu atnaujinimas

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimo teisė (ATPK 255, 272-275 ir 291 str.), Nutarimą gali apskųsti:

- 1) asmuo, kurio atžvilgiu jis priimtas,
- 2) nukentėjusysis,
- 3) jų įstatyminiai atstovai,
- 4) advokatas arba kitas teisinę pagalbą teikiantis asmuo,

- 5) prokuroras tose bylose, kurios buvo iškeltos jo iniciatyva,
- 6) institucija, kurios pareigūnas surašė administracinės teisės pažeidimo protokolą.

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimo tvarka

Ši tvarka yra dviejų rūšių priklausomai nuo to, kas priėmė nutarimą – apylinkės teismo teisėjas ar kitas pareigūnas ar institucija.

Visų pirma ATPK 292 straipsnyje nustatyta, kad nutarimas administracinės teisės pažeidimo byloje, priimtas administracinių komisijų prie savivaldybių tarybų, savivaldybių seniūnijų kaimo vietovėse seniūnų, policijos, valstybinių inspekcijų ir kitų tam įgaliotų institucijų ir pareigūnų gali būti apskūstas apygardos administraciniam teismui pagal nutarimą priėmusios institucijos (jos pareigūno) buvimo vietą.

Antra, rajono (miesto) apylinkės teismo (teisėjo) nutarimas administracinės teisės pažeidimo byloje gali būti apskūstas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

Skundo padavimo tvarka taip pat yra dvejopa:

1) skundas paprastai paduodamas per instituciją ar pareigūną arba apylinkės teismą, kurie priėmė nutarimą administracinės teisės pažeidimo byloje. Tokiu atveju institucija, pareigūnas ar teismas, jeigu įstatymai nenumato kitokio termino, per tris dienas skundą kartu su byla nusiunčia atitinkamam administraciniam teismui;

2) skundas taip pat gali būti paduotas tiesiogiai atitinkamam administraciniam teismui. Jeigu skundas paduotas tiesiogiai teismui, šis išreikalauja administracinės teisės pažeidimo bylą iš teismo ar kitos institucijos, kuri nagrinėjo tą bylą, ir išsprendžia skundo priėmimo klausimą.

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimo ir atnaujinimo terminas

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje apskundimo terminas nustatytas ATPK 293 straipsnyje ir ABTĮ 122 straipsnio 1 dalyje.

Jis yra vienodas tiek paduodant skundą apygardos, tiek Vyriausiajam administraciniam teismui: dešimt dienų nuo nutarimo priėmimo dienos.

Jeigu šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių, jį pareiškėjo prašymu gali atnaujinti atitinkamas administracinis teismas. Toks prašymas paduodamas kartu su skundu arba gali būti įrašytas pačiame skunde.

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje *apskundimo* terminas nustatytas ATPK 293 straipsnyje ir ABTĮ 122 straipsnio 1 dalyje.

Jis yra vienodas tiek paduodant skundą apygardos, tiek Vyriausiajam administraciniam teismui: dešimt dienų nuo nutarimo priėmimo dienos.

Jeigu šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių, jį pareiškėjo prašymu gali atnaujinti atitinkamas administracinis teismas. Toks prašymas paduodamas kartu su skundu arba gali būti įrašytas pačiame skunde.

Prašyme *atnaujinti* terminą nurodomos termino praleidimo priežastys ir pateikiami praleidimo priežastis patvirtinantys įrodymai (ABTĮ 34 str.).

Prašymą atnaujinti terminą skundui paduoti išnagrinėja teismo pirmininkas, teisėjas ar teismo pirmininko sudaryta teisėjų kolegija rašytinio proceso tvarka per dešimt dienų nuo prašymo teismui su priežastis patvirtinančiais įrodymais pateikimo. Dėl nutarties, kuria atsisakoma atnaujinti praleistą terminą skundui (prašymui) paduoti, pareiškėjas gali duoti atskirąjį skundą. Įsiteisėjus nutarčiai atsisakyti atnaujinti praleistą terminą skundui paduoti, skundas gražinamas jį padavusiam asmeniui. Atnaujinęs skundo padavimo terminą, administracinis teismas išsprendžia skundo priėmimo klausimą ir sprendžia bylą iš esmės. Skundo nustatytu laiku padavimas sustabdo nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymą iki skundo išnagrinėjimo, išskyrus nutarimus skirti įspėjimą ir administracinį areštą, taip pat tais atvejais, kai skiriama bauda paimama administracinės teisės pažeidimo padarymo vietoje (ATPK 295 str.).

Nutarimo administracinės teisės pažeidimo byloje *apskundimo* termino pratęsimo klausimas turi būti sprendžiamas atsižvelgiant į:

- 1) termino pratęsimas turi būti atliktas priimant atitinkamą procesinį sprendimą;
- 2) tokį sprendimą gali priimti tiek institucija, surašiusi administracinio teisės pažeidimo protokolą, tiek organas, nagrinėjantis administracinę bylą iš esmės;
- 3) tokia sprendime turi būti nurodytos aplinkybės, įstatymo (ATPK 35 str.) siejamos su galimybe pratęsti terminą skirti administracinę nuobaudą;
- 4) toks sprendimas gali būti priimtas tik tuo atveju ir tada, kai pats terminas skirti nuobaudą dar nėra suėjęs, nes sąvokos „pratęsti terminą“ ir „atnaujinti terminą“ yra skirtingos ir reiškia, kad pirmuoju atveju termino eiga dar nepasibaigė ir pratęsiama, antruoju - pasibaigė ir atnaujinama.

Kiek kitaip terminai reglamentuojami tais atvejais, kai administracinė nuobauda paskiriama ne pagal ATPK, o pagal kitus įstatymus.

ABTĮ 33 straipsnyje nustatytas bendras skundų dėl priimtų individualių administracinių teisės aktų padavimo terminas – 1 mėnuo. Jeigu įstatymuose numatyta, kad skundą prieš tai turi išnagrinėti išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija, tokiu atveju į administracinį teismą galima kreiptis per 20 dienų nuo sprendimo gavimo dienos. Tačiau specialūs įstatymai gali numatyti ir dar kitokius terminus. Paduodant skundą dėl nutarimo (ar

kitaip pavadinto administracinio akto), pagal kurią paskirta bauda taikant kitus įstatymus, mokamas vieno šimto litų žyminis mokestis (ABTĮ 39 str.).

Teisminiai procesai dėl intelektinės nuosavybės ne tik atstato socialinį teisingumą, tačiau turi ir prevencinį poveikį. Priimant Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą 2004/48/EB 2004 m. balandžio 29 d. „Dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“ 27 punktu pažymima „Kad sprendimai intelektinės nuosavybės pažeidimo atvejais papildomai atgrasytų vykdyti kitus pažeidimus ir prisidėtų prie visuomenės švietimo, naudinga tokius sprendimus skelbti“.

2.6. Creative Commons (cc) autorių teisių licencijos ir jų pritaikymas, Atviro kodo (Open Source) judėjimai. Intelektinės nuosavybės teisių klausimas kaip atvira šiuolaikinės visuomenės diskusija.

Pastaruoju metu kyla diskusijos dėl griežto naudojimosi intelektinės nuosavybės produktais ribojimo. „Creative Commons“ yra Masačusetso teisių suteikimo rašto 501(c)(3) bemokestinė labdaringa korporacija arba kitaip tariant nepelno organizacija, įkurta 2001 bei įkūrusi dukterinę firmą „iCommons“. Šiuo metu „Creative Commons“ būstinė yra San Franciske¹⁰⁸. Tai organizacija, prižiūrinti ir populiarinanti naują autorių teisių apsaugos galimybę, kuri vietoj tradicinio žodžio junginio „Visos teisės saugomos“ (angl. „All rights reserved“) siūlo apsaugoti intelektinę nuosavybę „cc“ ženkluku „Kai kurios teisės saugomos“ (angl. „Some rights reserved“) tam, kad būtų galima legaliai plačiau panaudoti intelektinę nuosavybę ir kurti išvestinius kūrinius. Siūlomi skaitmeninio turinio (muzika, fononuoatruokos, filmai, raštai, mokomoji medžiaga) kūrėjams licencijavimo būdai, leidžiantys teikti savo kūrinius panaudai. Jie išsaugo autorių teises, tačiau tam tikromis sąlygomis leidžia ir kitiems naudotis jų darbais. Pavyzdžiui, licencija gali leisti žmonėms kopijuoti, perduoti, atlikti, eksponuoti jų kūrinius, jei yra įvardinamas autorius. T. y. „Creative Commons“ suteikia palankesnes, palyginus su autorių teisių įstatymu, sąlygas naudoti jų kūrinius.

Pati sąvoka „Creative Commons“ turi dvi prasmes: kūrybinė (vieša) nuosavybė arba kūrybinės bendruomenės¹⁰⁹. Viešumas susijęs su intelektine nuosavybe turi keletą aspektų. Viena vertus kiekvienam autoriui svarbus žinomumas, jo kūrinių populiarumas, kas sąlygoja autoriaus pripažinimą, patenkina daugelį jo ambicijų, suteikia kūrybai prasmę, kita vertus autorių kūrinių naudotojai galėtų pagal šią siūlomą licenciją nustatyti, koku būdu jie gali naudoti atitinkamą „Creative Commons“ licencijomis apsaugotą kūrinių.

¹⁰⁸ Creative Commons corporation. <http://creativecommons.org/about/>. prisijungta: 2007–10-3.

¹⁰⁹ Trumpas įvadas į „Creative Commons“ (cc) autorių teisių licencijas ir jų pritaikymą Lietuvoje. <http://www.balsas.cc/modules.php?name=News&file=print&sid=71>. prisijungta: 2007-10-3.

„Creative Commons“ siūlo keturis pasirinkimus, kuriuos autoriai gali rinktis įvairiomis kombinacijomis.

Pirmoji licencijos sąlyga – „autoriaus paminėjimas“ (angl. *attribution*). Pagal šią licenciją autorius leidžia savo kūrinį ar jį naudojant sukurtus kūrinius kopijuoti, platinti, demonstruoti ar atlikti. Tačiau visiems šiems veiksmams keliama vienintelė sąlyga – jų metu turi būti nurodomas pradinio kūrinio autorius.

Šią licenciją patartina rinktis tais atvejais, kai autorius savo darbu nesiekia materialinio uždarbio, kuria jį bendram naudojimui, tačiau nori gauti moralinį pasitenkinimą, jog jo kūrinį naudoja ir naudodami suvokia autoriaus įnašą. Kartu tai puiki priemonė pradedantiems kūrėjams, kurie turi kūrybinio potencialo, siekia sparčiai išgarsėti, tačiau egzistuojanti sistema jų pripažinimą tradiciniu būdu akivaizdžiai stabdytų laike.

Antroji licencijos sąlyga – „naudojimas ne komerciniais tikslais“ (angl. *noncommercial*). Kūrinius, kuriuos saugo ši licencija, galima laisvai naudoti asmeniniais tikslais, platinti, keisti, tačiau bet kokia veikla, kuria siekiama pelno, draudžiama. Kitaip tariant, jeigu už kūrinį arba juo pasinaudojant sukurtą naują kūrinį gausite piniginį atlyginimą, tai jau pažeis pradinio kūrinio autoriaus nustatytas ribas.

Trečioji licencijos sąlyga – „negalimi išvestiniai kūriniai“ (angl. *no derivative works*). Leidžiama, bet kaip naudoti kūrinį, tačiau jo pagrindu kurti naujus kūrinius, keisti pradinį kūrinį – draudžiama.

Šią licenciją naudoja tie autoriai, kurie nori išsaugoti savo kūrinio vientisumą, jo originalumą. Tokia licencija leidžia išvengti panašaus pobūdžio kūrinių paplitimo arba bent jau šį reiškinį smarkiai apriboja.

Ketvirtoji licencijos sąlyga – „tokia pati licencija išvestiniams kūriniams“ (angl. *share alike*). Autorius leidžia naudoti savo kūrinį, tačiau akcentuoja visuomeninį savo veiklos pobūdį ir reikalauja, kad išvestiniai kūriniai, atsiradę pradinio kūrinio pagrindu, turėtų tokias pat platinimo teises, t.y. nesusiję vartotojai turėtų galimybę tokiomis pat sąlygomis naudoti ir išvestinius kūrinius.

Trečiosios ir ketvirtosios licencijų sąlyga negalima taikyti kartu – ketvirtoji sąlyga gali galioti, kai išvestiniai kūriniai leidžiami.

Artimiausiai Lietuvai patirtis yra „Creative Commons“ darbas su galimybių naudotis žiniomis projektu Ukrainoje, kuriant specifinę licenciją bendrai „Creative Commons“ licencijų grupei.

„iCommons“¹¹⁰ organizaciją subrandino „Creative Commons“. „iCommons“ - tai organizacija su atvira vizija vystyti jungtinį globalų bendravimą bendradarbiaujant atviro

¹¹⁰ iCommons organisation. <http://iccommons.org/about/> prisijungta: 2007–10-3.

ugdymo srityje plėtojant žinių prieinamumą, laisvai platinamą programinę įrangą, laisvus leidinius ir laisvą kultūrinę bendruomenę visame pasaulyje.

„Creative Commons“ arba kūrybinės bendruomenės judėjimas pagrįstas atvirojo kodo principais apima bet kokios informacijos (kūrinių, inovacijų) vartojimą ir tobulinimą, pagal aiškiai apibrėžtas licencijas, jų ribose leidžiant viešai platinti ir naudoti intelektinės nuosavybės teisėmis saugomą turinį. Kiekvienas naudotojas gali perdirbti, tobulinti atvirojo kodo informaciją pagal suteiktos licencijos sąlygas, produktą arba rezultatą paliekant laisvai prieinamą ir viešą bei taip darant įmanomą daugelio žmonių kūrybiškumą viešai pateiktame produkte.

Vystantis informacinei visuomenei, plečiantis verslui yra labai svarbu turėti atvirus duomenų formatus, Atviro kodo programas (Open Source), kas lengvintų ir skatintų mainus tarp skirtingų kompanijų, paslaugų, propaguojant internetą. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne¹¹¹ žodis „kodas“ apibrėžiamas kaip „Sutartinių ženklų rinkinys informacijai doroti“. Ši samprata nereiškia pradinio, pirminio teksto, šaltinio. Pasak Dagienės V., Dagio V, aptariamu būdu kuriamas ir platinamas programos logiška būtų vadinti atvirosiomis programomis. Dažniausiai, sakant „atviras kodas“, turima omenyje „laisvos programos“¹¹². Tačiau šitas terminas gali būti vartojamas ne tik „laisvoms programoms“ apibrėžti. „Open Source Initiative“¹¹³ patvirtino nemažai licencijų, kurias laiko atviro kodo, tačiau kai kurios iš jų turi apribojimų, dėl kurių jos nėra suderinamos su laisvom (pvz. GNU GPL) licencijom. Taigi visos laisvos programos yra atviro kodo, bet ne visos atviro kodo programos yra laisvos.

„Atviras kodas Lietuvai“¹¹⁴ laikosi požiūrio, kad „atviro kodo programa“ tapati „laisvajai programai“, kalbant apie atvirą kodą mes visada turime omenyje ir laisvę. Manome, kad naujas terminas FLOSS (Free libre and open source software) labiausiai atspindi šį požiūrį.

Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos vyriausybės įgyvendindamas iniciatyvas skatinančias atviriau naudoti atvirąją programinę įrangą, palaikančią atvirojo kodo dokumentų standartus pateikia daug vertingos informacijos šiai temai skirtame tinklalapyje „Atviras kodas. Laisva atvirojo programinė įranga. Atvirieji standartai“¹¹⁵.

Europos Sąjungos viešojo administravimo struktūra, Lietuvos viešojo administravimo institucijos ir privatus verslas siekia, kad elektroninių dokumentų manai būtų vykdomi atvirtųjų dokumentų formatais. Atviri standartai patogūs, nes juos gali bet kas naudoti, matyti jų

¹¹¹ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Interneto versija. <http://www.autoinfa.lt/webdic/> prisijungta: 2007–10-3.

¹¹² Dagienė V., Dagys V. Atvirųjų programų naudojimas švietime. Elektroninis leidinys „Veidrodis“, 2004 m. Nr. 4 (52). <http://www.ipc.lt/21z/mokymas/mokymopr/elaikr/veidrodis/2003n4.php?id=88&iid=6>. prisijungta: 2007–10-3.

¹¹³ Open Source Initiative. <http://www.opensource.org/> prisijungta: 2007–10-3.

¹¹⁴ Atviras kodas Lietuvai . <http://www.akl.lt/ak/licencijos> prisijungta: 2007–10-3.

¹¹⁵ Atviras kodas. Laisva atvirojo programinė įranga. Atvirieji standartai. <http://atviraskodas.ivpk.lt/> prisijungta: 2007–10-3.

specifikacijas bei reikšti pasiūlymus dėl tobulinimo. Šitokiu būdu vyksta nesuvaržyta elektroninė komunikacija, kurios dėka išsilaisvinama nuo monopolinių gamintojų, užtikrina abipusį bendravimo ryšį bei nepriklausomai nuo programinės įrangos vienodą rezultatą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone¹¹⁶ „Dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų“ ir „dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje“ komitetas norėtų, kad į Bendrijos teisę būtų įtrauktos nuostatos dėl licencijų — tokių kaip LGPL (atviroji programinės įrangos licencija techninei dokumentacijai), arba „Creative Commons“ licencija knygoms ir meninei kūrybai — pripažinimo ir jų atitinkamos apsaugos. Tokios licencijos suteikia naudotojams dideles naudojimo galimybes, skatina kūrinių sklaidą, padeda lengviau juos pasiekti naudotojams ir adresatams ir visiškai atitinka Lisabonos strategijoje nustatytus greitos žinių ir technologijos sklaidos tikslus. Svarbu tolygiai paskirstyti teises tarp jų turėtojų bei naudotojų, šiuolaikinėje informacinių technologijų visuomenėje, siekiant, kad būtų užtikrinta naudojimasis kūrinių kuo platesniam pageidaujantiems ratui. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone valstybių narių nacionaliniai teisės ypatumai skiriasi, nėra tolygiai išlaikyta autorių teisių, o ypač gretutinių teisių, turėtojų ir kūrinių adresatų (visuomenės, mokslininkų ir universitetų bendruomenių ir kitų "kultūros paslaugų vartotojų") teisių pusiausvyra, kadangi daugelyje valstybių narių vis labiau ribojamos apsaugotų kūrinių naudotojų teisės.

Intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo svarbą iliustruoja ir 2006 metais parengta Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programa¹¹⁷ parengta vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonės. Šios Visuomenės švietimo programos tikslas yra toliau plėtoti Autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo strategijos pagrindą pradėtą visuomenės švietimo veiklą ugdant Lietuvos žmonių savimonę ir pagarbą intelektinės veiklos rezultatams bei jų kūrėjų teisių apsaugai, skatinant kūrybinę veiklą Lietuvoje ir teisėtą šios veiklos rezultatų sklaidą. Šioje

¹¹⁶ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) COM(2006)219 final — 2006/0071(COD)

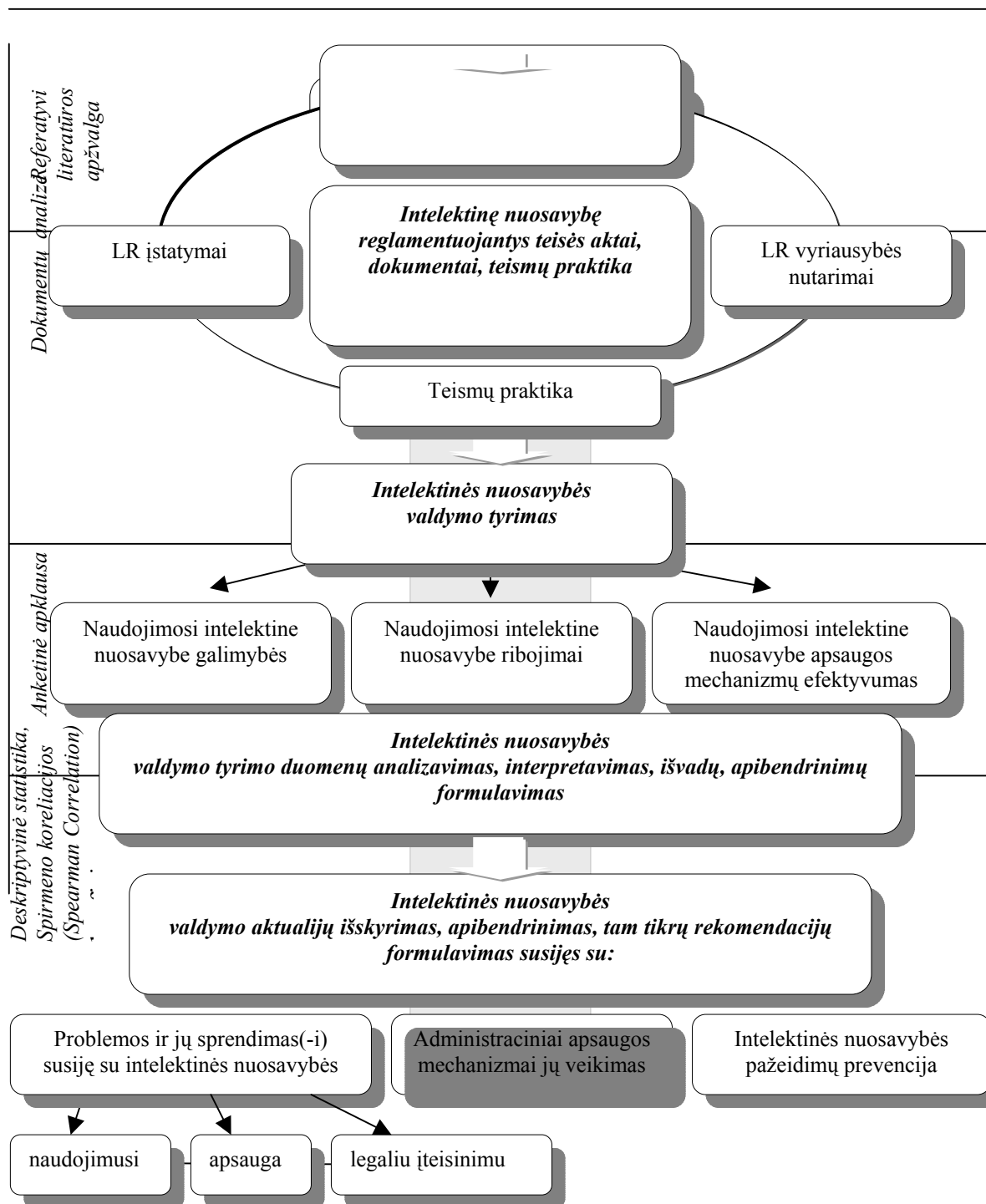
Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (kodifikuota versija) COM(2006)226 final — 2006/0073(COD)

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos Kultūros ministro įsakymas. 2006 12 28 d. Nr. IV-706 „Dėl visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programos ir jos įgyvendinimo 2007-2008 metų priemonių patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.02.13, Nr.: 19, Publ. Nr.: 723.

programoje numatyti ir uždaviniai padėsiantys pasiekti išsikeltą tikslą, bei numatomi rezultatai ir jų vertinimo metodika. Reikšmingą, informatyvią dalį sudaro šios programos dalis, kurioje apžvelgiama esama būklė, pabrėžiama teisių pagrindų optimizavimo tendencija, tačiau ir minima Lietuvos valstybės nepakankamas dėmesys intelektinės nuosavybės teisių gynimui, tačiau vilčių teikia juntama pažanga šiems klausimams. Intelektinės nuosavybės svarbą iliustruoja Kultūros ministerijos iniciatyva 2005 metais buvo atliktas tyrimas "Pramonės, susijusios su autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, ekonominė svarba Lietuvoje", kurio rezultatas rodo, kad su autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis susijusios ūkinės veiklos sektorius Lietuvoje yra labai reikšmingas (suminis rodiklis - 4,35 %).

Galime teigti, kad nepaisant teisinių pagrindų, ekonominių intelektinės nuosavybės veiksmų didžiulę įtaką turi edukacinės priemonės, kurių dėka galime keisti vartotojų požiūrį, nuostatas. Šis darbas gali būti dar vienu mažu grūdeliu intelektinės nuosavybės teisių apsaugos analizavimo, propagavimo bei švietimo kontekste.

3. NUOMONĖS APIE NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBIŲ, RIBOJIMO IR ADMINISTRACINĖS APSAUGOS MECHANIZMŲ TYRIMAS

5 pav. Naudojimosi intelektine nuosavybe galimybės, ribojimas ir administraciniai apsaugos mechanizmai tyrimo planas

3.1. Empirinio tyrimo metodika ir organizavimas

Nagrinėjant intelektinę nuosavybę būtina žinoti ir išanalizuoti realią situaciją, kurią gali atspindėti teorinė intelektinės nuosavybės situacijos analizė, intelektinę nuosavybę reglamentuojantys dokumentai, tačiau labai svarbus ir intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūris į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą. Nuostatos įtakoja žmonių mąstyseną, veiklą bei priimamus sprendimus.

Siekiant empiriškai išanalizuoti intelektinės nuosavybės aplinką buvo atlikta intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) anketinė apklausa, kurios *tikslas* – ištirti: 1) intelektinės nuosavybės autorių menininkų nuostatas į intelektinės nuosavybės reglamentavimo situaciją Lietuvoje; 2) nustatyti intelektinės nuosavybės reglamentavimo, ekonominių veiksnių vietą autorių kūrėjų priorityvų kontekste; 3) atskleisti intelektinės nuosavybės reglamentavimo sritis, kurių aiškinimui, intelektinės nuosavybės teisių propagavimui labiausiai trūksta dėmesio.

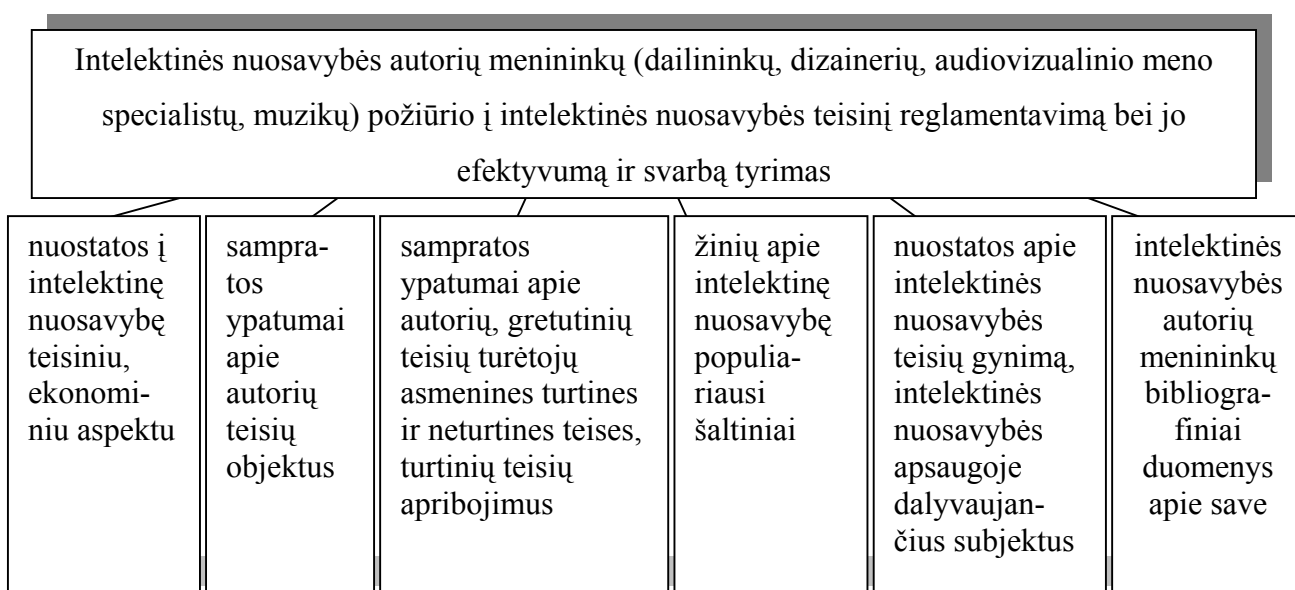
Anketinės apklausos metodas – numato duomenų rinkimą naudojant anketos blanką (apklausos lapą, klausimyną), kuriame suformuluoti ir tam tikra tvarka išdėstyti klausimai skirti respondentams. Apklausos dalyku paprastai būna subjektyvi, vertinanti respondento nuomonė apie elgesio motyvus, vertybines orientacijas, kasdieninės veiklos veiksnius, požiūris į aplinką.

Numatomi šie tyrimo *uždaviniai*:

1. Išsiaiškinti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) nuostatas į nuosavybę teisiniu, komerciniu, pelno aspektu.
2. Nustatyti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) sampratos ypatumus apie autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisių objektus.
3. Nustatyti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) sampratos ypatumus apie autorių, gretutinių teisių turėtojų turtines ir neturtines teises.
4. Nustatyti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) sampratos ypatumus apie Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo ketvirtasis skirsnis Turtinių teisių apribojimai ir 58 straipsnis Gretutinių teisių apribojimai numatytus išimtinius atvejus apribojančius autoriaus ir gretutinių teisių subjekto išimtines turtines teises.

- Atskleisti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) gaunamų žinių apie intelektinę nuosavybę populiariausius šaltinius, nuostatas į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus.

Šiuo tikslu 2007 metais buvo organizuota anketinė kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) apklausa. Prieš pateikiant anketas, buvo organizuotas instruktavimas: atskleistas tyrimo aktualumas ir jo tikslas, aptarta anketų pildymo ypatumai ir kiti klausimai. Vengiant galimos įtakos respondentų atsakymams, pasirinktos uždaro tipo anketos su galimybe įrašyti savo nuomonę.

6 pav. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūrio į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą tyrimas

Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūrio į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą tyrimo duomenų *statistinės analizės programos charakteristika*.

Tyrimo duomenys buvo apdoroti kompiuterine programa *SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)*. Skaičiuoti kiekvienai kategorijai tenkantys absoliutieji ir santykiniai dydžiai.

Magistro darbe pateiktiems grafikams, paveikslams sudaryti naudotos *Window's Microsoft Exel* bei *CorelDRAW* programos.

Teksto apdorojimas bei maketavimas buvo atliekamas *Microsoft Office Word 2003* programa.

Tyrimo instrumento rengimui pasitelkta *Microsoft Office Word 2003*, *CorelDRAW* ir *Corel PHOTO-PAINT* programos.

Naudojamų statistinių rodiklių reikšmių paaiškinimas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. Statistinių rodiklių paaiškinimas

Rodiklio žymėjimas	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio paaiškinimas ir prasmė
	Charakteristikos imties padėčiai įvertinti	
Mo	Įverčio modalinė reikšmė (moda)	Moda (Mo) – dažniausiai duomenų aibėje pasitaikanti, pasikartojusi požymio reikšmė arba tipiškiausia nagrinėjamos duomenų aibės reikšmė.
Md	Mediana	Mediana (Md) – tai skaičius, perskiriantis variacinę eilutę į dvi maždaug lygias dalis. Jeigu stebėjimų skaičius n nelyginis, tai mediana yra variacinės eilutės reikšmė, atitinkanti $(n+1)/2$ poziciją. Jeigu n lyginis, tai mediana yra variacinės eilutės reikšmių, atitinkančių pozicijas $(n/2)$ ir $(n/2)+1$, aritmetinis vidurkis.
M	Vidurkis (angl. <i>mean</i>)	Įverčio aritmetinis vidurkis. Aritmetinis vidurkis (Mean) – gaunamas sudedant visus įverčius ir padalijant juos iš atsakiusiųjų skaičiaus.
	Charakteristikos duomenų kitimui arba sklaidai apie centrą įvertinti	
SN	Standartinis nuokrypis sklaidos charakteristika (angl. <i>standard deviation</i>)	Tiriamąjį požymio reikšmių sklaidos apibūdinimas. Standartinis nuokrypis (SN) yra matuojamo požymio sklaidos matas, parodantis kaip stipriai pavienės požymio reikšmės svyruoja apie vidurkį.
SE	standartinė paklaida (angl. <i>standard error of mean</i>)	Požymio reikšmių vidurkio sklaidos apibūdinimas – standartinis vidurkio nuokrypis. Standartinė paklaida lygi požymio standartinio nuokrypio s ir imties tūrio n kvadratinės šaknies santykiui, t. y. s/\sqrt{n} . Taikoma vidurkio pasikliautinajam intervalui bei kitoms statistikoms apskaičiuoti. Standartinė paklaida leidžia įvertinti populiacijos vidurkio pasikliautinąjį intervalą. Su 95% pasiklovimo lygmeniu galima teigti, kad populiacijos vidurkis yra dvigubos standartinės paklaidos reikšmės intervale į abi puses nuo imties vidurkio, o su 99% pasiklovimo lygmeniu galima teigti, kad populiacijos vidurkis yra trigubos standartinės paklaidos reikšmės intervale į abi puses nuo imties vidurkio.
S²	Dispersija (angl. <i>variance</i>)	Dispersija (variance) – duomenų sklaidos matas.

Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) žinių apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą aspektai.

Tyrimo imtis. Generalinė aibė, kaip stebėjimo vienetų visuma, susijusių su intelektine nuosavybe yra pakankamai didelė ir neapibrėžta. Praktiškai kiekvienas veiksnus ir teisnus pilietis susiduria su intelektine nuosavybe, tačiau konkrečiai šiame tyrime aktualesni kūrėjų socialinės grupės duomenys. Kūrėjai, susiduriantys su intelektine nuosavybe dažniausiai yra dailės, dizaino, muzikos, audiovizualinio meno specialistai, atlikėjai. Juos jungia jų profesinės sąjungos, asociacijos. Mokslinė, techninė kūryba taip pat yra intelektinės nuosavybės sudedamoji dalis, ji yra gerokai specifiskesnė, ją reglamentuoja nemažai papildomų teisės aktų bei institucijų. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) anketinė apklausa buvo atliekama remiantis puokštine (kekių) atranka arba atsitiktine vienetų atranka. Pirmasis atrinktas vienetas – tai didelis grupavimas (arba puokštės/kekės). Planuodama suformuoti intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) atsitiktinę atranką, suformavau imtį iš atrinkamų atitinkamų administracinių vienetų – miestų bei juose esančių aktyvių meno studijų institucijų. Puokštinė atranka yra ekonomiškesnė ir praktiškesnė, lyginant su kitais tikimybinės atrankos tipais, ypač atsižvelgiant į tai, kad intelektinės nuosavybės kūrėjų populiacija yra didelė ir plačiai išsisklaidžiusi. Juk potencialiai beveik kiekvienas žmogus per savo gyvenimą sukuria vienokį ar kitokį intelektinį produktą. Tačiau kiekvienas gyventojas nėra ta populiacija, kuri geriausiai galėtų atskleisti savo požiūrį apie nagrinėjamą problemą. Intelektinės nuosavybės klausimais turėtų domėtis, praktiškai susidurti su savo teisių apsauga, teisiniu reglamentavimu, informacijos pateikimu šiuo klausimu suinteresuoti asmenys, o tai yra kūrėjai arba kitaip tariant intelektinės nuosavybės gamintojai. Kaip jau buvo nagrinėta skyriuje *1.1 Intelektinės nuosavybės samprata* intelektinė nuosavybė apima mokslinę, meninę ir techninę kūrybą. Savo tyrime apsiribosiu tik dalies meno kūrėjų: dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų anketine apklausa, kuri iliustruos tik meninės kūrybos sritį. Būtent menininkai, turintys išskirtines kūrybines galias, daro didžiulę įtaką mūsų kultūros kaitai bei sklaidai. Dar svarbu pažymėti, kad menininkai būdami jautrios meniškos sielos lyginant su techninės ir mokslinės kūrybos atstovais yra ta socialinė grupė, kuri gali atskleisti pačius radikaliausius duomenis.

Imties dydis nustatytas pagal formulę (Kardelis, 1997, p.149 - 160):
$$n = \frac{z^2 * s^2}{\Delta^2}$$

n – atvejų skaičius atrankinėje grupėje;

t –koeficientas iš Stjudento pasiskirstymo lentelių, pasirenkamas pagal tai, kokį patikimumą norime gauti. Šiuo atveju patikimumas - 99 proc. ($p = 0,01$), $z = 2,6$;

Mums reikia nustatyti, koks procentas žmonių yra mūsų pasirinkti menininkai (dailininkai, dizaineriai, audiovizualinio meno specialistai, muzikai). Kokia šiuo atveju turėtų būti imtis? Pirmiausia turime apibrėžti, kokių tikslumu norime įrodyti teiginį. Sakykime, mus tenkina 1 proc. tikslumas ir 99 proc. patikimumas. Tokiu būdu $\Delta = 1$, o $z = 2,6$.

Lietuvos dailininkų sąjunga (LDS)¹¹⁸ vienija **1296** narius – profesionalius dailininkus ir dailėtyrininkus, kurie LR meno kūrėjų ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymo nustatyta tvarka pripažinti meno kūrėjais. Lietuvos muzikų sąjungai (LMS)¹¹⁹ patvirtintas meno kūrėjų organizacijos statusas, **239** LMS nariams suteiktas meno kūrėjo statusas. Taigi mus dominančių oficialių menininkų meno kūrėjų galime teigti yra **1535**. Tačiau norėdama atlikti tikrai patikimą tyrimą darau prielaidą, kad dažnai aktyvų kūrybinį gyvenimą gyvena ir ne dailininkų sąjungos nariai, todėl šį skaičių dauginau iš trijų ir gavau **4605**. Generalinė aibė yra gyventojų skaičius¹²⁰, kuris 2007-ųjų metų pirmame ketvirtyje buvo **3384800**. Taigi galime apskaičiuoti aktyvių, profesionalių meno kūrėjų procentinę dalį.

$$3384800 : 100 = 4605 : x$$

$$x = 0,136 \%$$

Taip žinome, kad tokių žmonių tam tikroje populiacijoje yra apie 0,136 proc. Taigi:

$$S = \sqrt{0,136 * (100 - 0,136)} = \sqrt{0,136 * 99,864} = 3,685$$

Įstatę šias reikšmes į jau minėtą formulę, nustatome reikiamą atvejų skaičių:

$$n = \frac{2,6^2 * 3,685^2}{1^2} = 92$$

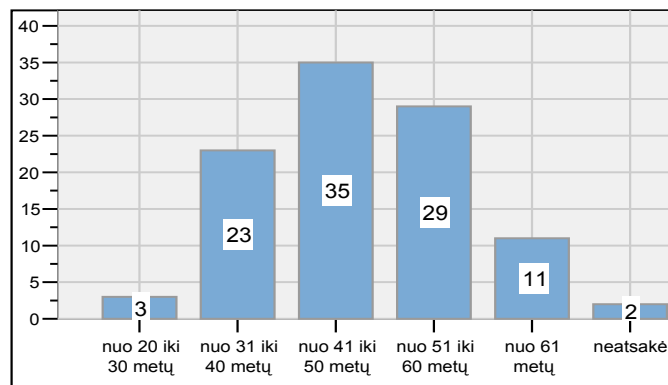
Atliekant tyrimą buvo apklausta 103 respondentai, kas viršija reprezentatyvios imties reikalavimus. Tiriamųjų demografiniai duomenys pateikiami 7 – 14 paveiksluose

¹¹⁸ Lietuvos dailininkų sąjunga (LDS) <http://www.artistsassociation.lt/> prisijungta: 2007-10-4.

¹¹⁹ Lietuvos muzikų sąjunga <http://www.muzikosbarai.lt/index.php?id=9> prisijungta: 2007-10-4.

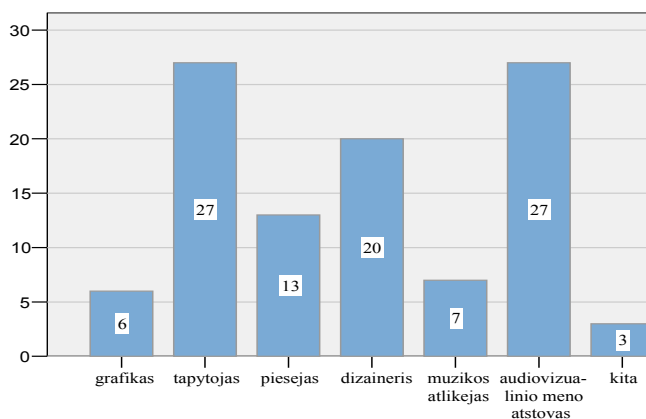
¹²⁰ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pagrindiniai rodikliai - Gyventojų skaičius. <http://www.stat.gov.lt/pages/view/?id=1642> prisijungta: 2007-10-04.

3.2. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūris į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą

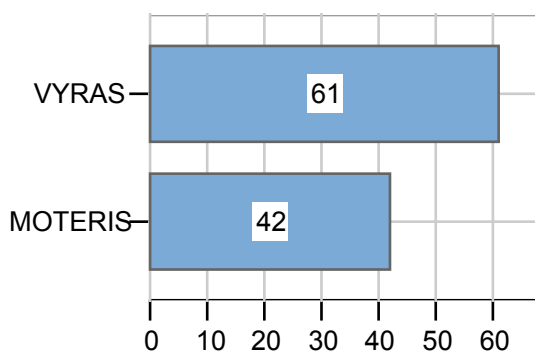
7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N=103)

Respondentai menininkai (dailininkai, dizaineriai, audiovizualinio meno specialistai, muzikai) profesionalai didžiaja dalimi yra vidutinio amžiaus, jau pasiekę savo profesinę brandą, ką ir iliustruoja 6 paveikslas.

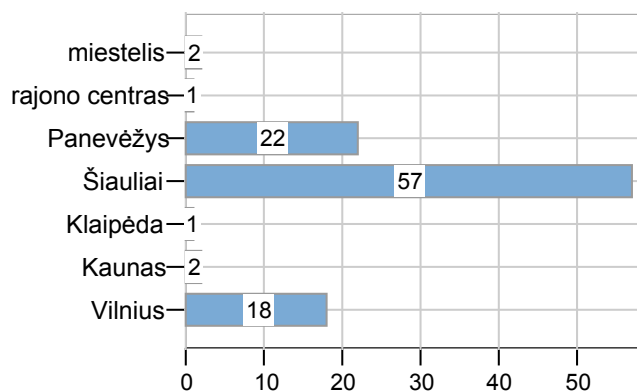

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal užimtumą (N=103)

Respondentų pasiskirstymas pagal veiklos sritis apima pasirinktą menininkų ir muzikų grupę, svarbu pažymėti tai, kad audiovizualinio meno atstovų kūrybinė veikla dažnai apima dailės ir muzikos sritis bei dažnai yra tiesiogiai susijusi su intelektinės nuosavybės teisiniais aspektais, nes naudojamos šiuolaikinės technologijos, daugelis darbų yra komerciniai. Audiovizualinis menas kaip nauja meno rūšis atsirado ir pradėjo vystytis tik dvidešimtojo amžiaus pabaigoje, todėl daugelis šios srities kūrėjų specializuojasi vaizduojamojoje arba taikomojoje dailės srityse bei turi šių sričių išsilavinimą.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (N=103)

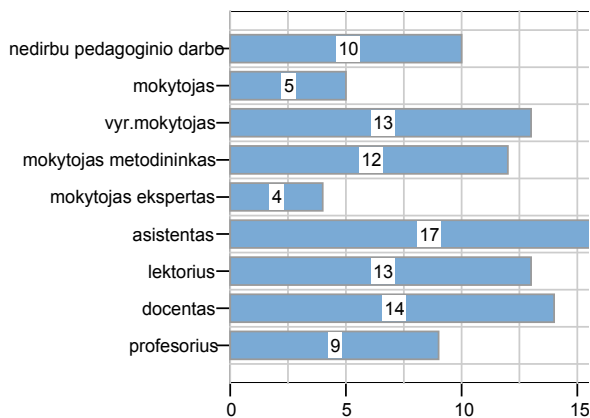

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (N=103)

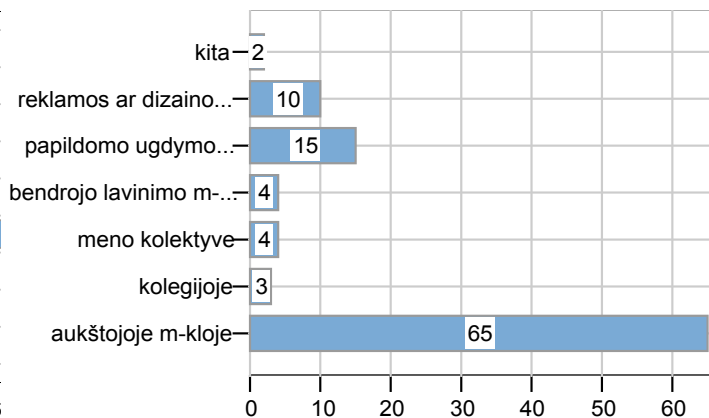
Pasiskirstymas lyties aspektu rodo realią situaciją, kad dažnai rimtai užsiimti profesine veikla bei siekti pripažinimo daugiau ryžtasi vyrai. Respondentų pasiskirstymas atitinka sluoksninę imtį, pagal kurią mes populiaciją suskirstėme į menininkus ir ne menininkus. Menininkų populiacija nagrinėta analizuojant vidutinio dydžio Lietuvos miestus, kurių kūrėjų nuostatos intelektualinės nuosavybės klausimais yra ypač svarbios, nes iliustruoja vidutinę Lietuvos gyventojų situaciją.

Daugelis respondentų dirba ne tik kūrybinį, bet ir pedagoginį darbą, nes vistiek mūsų visuomenėje išgyventi vien tik iš kūrybos yra sunkiai įmanoma, be to miestuose, kuriose buvo vykdyta apklausa, egzistuoja seniai savo tradicijas turinčios bei vienijančios kūrėjus mokymo įstaigos (Šiauliuose – Šiaulių universiteto, Menų fakultetas; Panevėžyje – Vaikų dailės ir muzikos mokyklos). Aukštą pedagoginę kvalifikaciją iliustruoja 10 pav., šie specialistai sudaro tam tikrą kūrybinės inteligentijos branduolį. Pedagogai savo žinias perteikdami ugdytiniams tuo pačiu perteikia ir nuostatas apie intelektualinę nuosavybę, taip formuodami ir įtakodami visuomenės požiūrį. Vyriausybė vykdo projektą dėl autorių teisių ir gretutinių teisių antipiratinėse akcijų¹²¹, kuriame vieni iš prioritetų teikiamų projektams, kurie yra skirti mokinių ir studentų ugdymui intelektualinės nuosavybės teisių klausimais bei vykdomi regionuose. Taigi šis tyrimas yra didžiaja dalimi vykdomas regione, o daugelis kūrėjų dirba ugdymo institucijose.

¹²¹ Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 06 29 įsakymas. Nr. ĮV-421 „Dėl autorių teisių ir gretutinių teisių antipiratinėse akcijų projektų dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų. Taisyklių, paraiškos, sutarties ir ataskaitos formų patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.07.05, Nr.: 74, Publ. Nr.: 2961 .

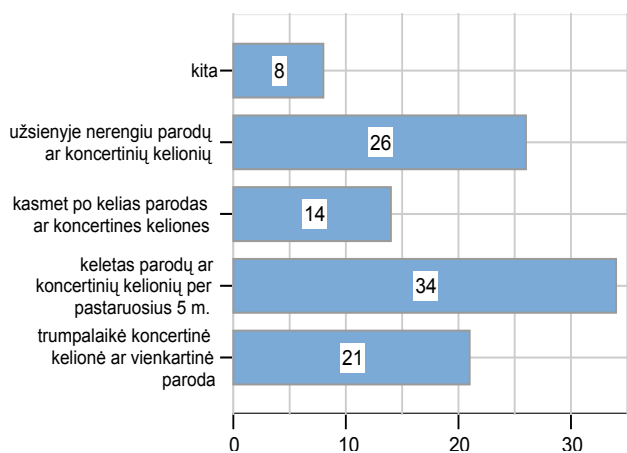

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pedagoginę kvalifikaciją (N=103)

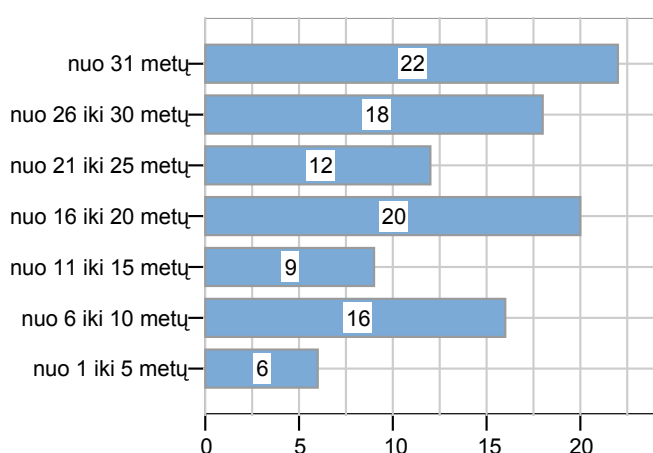

12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą (N=103)

Daugelis respondentų turi nemažą kūrybinio darbo stažą ir kūrybinio darbo užsienyje patirtį. Dalis respondentų 25,24% (26 respondentai) užsienyje parodų ar koncertinių kelionių nerengia. Tačiau šie duomenys turi tam tikrų niuansų, nes dizaino, audiovizualinio meno ar taikomosios dailės atstovai dažnai kuriantys komerciniams tikslams net neįvertina šių kūrybinių dalyvavimo įvairiose komercinėse parodose, įvairių konkursų kaip kūrybinės patirties. Kūriniai, kurių turčinės teisės perduotos, tarsi pradeda gyventi savo atskirą gyvenimą nepriklausomai nuo autoriaus.

13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kūrybinio darbo užsienyje patirtį (N=103)

14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kūrybinio darbo patirtį (N=103)

Nuostatos į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu yra ypač reikšmingos, nes yra įvertinama intelektinės nuosavybės reikšmė mūsų visuomenėje, įtaka ekonomikos plėtrai, inovatyvumui. Klausimyne buvo pateikta du panašūs klausimai apie atlyginimą už intelektinės nuosavybės naudojimą komerciniams tikslams ir apie gaunamą individualų kūrėjo pelną. Šie atsakymai susilaukė ypatingai vieningų atsakymų: standartinis nuokrypis (angl. standart deviation) apibūdinantis teisę gauti tam tikrą atlyginimą naudojamą komerciniams tikslams yra

0,41; o teiginiai apie pelno gavimą įvertinti – 0,57. panašūs duomenys apibūdinantys dispersiją: 0,17 ir 0,32 (žiūrėti 3 priedas 1 lentelė). Ypatingai vieningą nuomonę iliustruoja ir 2 lentelėje pateikiami procentiniai atsakymų rezultatai. Šiems teiginiams nepritariančių nebuvo.

2 lentelė. Nuostatų į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu rezultatai procentine išraiška (N=103)

Eil. nr.	<i>Nuostatos į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Intelektinė nuosavybė vertinama kaip <i>pagrindinė inovacijų ir žinių ekonomikos</i> kūrimo priemonė	41,7	33,0		11,7	1,0
		74,7		12,6	12,7	
2.	Intelektinės nuosavybės apsauga <i>negali būti tokia svarbi kaip materialios nuosavybės</i> (nes dažnai neturi apčiuopiamo, materialaus pagrindo)	8,7	8,7	4,9	30,1	47,6
		17,4			77,7	
3.	Intelektinės nuosavybės apsauga laikytina <i>ne mažiau svarbia nei materialios nuosavybės apsauga</i>	68,9	27,2		1,9	1,0
		96,1		1,0	2,9	
4.	Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>komerciniams tikslams</i>	78,6	21,4			
		100,0				
5.	Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>asmeniniams tikslams</i>	29,1	28,2		10,7	10,6
		57,3		21,4	21,3	
6.	Atgaminant <i>asmeniniais tikslais audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį</i> , kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą	29,1	25,2	21,4	20,4	3,9
		54,3			24,3	
7.	Turėčiau gauti <i>pelno</i> iš savo sukurtos intelektinės nuosavybės (iš savo kūrybos, iš kūrinijų atlikimo)	63,1	33,0			
		96,1		3,9		

Vienas svarbiausių dalykų vykdant bet kokį tyrimą nustatyti jo objektą. Kas gi yra intelektinės nuosavybės saugomi autorių ir gretutinių teisių turėtojų saugomi objektai? Tai iš pirmo žvilgsnio atrodo banalu ir paprasta, tačiau taip nėra. Patys autoriai dažnai nėra vieningos nuomonės kas gi yra įstatymu saugomi autorių ir gretutinių teisių objektai. Šios tyrimo dalies rezultatai pateikiami 3 lentelėje ir 3 priede 2 lentelėje.

Greta autorių ir gretutinių teisių įstatymo saugomų objektų buvo pateikti ir autorių teisės nesaugomi objektai. Tai 1, 6, 7, 9 numeriu pažymėti autorių teisių objektais nelaikomi:

- △ idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys;
- △ oficialūs valstybės simboliai ir ženklai (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai), kurių apsaugą reglamentuoja kiti teisės aktai;
- △ įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius;
- △ folkloro kūriniai.

Daugiausia respondentų 69,9 %, bei su nemaža standartine paklaida ($SE=0,115$) teigė, kad *idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys* yra laikomi autorių teisių objektais. Tai galima suprasti, nes idėjos, konceptualumas šiuolaikiniame postmodernistiniame mene dažnai pirmuoja net prieš formą, kurią kai kurios valstybės saugo. Tuo labiau, kad dabar egzistuojantys meniniai, techniniai, moksliniai projektai nepajudėtų iš mirties taško be idėjų. Žinoma, kad tai reikšminga žmonijos progresui, tačiau neįgyvendinta idėja yra tik postūmis, kurio vertę gali parodyti tik laikas, ar to postūmio dėka įvyko tam tikras judėjimas ar idėja tapo kūnu. Todėl saugoti tokį neapčiuopiamą dalyką nepaisant jo galimos įtakos kultūros, mokslo ir meno raidai yra ganėtinai problematiška ir net neracionalu. Nemaža dispersija 1,89 ir 56,3% atsakiusių respondentų rodo, kad daugelis sutriko kai reikėjo apsispręsti dėl oficialių valstybės simbolių ir ženklų (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai), kurių apsaugą reglamentuoja kiti teisės aktai. Tai rodo piliečių pagarbą valstybinei simbolikai bei norą, kad visi įstatymai reglamentuotų šių objektų apsaugą.

Praktiškai labai mažai abejojančių buvo dėl skulptūros, tapybos bei grafikos kūrinių, monumentaliosios dekoratyvinės dailės, kitų dailės kūrinių, taip pat scenografijos kūrinių ir muzikos kūrinių su tekstu arba be teksto, ir dramos, muzikinių dramos, pantomimos, choreografijos ir kitų scenoje atlikti skirtų kūrinių ir režisuotų spektaklių, taip pat scenarijų ir scenarijų planų. Tai jau įprasti autorių teisių objektai dėl kurių apsaugos iš esmės diskusijos praktiškai nebekyla.

Dažniausiai atsakymo „nežinau“ susilaukė *folkloro kūriniai*. Taip pat šio teiginio daugiareikšmiškus atsakymų variantus iliustruoja variantiškumas ($S^2 = 1,60$) bei standartinė paklaida ($SE=0,125$). Teiginio pavadinime egzistuojantis žodis „kūriniai“ suponuoja mintį apie nuosavybę kaip intelektinę, kūrybinę veiklą, kuri turi būti saugoma ne tik kaip tautos, kultūros dalis, bet ir reglamentuojama įstatymų. Tačiau ši kūrybinės veiklos forma tuo ir skiriasi nuo kitų, kad neturi konkretaus įvardinto fizinio asmens kaip autoriaus, tuo tapdama bendru nacionaliniu paveldu, būdingu ir prieinamu visiems. Pozityvus pastebėjimas yra jau tai, kad daugelis susimąsto apie folkloro kūrinius, jų saugojimą, kas šiuos kūrinius ir daro „gyvus“.

Iš visų Autorių ir gretutinių teisių įstatymo nesaugomų objektų mažiausiai klaidinančiais respondentai pažymėjo *įprastinio pobūdžio informacinius pranešimus apie įvykius*. Masinės informacijos priemonės, jų pareiga ir teisė informuoti visuomenę tampa jau įsisąmonintos demokratijos dalimi.

Kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai saugomi ATGTĮ, tačiau daugelis respondentų negalėjo aiškiai teigti ar jie saugomi įstatymo ar yra jų apsauga reglamentuojama.

Galime daryti prielaidą, kad šioje srityje trūksta visuomenės informuotumo yra erdvės formuojant nuostatas apie švietimo veiklą, jos darbuotojus, jų darbo reikšmę.

3 lentelė. Nuostatų apie autorių teisių objektus sampratos ypatumai procentine išraiška (N=103)

Eil. nr.	<i>Sampratos ypatumai apie autorių teisių objektus Autorių teisių objektais laikomi:</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	<i>idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys</i>	34,9	35,0	10,7	16,5	2,9
		69,9			19,4	
2.	skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai, taip pat scenografijos kūriniai	88,3	11,7			
		100,0				
3.	išvestiniai kūriniai, sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais (vertimai, inscenizacijos, adaptacijos, anotacijos, referatai, apžvalgos, muzikinės aranžuotės, statinės ir interaktyvios interneto svetainės ir kiti išvestiniai kūriniai)	26,2	29,1	24,3	18,4	1,9
		55,3			20,3	
4.	muzikos kūriniai su tekstu arba be teksto	80,6	12,6	6,8		
		93,2				
5.	dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai	64,1	23,3	9,7	2,9	
		87,4			2,9	
6.	<i>folkloro kūriniai</i>	14,6	7,8	34,0	25,2	18,4
		22,4			43,6	
7.	<i>įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius</i>	5,8	4,9	21,4	27,2	40,8
		10,7			68,0	
8.	fotografijos kūriniai ir kiti fotografijai analogiškais būdais sukurti kūriniai	62,1	29,1	8,7		
		91,2				
9.	<i>oficialūs valstybės simboliai ir ženklai (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai)</i>	36,9	19,4	18,4	15,5	9,7
		56,3			25,2	
10.	ilustracijos, žemėlapiai, planai, sodų ir parkų projektai, eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tikslųjų mokslų sritimis	16,5	32,0	24,3	14,6	12,6
		48,5			27,2	
11.	kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai	22,3	15,5	31,1	26,2	4,9
		37,8			31,1	

Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises tiesiogiai įtakoja galimybes patirti materialinę ir nematerialinę intelektinės nuosavybės įvertinimą, išsaugojimą, pripažinimą. Šie aspektai pateikti 4 lentelėje ir 3 priede 3 lentelėje. Siekiant objektyvesnių rezultatų ne visi pateikti teiginiai yra tokie kaip juos reglamentuoja Lietuvos ir Europos Sąjungos įstatymų pagrindai. Beveik pusė respondentų (50,5 %) buvo tikrai įsitikinę, kad *Autorių turtinės teisės saugomos neterminuotai*. ATGTĮ 34 str. *Autorių teisių galiojimo terminas* numato, kad autorių turtinės teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties, neatsižvelgiant į kūrinio teisėto padarymo viešai

prieinamu data; autorių asmeninės neturtinės teisės saugomos neterminuotai. ATGTĮ 34 str. teigia, kad atlikėjų, fonogramų gamintojų, teisės, transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojo teisės galioja 50 metų po atlikimo, įrašo padarymo, pirmojo transliacijos viešo perdavimo. Tik 7,7 % yra vienaip ar kitaip informuoti šiuo klausimu. Tokia situacija iliustruoja dar tik besiformuojančią intelektinės nuosavybės sampratą bei jos apsaugos mechanizmų veikimą ir teisinę apsaugą. Be to, respondentai yra kūrėjai, kuriems svarbiausi yra kūrybiniai ir kasdieninio gyvenimo klausimai, o intelektinės nuosavybės turtinių teisių galiojimo trukmė, kuri siekia ne vienerius ar kelerius, o keliasdešimt metų atrodo tolima ir neaiškia perspektyva.

4 lentelė. Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises procentine išraiška (N=103)

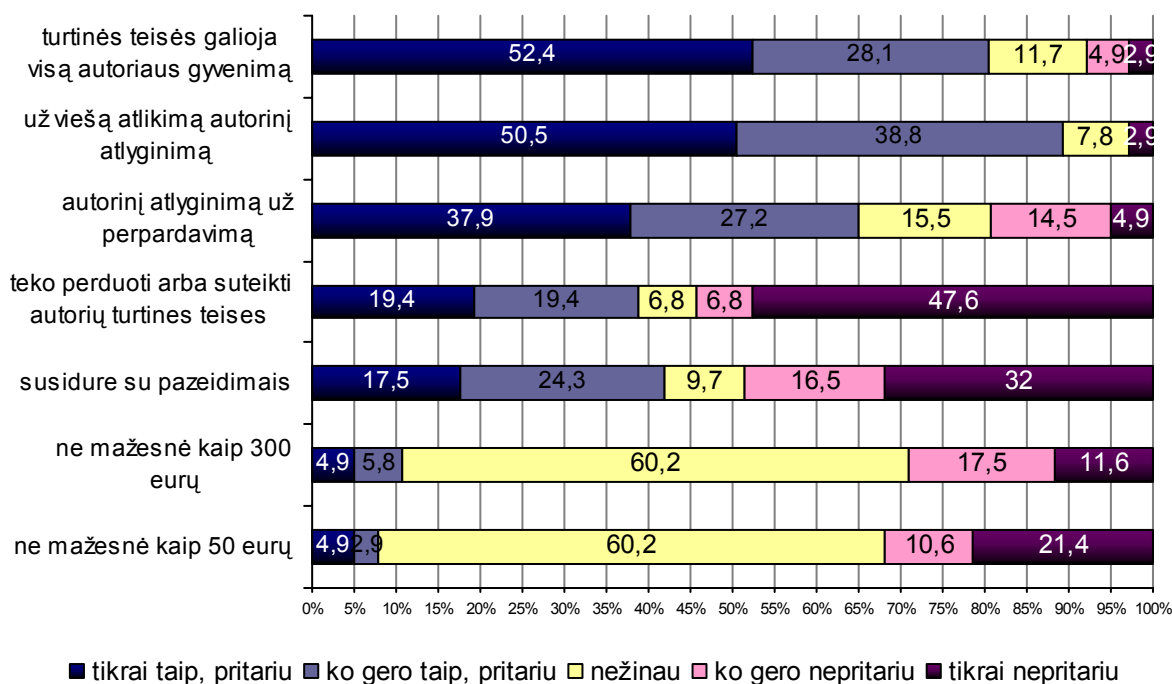
Eil. nr.	<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, <i>net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui</i> , turi teisę reikalauti <i>pripažinti kūrinio autorystę</i> aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį	58,3	26,2	12,6	2,91	
		84,5			2,91	
2.	<i>Autorių turtinės teisės saugomos neterminuotai</i>	50,5	29,1	12,6	1,9	5,8
		79,6			7,7	
3.	Autorius turi išimtinės teisės <i>leisti arba uždrausti atgaminti</i> kūrinį bet kokia forma ar būdu	61,2	23,3	7,8	7,8	
		84,5			7,8	
4.	Autorius turi išimtinės teisės <i>leisti arba uždrausti adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti</i> kūrinį	48,5	25,2	12,6	8,7	4,9
		73,7			13,6	
5.	Autorius turi išimtinės teisės <i>leisti arba uždrausti platinti kūrinio originalą ar jo kopijas</i> parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant	63,1	23,3	5,8	7,8	
		86,4			7,8	
6.	Autorius turi išimtinės teisės <i>leisti arba uždrausti viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas</i> ; viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis	48,5	24,3	13,6	13,6	
		72,8			13,6	
7.	<i>Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti tik atlygintinis</i>	27,2	30,1	13,6	21,4	7,8
		57,3			29,2	
8.	Autorius turi teisę gauti autorinį <i>atlyginimą už kiekvieną kūrinio naudojimo būdą</i> , susijusį su autorių turtinėmis teisėmis	52,4	35,0	9,7	2,9	
		87,4			2,9	

Dar vienas klaidinantis teiginys buvo tai, kad *Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti tik atlygintinis*. Nemažai respondentų 57,3 % visiškai arba dalinai pritarė šiam teiginiui. Tai galime traktuoti kaip didelį mūsų visuomenės materialinių vertybių kultą. Kita vertus nemažas standartinis nuokrypis (SN=1,703) rodo kaip stipriai pavienės požymio reikšmės svyruoja apie

vidurkį bei, kad kūrėjus šiek tiek klaidino sąvoka *turtinių teisių perdavimas*, kuri daugeliui atrodė ganėtinai sudėtinga ir netgi nesusijusi su jų atliekama dovanojimo, rėmimo ir kt. neatlygintinamai atliekama veikla.

Daugiausiai pritarta teiginiui, kad autorius turi teisę gauti autorinį atlyginimą už kiekvieną kūrinio naudojimo būdą, susijusį su autorių turtinėmis teisėmis (87,4 %). Panašaus įvertinimo susilaukė teiginys, jog autorius turi išimtinės teises leisti arba uždrausti platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant (86,4 %). Pastarojo teiginio įvertinimas yra aukščiausias šioje teiginių grupėje (M (vidurkis) =4,418 (galimas maksimalus įvertinimas yra 5)). Šių teiginių reikšmingumas yra susijęs su teisėsaugos institucijų atliekama veikla siekiant stabdyti, užkirsti kelią šio pobūdžio nelegalioms veikoms. Teismų praktikoje yra nemažai bylų, kuriose yra priimtas nuosprendis, paskirtos baudos ar bausmės susijusios su nelegaliu naudojimu, platinimu ir kitais intelektinės nuosavybės pažeidimais. Šių bylų ažiotažas masinėse informacijos priemonėse formuoja ir šių respondentų nuostatų grupę.

Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus pateikiami 15 pav., ir 3 priede 4, 5 lentelėje.

15 pav. Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus procentine išraiška (N=103)

Daugiausiai buvo pritariančių teiginiui, kad *už viešą kūrinio atlikimą autorius turi teisę gauti autorinį atlyginimą, tiek kai kūrinys atliekamas tiesiogiai (gyvas atlikimas), tiek panaudojant fonogramą ar audiovizualinį kūrinio įrašą, radijo ir televizijos transliaciją ar retransliaciją* (M (vidurkis) =4,340). Nustebino mažas pritarimo teiginiui *man teko perduoti arba suteikti autorių turtines teises į meno kūrinį arba įsipareigojau sukurti sutartyje nurodytą kūrinį ir perduoti ar suteikti autorių turtines teises į jį kitai šaliai (teisių perėmėjui ar licenciatui)* rezultatas. Pagal tyrimo duomenis galime manyti, kad net 54,4 % respondentų nėra vienu ar kitu būdu perdavę savo kūrinų turtinių teisių, kai dauguma respondentų yra klestintys kūrėjai, pedagogai aktyviai dalyvaujantys kūrybiniame gyvenime Lietuvoje ir užsienyje. Turėčiau pripažinti ir tyrimo instrumento teiginių sudėtingumą kaip neigiamą veiksnių tyrimo rezultatams, tačiau net ir toks rezultatas leidžia daryti tam tikras prielaidas apie tam tikras teisinio švietimo spragas bei tuo pačiu formuojant veiklos kryptis. Kas keisčiausia tai, kad nesupratę teiginio respondentai galėjo pažymėti atsakymo variantą „nežinau“, tačiau tai padarė nedaugelis. Todėl šie rezultatai kelia dviprasmiškus vertinimus. Gal tai tam tikros opinijos, kuri teigia, kad menininkas negali ir neturi būti verslininkas, susiformavusios nuo sovietmečio pasekmė. Standartinis nuokrypis (SN=2,778) rodo stiprią sklaidą kas atspindi kraštutines pozicijas.

Kūrinių autoriai turi teisę į teisingą honorarą, kuri įgyvendinama teiginiu, kad *autorius turi neatšaukiamą teisę gauti autorinį atlyginimą už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo perpardavimą (perpardavimo teisė)* susilaukė pritarimo (65,1 %). Ši teisė detalizuojama *autorinio atlyginimo mokėjimu, kai meno kūrinio arba literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo perpardavimo kaina atskaičius mokesčius yra ne mažesnė kaip 300 eurų*. Klausimyne buvo pateikta ir klaidinanti 50 eurų suma. Tačiau tiek viena, tiek kita suma daugeliui respondentų nežinoma (60,2 %). Tai tik iliustruoja situaciją, kad Lietuvoje ši teisė dar nėra pilnai įgyvendinama, sudėtingas jos veikimo mechanizmas. Kas turi kontroliuoti sandorius atliekamus su meno kūriniais kai nėra plačiai žinomų, populiarių, viešų meno kūrinų aukcionų? Taikomosios dailės muziejuje kiekvienais metais planuojama surengti po keturis Lietuvos komercinius meno darbų aukcionus. Taigi ši veiklos sritis dar tik įgauna pagreitį, nes kolei kas yra tiesiog manančių, jog lietuviai dar nėra subrendę investuoti į meno kūrinius, ši investavimo forma yra pernelyg nepastovi, rizikinga. Net 41,8 % respondentų mano, kad yra susidūrę su autorių turtinių ir neturtinių teisių pažeidimais, tačiau paprašyti įvardinti pažeidimą bei pakomentuoti situaciją beveik niekas to nepadarė. Šis skaičius iliustruoja problematišką mūsų visuomenės situaciją intelektinės nuosavybės srityje. Tai tik dar kartą įrodo nagrinėjamos temos aktualumą.

Sampratos ypatumai apie dailės kūrinio prieinamumo teises pateikiami 5 lentelėje ir 3 priede 6 lentelėje. ATGTĮ 18 straipsnis „Dailės ir architektūros kūrinio prieinamumo teisė“ nurodo, kad

- dailės kūrinio originalo savininkas turi leisti kūrinio autoriui atgaminti kūrinį ar panaudoti jį savo parodai, jeigu autoriaus teisės atgaminti kūrinį ar jį viešai rodyti (eksponuoti) nėra perduotos kūrinio originalo savininkui, su sąlyga, kad nebus pažeisti kūrinio savininko teisėti interesai ir bus užtikrintas kūrinio saugumas;

- dailės kūrinio originalo savininkas negali sunaikinti kūrinio, prieš tai nepasiūlęs gražinti jį autoriui. Kai kūrinio originalo gražinti autoriui nėra galimybių, jam turi būti sudarytos sąlygos tam tikru būdu padaryti kūrinio kopiją.

Klausimyne pateikiama klaidinanti formuluotė susilaukė nepritrimo (55,4 %), todėl galime teigti, kad dailės kūrinio prieinamumas iš esmės suvokiamas, nes į teiginio klaidingumą atkreipė dėmesį daugiau nei pusė respondentų.

5 lentelė. Dailės kūrinio prieinamumo teisė procentine išraiška (N=103)

Eil. nr.	<i>Dailės kūrinio prieinamumo teisė</i>	tikrai taip, pritariu	ko gero taip, pritariu	nežinau	ko gero nepritariu	tikrai nepritariu
1.	Dailės kūrinio originalo savininkas gali sunaikinti kūrinį, prieš tai nepasiūlęs gražinti jį autoriui.	9,7	23,3	11,6	34,0	21,4
		33,0			55,4	
2.	Dailės kūrinio originalo savininkas turi leisti kūrinio autoriui atgaminti kūrinį ar panaudoti jį savo parodai, jeigu autoriaus teisės atgaminti kūrinį ar jį viešai rodyti (eksponuoti) nėra perduotos kūrinio originalo savininkui, su sąlyga, kad nebus pažeisti kūrinio savininko teisėti interesai ir bus užtikrintas kūrinio saugumas.	30,1	44,7	12,6	4,8	7,8
		74,8			12,6	

Sekantis teiginių blokas yra apie autorių ir gretutinių teisių turėtojų turtinių teisių apribojimo sąlygas, išimtinės teisės leisti arba uždrausti tam tikrus veiksmus. Nuostatų į turtinių teisių apribojimus statistiniai rezultatai pateikiami 16 paveiksle ir 3 priede 7, 8 lentelėje. Kaip jau minėta ATGTĮ numato išimtinis apribojimo atvejus, kurie neprieštarauja pagrindiniam kūrinio naudojimui. Klausimyne pateikta ir keletas klaidingų arba netikslių teiginių. Nuo jų ir pradėsime savo analizę.

Daug skirtingų vertinimų (pritarė 43,7 %; pasirinko atsakymą „nežinau“ 23,3 %; nepritarė 33,0 %) sukėlė teiginys, kad be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai *savo asmeniniam naudojimui*, leidžiama atgaminti *ne daugiau kaip vieną* išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra *vienkartinis veiksmas*.

ATGTĮ 20 straipsnis „Kūrinio atgaminimas asmeniniais tikslais“ teigia, kad be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, leidžiama atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas. Atgaminant kūrinius asmeniniais tikslais reprografijos būdu (fotokopijavimo ar kitu būdu popieriuje), taikomos šio Įstatymo 23 straipsnio nuostatos. Respondentams vertinant minėtąjį teiginį jų abejones galima pateisinti atsižvelgiant į egzistuojančias išimtis. Taigi, anksčiau išvardintos nuostatos *netaikomos* atgaminant šiuos kūrinius:

- 1) architektūros kūrinius pastatų ar kitokių statinių pavidalu;
- 2) kompiuterių programas (išskyrus šio Įstatymo 30 ir 31 straipsniuose numatytus atvejus);
- 3) elektronines duomenų bazes (išskyrus šio Įstatymo 32 straipsnyje numatytus atvejus).

Klausimyne pateikta įvertinti klaidinanti situacija kai be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai *savo asmeniniam naudojimui*, leidžiama atgaminti *ne daugiau kaip vieną* išleisto ar kitaip viešai paskelbto *architektūros kūrinių pastatų ar kitokių statinių pavidalu* egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra *vienkartinis veiksmas*. Šiam teiginiui dauguma respondentų nepritarė (50,5 %). Tai reiškia, kad daugumai kūrėjų (manytume, kad panašus rezultatas šiuo klausimu būtų pateikiant tokį teiginį visai suaugusiųjų žmonių populiacijai) ši situacija kelia mažiausiai abejonių, nes architektūros kūrinių kaštai, maštabiškumas, atlikimas laiko atžvilgiu sąlygoja išskirtinę intelektinės nuosavybės apsaugą.

Sekantis klaidinantis arba klaidingas teiginys buvo susijęs su karikatūra ar parodija. ATGTĮ 25 straipsnis „kūrinio panaudojimas karikatūrai ar parodijai“ teigia, kad *leidžiama* be autoriaus ar kito autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo panaudoti kūrinį *karikatūrai ar parodijai*. Beveik pusė respondentų (47,5 %) pasirinko atsakymą, kad neleidžiamas toks naudojimas. Toks atsakymo varianto pasirinkimas rodo profesionaliųjų menininkų rezervuotą požiūrį į karikatūrą kaip intelektinės veiklos objektą bei atspindi tam tikrą mūsų visuomenės baimę būti sukritikuotam, pašieptam. Kultūriniai lietuviški rimtumo beveik gedėjimo kulto stereotipai atsispindi šio teiginio vertinime. Menininkai, kūrėjai, atlikėjai nekėlė sau klausimo apie galimybę egzistuoti karikatūrai ar parodijai jei neegzistuotų ši išimtis. Tai natūralu, nes atsakymai klausimyne pateikiami impulsyviai taip atskleidžiant ne ilgai išmastytą, logišką atsakymą, bet požiūrį, emociją. Sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis rodo, kad pavienės požymio reikšmės stipriai svyruoja apie vidurkį. (SN = 1,384), didelis dispersijos įvertis ($S^2 = 1,915$) rodo respondentus pasirinkus nevieningus atsakymus. Be to, kūrėjai, kaip specifinė socialinė grupė, dažniau vadovaujasi intuityviais emociniais sprendimais nei racionalia

logika. Juk jei reikėtų autoriaus leidimo norint jį parodijuoti, vaizduoti karikatūroje, tai praktiškai reikštų šio žanro žlugimą, nes tikrai didžioji dauguma tokių leidimų nebūtų gauta. Kaip tik ATGTĮ numatyta išimtis išsaugo galimybę legaliai, pilnateisiškai egzistuoti tokiai veiklai.

ATGTĮ 53 straipsnis „atlikėjų turtinės teisės“ numato, kad atlikėjas turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

1) transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti neįrašytą (neužfiksuotą) atlikimą, išskyrus tuos atvejus, kuriais pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida;

2) įrašyti neįrašytą (neužfiksuotą) atlikimą;

3) atgaminti atlikimo įrašą;

4) padaryti atlikimo įrašą viešai prieinamą;

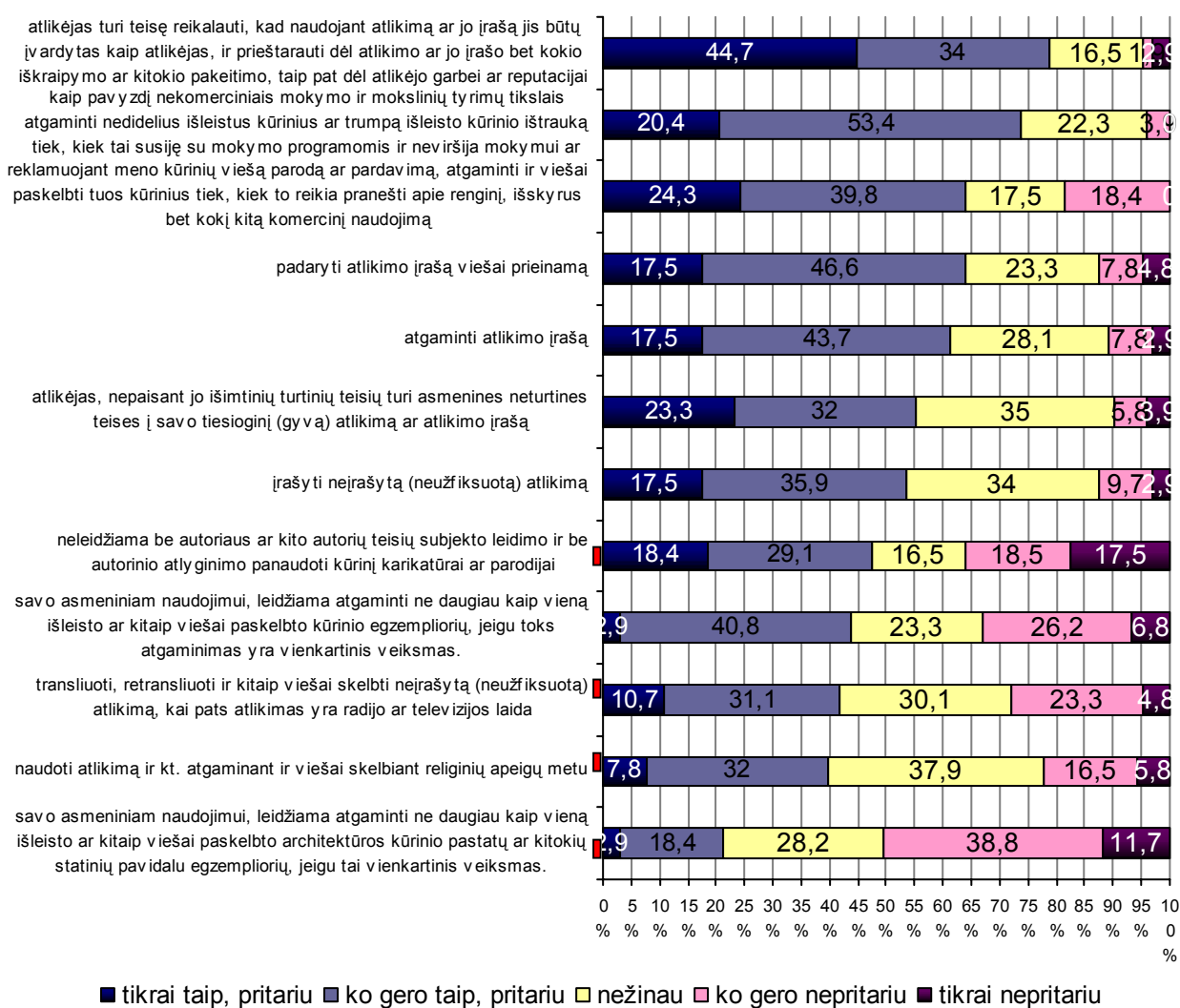
5) platinti atlikimo įrašą arba jo kopijas juos parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat juos importuojant ir eksportuojant.

Nemažai abejonių susilaukė teiginys, kad atlikėjas turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti neįrašytą (neužfiksuotą) atlikimą, kai pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida. Klausimyne pateiktas teiginys yra dviprasmiškas ir ne visai logiškas, nes kai atlikimas yra radijo ar televizijos laida, atlikėjo išimtinės teisės labai apsunkintų laidų rengimo teisinius aspektus, galimybes pateikti atlikimą, operatyviai pateikti laidą ir kt. Taigi kai atlikimas yra radijo ar televizijos laida taikoma išimtis arba apribojimas. Tai, kad šis teiginys nesusilaukė pritarimo yra teigiamas rezultatas, o vieningos nuomonės nebuvimas dar įrodo ir tai, kad transliavimas dažnai yra transliuotojo, o ne kūrėjo, atlikėjo veiklos sritis, todėl meno žmonės į ją nėra daug įsigilinę. Iš esmės atlikėjas turi išimtinės teisės transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti neįrašytą (neužfiksuotą) atlikimą, tereikia atkreipti dėmesį į pastabą, kurioje nustatyta išimtis - išskyrus tuos atvejus, kuriais pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida.

Teiginiai, kad atlikėjas turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus: padaryti atlikimo įrašą viešai prieinamą (sutiko su teiginiu 64,1 %); atgaminti atlikimo įrašą (61,2 %) ir įrašyti neįrašytą (neužfiksuotą) atlikimą (53,4 %) susilaukė daugiau pritariančių vertinimų. Šie teiginiai praplečia atlikėjų turtinių teisių sampratą.

Autoriams ir gretutinių teisių turėtojams numatomi jų teisių apribojimai. Vienas iš autorių ir gretutinių teisių apribojimų yra kūrinio panaudojimas religinių apeigų metu. ATGTĮ 26 straipsnis numato, kad leidžiama be autoriaus ar kito autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo atgaminti ir viešai skelbti kūrinį religinių apeigų metu. To paties teisės akto 58 straipsnis apibūdina panašią situaciją tik reglamentuojant gretutines teisės. Be gretutinių teisių subjektų leidimo ir be atlyginimo leidžiama naudoti atlikimą, fonogramą, audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą bei transliuojančiosios organizacijos transliaciją arba jų įrašus atgaminant ir viešai

skelbiant religinių apeigų metu. Klausimyne buvo pateikta klaidinantis teiginys, kad atlikėjas *turi* išimtinės teisės leisti arba uždrausti naudoti atlikimą, fonogramą, audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą bei transliuojančiosios organizacijos transliaciją arba jų įrašus atgaminant ir viešai skelbiant religinių apeigų metu. Didelė dalis respondentų pasirinko atsakymą „nežinau“ (37,9 %). Nepaisant to, kad lietuviai daugelis save laiko priklausančiais katalikiškajai bendruomenei, vistiek bendruomenės palaikymo dvasia nėra stipri, bažnyčios išgyvenimą paliekant savieigai arba stebuklui. Tuo tarpu galias krikščioniškas tradicijas turinčios šalys, jų jaunimas materialiai ir dvasiškai remia bei palaiko katalikiškąsias bendruomenes. Reiktų paminėti ir tai, kad didžioji dalis Lietuvos kultūros ir meno paveldo glaudžiai susiję su katalikiškąja dvasia, todėl ši išimtis svarbi įvertinant ir istorines ir dabartines realijas.

16 pav. Autorių, gretutinių teisių turėtojų (atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinių kūrinių (filmų) pirmojo įrašo gamintojų) išimtinės teisės procentine išraiška (N=103)

Didžioji dalis respondentų (78,7 %) pritarė teiginiui, kad atlikėjas turi teisę reikalauti, kad naudojant atlikimą ar jo įrašą jis būtų *įvardytas kaip atlikėjas*, ir prieštarauti dėl atlikimo ar jo įrašo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl atlikėjo garbei ar reputacijai galinčio padaryti žalos bet kokio kito kėsینimosi į atlikimą ar jo įrašą. ATGTĮ 14 straipsnyje numatyta nuostata dėl kūrinio autoriaus, teigianti, kad, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, jis turi teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsینimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę). Teiginys, kad atlikėjas, nepaisant jo išimtinių turtinių teisių, net ir tuo atveju, *kai turtinės teisės perduotos kitiems asmenims*, turi **asmenines neturtines teises į savo tiesioginį (gyvą) atlikimą ar atlikimo įrašą, susilaukė daugiau pritarimo (55,3 %) bei nemažai abejonių (pasirinko atsakymą „nežinau“ 35,0 %), sklaidos įvertis taip pat rodo abejojimą (SN=1,026), o tik 9,7% nesutiko su šiuo teiginiu. Taigi galima pažymėti, kad respondentai gerai įsisąmoninę asmenines neturtines teises.**

Dar vienas teiginys pasižymėjęs nedideliu standartiniu nuokrypiu (SN=0,761) bei nemažu pritariančių nuomonių skaičiumi (73,8 %) yra susijęs su turtinių apribojimų sąlyga - kūrinio panaudojimu mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais. Be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir *be autorinio atlyginimo*, tačiau nurodant, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama kaip pavyzdį nekomerciniais mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais atgaminti nedidelius išleistus kūrinius ar trumpą išleisto kūrinio ištrauką tiek, kiek tai *susiję su mokymo programomis* ir neviršija mokymui ar moksliniam tyrimui reikalingo masto. Šio teiginio homogeniškas vertinimas negali būti atsietas nuo daugelio kūrėjų pedagoginės veiklos. Kaip jau minėta, didelė dalis šio tyrimo respondentų dirba mokytojo arba dėstytojo darbu, todėl gerai supranta intelektinės nuosavybės prieinamumo reikšmę perteikiant kultūros, mokslo ir meno pasiekimus jaunajai kartai.

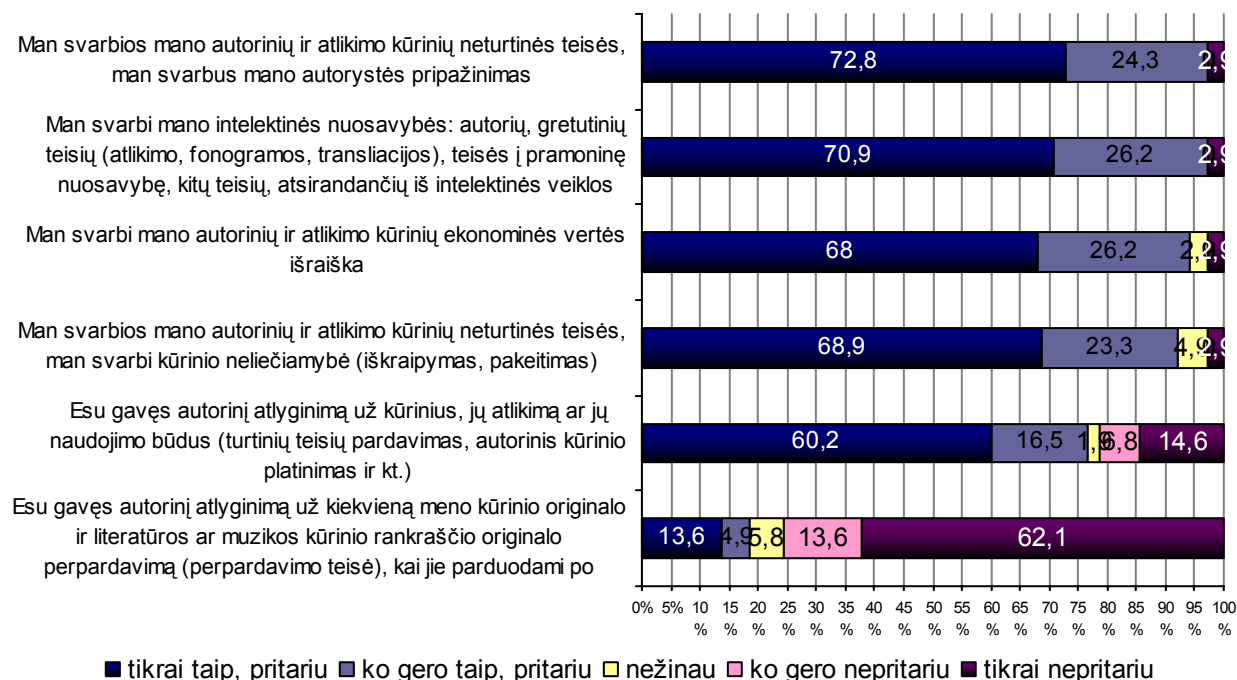
Analizuojant intelektinę nuosavybę svarbu nustatyti intelektinės nuosavybės reglamentavimo, ekonominių veiksnių vietą autorių kūrėjų priorityvų kontekste. Šios teiginių grupės rezultatai pateikiami 17 pav. ir 3 priede 9, 10 lentelėse.

Daugiausia pritarimo susilaukė teiginys, kad man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man *svarbus mano autorystės pripažinimas* 97,1 % (72,8 % tikrai taip, pritarė šiam teiginiui). Šis teiginys, kurio vertinimas pasiekė aukščiausią vidurkį (M=4,641), leidžia išvelgti teigiamas visuomenės nuostatų formavimosi perspektyvas. Šiame permainų kupiname laikotarpyje aukščiausio vertinimo susilaukęs autorystės, o ne ekonominių nuostatų turintis teiginys leidžia daryti toli siekiančias prielaidas apie kūrėjų dvasingumą ir galimybes

kurti teisinę sistemą pagrįstą teisių ir pareigų vienvone. Pasak Prof. A. Vaišvilos¹²² teises normų aktų „...paskirtis – centralizuotai reguliuoti įvairius santykius, greitai reaguoti į besikeičiančius socialinės plėtros ir žmogaus teisių apsaugos poreikius“. Taigi, intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas tampa svarbia šiuolaikinės visuomenės plėtros dalimi.

Dar vienas teiginys susijęs su neturtinėmis teisėmis taipogi įvertintas gana aukštai. *Man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man svarbi kūrinio neliečiamybė (iškraipymas, pakeitimas)* teiginys susilaukė 92,2 % pritarimo.

Daugelis kūrėjų kalbėdami apie intelektinę nuosavybę dažnai teigia, kad teisinis intelektinės nuosavybės reglamentavimas stabdo kultūrinius, edukacinius procesus, tačiau, kai buvo paprašyta išreikšti savo nuostatas į teiginį „man svarbi mano intelektinės nuosavybės: autorių, gretutinių teisių (atlikimo, fonogramos, transliacijos), teisės į pramoninę nuosavybę, kitų teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos – apsauga“ – net 97,1 % (70,9% pasirinko atsakymą tikrai taip) pritarė šiam teiginiui. Ši situacija atspindi individo ir visuomenės poreikių konfliktą. Kiekvienas asmeniškai norėtų, kad mus gintų teisinė sistema, kad būtų apsaugotos mūsų teisės, tačiau visiems reikia suvokti, kad norit turėti užtikrintas savo teises, reikalinga pripažinti ir kitų individų tokias pat teises ir galimybes. Taigi, respondentų požiūris, kad jiems tikrai yra labai svarbi intelektinės nuosavybės apsauga leidžia suvokti šios srities teisinio reglamentavimo reikšmingumą, reikalingumą, teisinių procesų svarbą.

17 pav. Intelektinės nuosavybės reglamentavimo, ekonominių veiksnių vieta autorių kūrėjų priorityvų kontekste, procentine išraiška (N=103)

¹²² Vaišvila A. Teisės teorija. – Vilnius: Justitia, 2004, p. 308.

Sekantis teiginys susilaukė didžiulio pritarimo yra intelektualinės nuosavybės ekonominės vertės reikšmė bei svarba - tam pritarė net 94,2 % respondentų. Nors ir kaip būtų sunku kūrėjams gilintis į ekonomiką, tačiau ekonominis intelektualinės nuosavybės veiksnys svarbus kūrėjų asmeninei gerovei, kūrėjų profesinei veiklai, o ir visos visuomenės inovacijų sklaidai, kultūros, mokslo, meno plėtotei apskritai.

Apklausa buvo vykdoma tarp profesionalių kūrėjų, kurie aktyviai dalyvauja Lietuvos ir užsienio kūrybiniame gyvenime, o tai sąlygoja, kad vienaip ar kitai jų kūriniai patenka į apyvartą plačiaja prasme. Šiame darbe meno kūrinių apyvartą galime traktuoti ne tik kaip patekimą į rinką, bet ir kaip jų žinomumą, populiarėjimą, tokiu būdu įgaunant ir aukštesnį ekonominį įvertinimą. Teiginiui *esu gavęs autorinį atlyginimą už kūrinius, jų atlikimą ar jų naudojimo būdus (turtinių teisių pardavimas, autorinis kūrinio platinimas ir kt.)* pritarė 76,7 % respondentų. Stebina didelė šio teiginio dispersija ($S^2=2,225$), kas rodo didelę duomenų sklaidą, nemaža standartinio nuokrypio reikšmė ($SN=1,492$) rodanti pavienių požymio reikšmių svyravimą apie vidurkį. Galbūt autoriams ir gretutinių teisių subjektams sąvokos kūrinių *naudojimo būdai (turtinių teisių pardavimas, autorinis kūrinio platinimas ir kt.)* kėlė netikrumą, nes praktikoje dažniausiai pasitaiko paprasčiausias pardavimas. Todėl pats teiginio sudėtingumas, norėjimas aprėpti visus teiginio aspektus galėjo lemti nuomonių nevienalytiškumą. Viena sudėtingiausiai įgyvendinamų turtinių teisių yra meno kūrinio ir rankraščio originalo¹²³ perpardavimo teisė¹²⁴. Daugelis respondentų, kaip ir buvo galima tikėtis, nepritarė (nepritariu 75,7 %) teiginiui *esu gavęs autorinį atlyginimą už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo **perpardavimą (perpardavimo teisė), kai jie parduodami po pirmojo nuosavybės teisių į juos perleidimo, atlikto paties autoriaus***. Lietuvoje nėra labai populiarūs nei dažnai rengiami vieši meno kūrinių aukcionai, nėra susiklosčiusios praktikos kaip kontroliuoti perpardavimo sandorius bei kaip atskleisti jų sumas¹²⁵. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva

¹²³ Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/84/EB, 2 straipsnio *Meno kūriniai, su kuriais siejasi perpardavimo teisė, 1 dalį* „originalus meno kūrinys“ – tai grafikos arba plastinis kūrinys, toks kaip paveikslas, koliažas, tapybos kūrinys, piešinys, graviūra, atspaudas, litografija, skulptūra, gobelenas, keramika, stiklo dirbinys ir fotografija, sukurtas paties menininko, arba kopija, laikoma originaliu meno kūriniu. 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai. Įsigalioja nuo 2001-10-13 // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=34342&p_query=&p_tr2=2 prisijungta: 2007-09-24.

¹²⁴ *Ten pat.* perpardavimo teisė yra neatsiejama autorių teisės dalis ir yra esminė autorių prerogatyva. Nustačius tokią teisę, visose valstybėse narėse kūrėjams suteikiama vienoda ir standartinio lygio apsauga.

¹²⁵ *Ten pat.* Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB, 9 straipsnis „Teisė gauti informaciją“ teigia, kad Valstybės narės numato, kad trejus metus po perpardavimo asmenys, kuriems suteikiama teisė pagal 6 straipsnį, gali

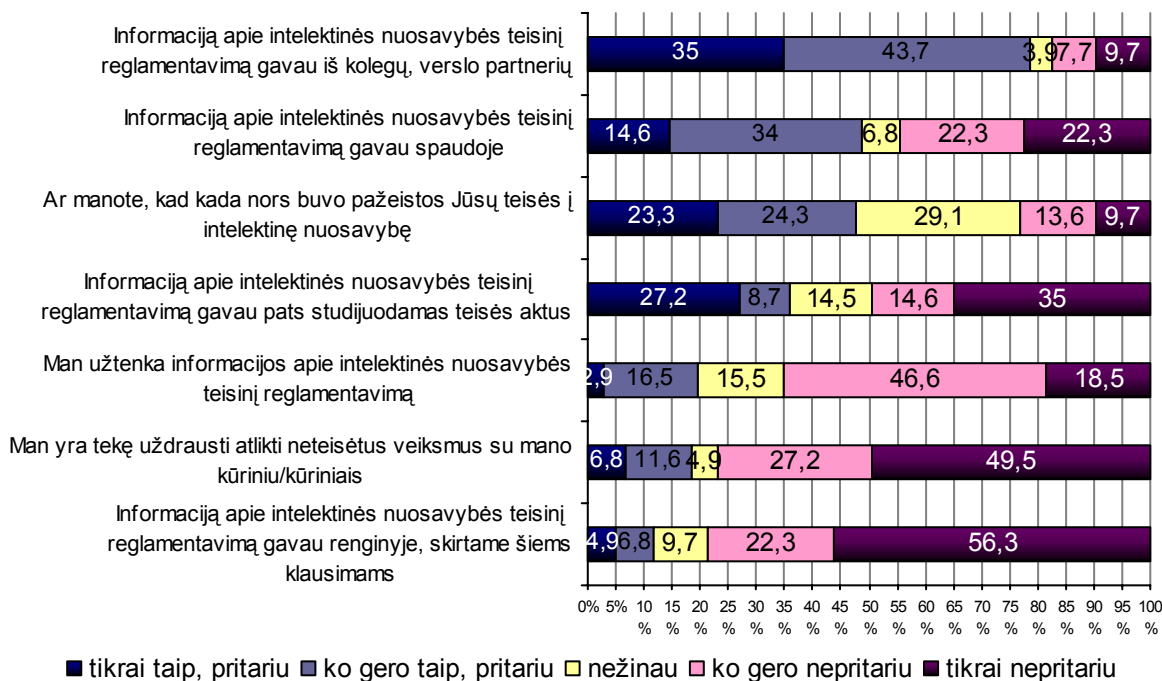
2001/84/EB numato teisę į dalį pajamų ne tik už perparduotą dailės kūrinio originalą, bet ir už teisėtą jo kopiją¹²⁶. Teisę į dalį pajamų numatyta taikyti ne tik parduodant kūrinius viešuose aukcionuose, bet ir parduodant kitais būdais¹²⁷.

Sekantis teiginių blokas yra pateiktas siekiant atskleisti kūrėjų, autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) gaunamų žinių apie intelektinę nuosavybę populiariausius šaltinius, nuostatas į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus. Šie teiginiai analizuojami 18, 19 pav., ir 3 priede 11-14 lentelėse.

reikalauti bet kurio 1 straipsnio 2 dalyje minėto meno rinkos specialisto pateikti bet kokią informaciją, kuri gali būti reikalinga užtikrinti autorinio atlyginimo už perpardavimą sumokėjimą.

¹²⁶ *Ten pat.* Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/84/EB, 2 straipsnio, *Meno kūriniai, su kuriais siejasi perpardavimo teisė, 2 dalį, Meno kūrinių kopijos, kurioms taikoma ši direktyva, kurių ribotą skaičių pagamina pats menininkas arba jos pagaminamos jam leidus, šioje direktyvoje laikomos originaliais meno kūriniais. Tokios kopijos paprastai yra sunumeruotos, pasirašytos arba kitais būdais menininko patvirtintos.* 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai. Įsigalioja nuo 2001-10-13 // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=34342&p_query=&p_tr2=2 prisijungta: 2007-09-24.

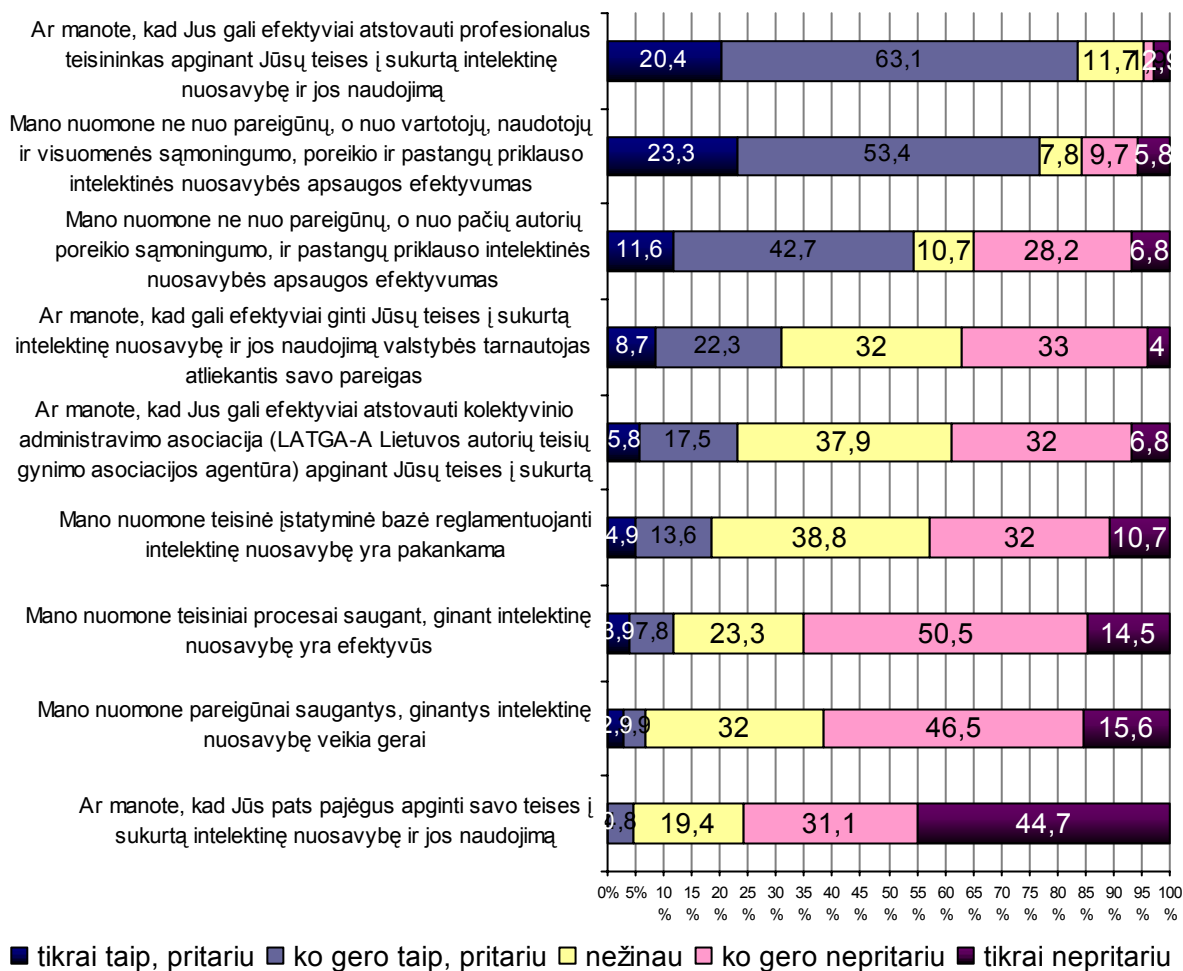
¹²⁷ *Ten pat.* Perpardavimo teisės taikymo sritis turėtų būti išplėsta visiems perpardavimo veiksams, išskyrus tuos, kurie atsiranda tarp privačių asmenų veikiant asmeniniais interesais, nedalyvaujant meno rinkos specialistui. Ši teisė neturėtų būti išplėsta perpardavimo veiksams, kuriuos atlieka privatūs asmenys, parduodantys muziejams, kurie nesiekia pelno ir yra atviri visuomenei. Atsižvelgiant į meno galerijų, kurios įsigyja kūrinius tiesiogiai iš autorių, tam tikrą padėtį, valstybėms narėms turėtų būti paliekama galimybė netaikyti perpardavimo teisės tokiems kūriniais, kurie perparduodami per trejus metus nuo įsigijimo. Taip pat turėtų būti atsižvelgta į menininko interesus ribojant šios išimties taikymą tokiems perpardavimo veiksams, kurių pardavimo kaina neviršija 10 000 eurų.

18 pav. Žinių, gaunamų apie intelektinę nuosavybę, šaltiniai, procentine išraiška (N=103)

Daugiausiai pritarimo susilaukė teiginys, kad *informaciją* apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą buvo gauta *iš kolegų, verslo partnerių* (78,7 %). Kitas populiarus informacijos šaltinis yra *spauda* (48,6 %). Nemažai respondentų patys studijuoja teisės aktus (49,6 %) siekdami išsiaiškinti jiems rūpimus klausimus. Galime teigti, kad neišnaudota sistemingos informacijos pateikimo forma, informacijos šaltinis yra *renginiai, skirti intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo klausimams* (tik 11,7 % respondentų buvo susidūrę su panašaus pobūdžio informacija). O tokių renginių aktualumą grindžia teiginys, kad net 65,1 % respondentų neužtenka informacijos apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą. Net 47,6 % respondentų mano, kad kada nors buvo pažeistos jų teisės į intelektinę nuosavybę. Šios situacijos problematiškumą iliustruoja tai, kad net 29,1 % respondentų nežino ar kada nors buvo pažeistos jų teisės į intelektinę nuosavybę. Ši situacija rodo, kad trūksta informacijos apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą, net labiausiai suinteresuoti subjektai - autoriai, gretutinių teisių turėtojai - nežino kokios yra jų teisės. Šis faktas lemia, kad tik 18,4 % respondentų yra uždraudę neteisėtus veiksmus, atliekamus su mano kūriniais/kūriniais, pažeidžiant intelektinės nuosavybės teisę. Paprašyti įvardinti pažeidimą bei pakomentuoti teisinę intelektinės nuosavybės pažeidimo situaciją beveik niekas to nepadarė.

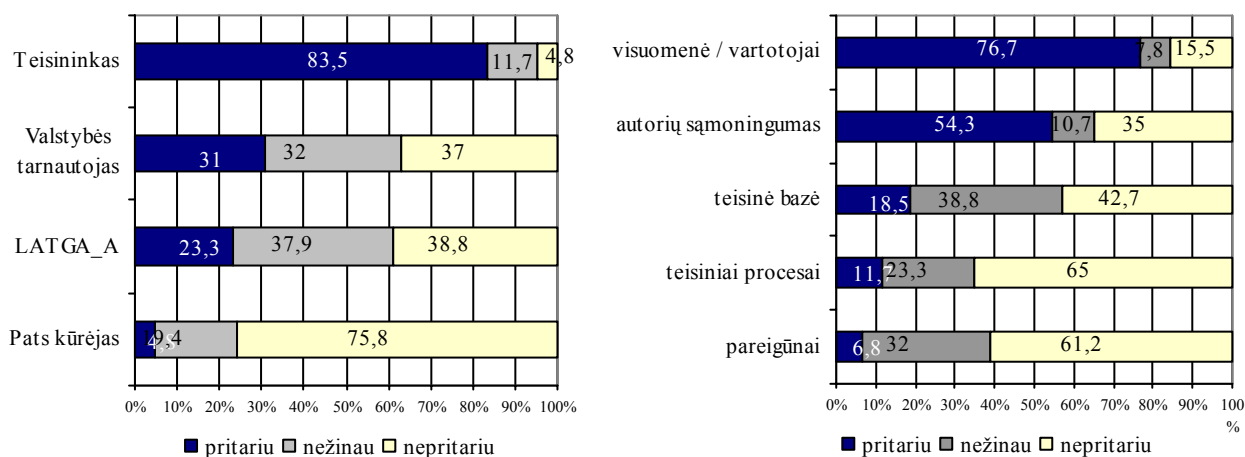
Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančių subjektų veiklą, pasitikėjimas jais pateikiamos 18 paveiksle ir 3 priedo 13, 14 lentelėse.

18 pav. Nuostatos į intelektualinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus, procentine išraiška (N=103)

Labiausiai pasitikima ginant intelektualinės nuosavybės teises yra profesionaliais teisininkais (šiam teiginiu pritaria net 83,5 %). Tačiau autoriai, gretutinių teisių turėtojai puikiai suvokia, kad ne vien teisininkas gali užtikrinti teisinių procesų efektyvumą, o yra labai svarbus vartotojų, naudotojų ir visuomenės sąmoningumas, teisinės valstybės egzistavimo poreikis ir pastangos sukurti teisingą ir teisėtą visuomenę. Visuomenės reikšmę pažymėjo net 76,7 % respondentų. Kaip viena iš suinteresuočiausių visuomenės grupių intelektualinės nuosavybės reglamentavimo ir teisinės apsaugos klausimais yra autoriai, gretutinių teisių turėtojai, nuo kurių sąmoningumo, ir pastangų priklauso intelektualinės nuosavybės apsaugos efektyvumas (su šiuo teiginiu sutiko 54,3 % respondentų). Šis teiginys susilaukė ir didelės dispersijos ($S^2= 1,401$), standartinio nuokrypio (SN=1,184). Dažnai patiems suinteresuotiems asmenims pripažinti jų pačių domėjimosi reikšmę yra sunku, nes lengviau apkaltinti visuomenę, teisinę sistemą, pareigūnus. Galime daryti prielaidą, kad respondentams trūksta informacijos apie valstybės tarnautojų, atliekančių savo darbą, pareigūnų saugančių, ginančių intelektualinę nuosavybę, kolektyvinio administravimo

asociacijos (LATGA-A Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra) veiklą, jos efektyvumą, atliekamas funkcijas. Apie aukščiau įvardintų darbuotojų, tarnautojų, pareigūnų veiklą nuo 32,0 % iki 37,9 % respondentų pasakė, kad nežino. Todėl viena iš švietimo, visuomenės informavimo sričių galėtų ir turėtų būti intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas. Nemaža dalis respondentų pripažinę, kad nežino ar kada nors buvo pažeistos jų teisės į intelektinę nuosavybę (3 priedas, 11 lentelė - 29,1 %) teigia, kad įstatyminiai pagrindai reglamentuojantys intelektinę nuosavybę yra nepakankami (42,7 %), arba pripažįsta to nežinantys (38,8 %). O dar daugiau respondentų mano, kad teisiniai procesai saugant, ginant intelektinę nuosavybę nėra efektyvūs (65,0 %). Tai rodo ne tik problematišką intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos reglamentavimo išmanymą, tačiau ir bendrą nepasitikėjimą teisiniais procesais, teisinės sistemos užtikrinamu teisingumo mechanizmu.

19 pav. Abstrahuotos nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus, intelektinės nuosavybės teisinę apsaugą įtakojančius procesus, subjektų įtaką procentine išraiška (N=103)

Didelis procentas respondentų (75,8 %) nepasitiki savo žiniomis, jėgomis ir galimybėmis apginant savo teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą. 19 paveiksle akivaizdžiai matome, kad šią funkciją respondentai patiktų profesionaliam teisininkui. Patys autoriai, gretutinių teisių turėtojai savo galimybes, pajėgumą apginti teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą vertina ganėtinai skeptiškai (75,8 %). Viena vertus, kad yra pasitikima profesionaliais teisininkais tai yra geras rezultatas. O kita vertus patys pripažindami, kad nuo visuomenės, vartotojų bei pačių autorių sąmoningumo, pastangų, siekio gyventi pažangioje, teisinėje visuomenėje priklauso intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas, apsaugos mechanizmų efektyvumas, autoriai ir gretutinių teisių turėtojai tarsi taip pateisina savo nesidomėjimą, nesirūpinimą, atsakomybę perkeldami kitam bendrajam visuomenės sluoksniui.

Vistik šis supratimas, kad pati visuomenė įtakoja intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo procesus leidžia daryti prielaidą apie visuomenės tam tikrą pasitikėjimą galimybe kurti, tobulinti ir gyventi teisėtoje, teisingoje, teisinėje valstybėje.

IŠVADOS

1. Intelektinė nuosavybė, kaip kūrėjo teisės į kūrybinės intelektualinės veiklos procese sukurtą rezultatą, sukurtas vertybes, intelektualinės veiklos produktą, gali būti suprantama plečiamuoju aspektu. Kaip administracinės teisės esmė yra konkretizuota konstitucija - administracinės teisės kūrimo pagrindas, taip ir intelektualinės nuosavybės teisė plačiaja prasme yra integrali, apjungianti įvairias teisės šakas per intelektualinę kūrybinę veiklą, jos produktus, teisės sritis. Valstybė, siekdama užtikrinti teisėtą valdymo tvarką, vykdydama priimtus tarptautinius įsipareigojimus, užtikrindama intelektualinės nuosavybės efektyvią apsaugą, įtakodama intelektualinės nuosavybės teisinius pagrindus, tampa socialinio stabilumo, užtikrinančio socialinę tvarką ir kaitą garantu, todėl nepakanka vien civilinio intelektualinės nuosavybės reglamentavimo, o tampa labai svarbūs ir administraciniai apsaugos mechanizmai.

2. Administracinę atsakomybę už intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimus nustato ATPK 214 (10) ir ATPK 214 (27) straipsniai. Šių straipsnių nuostatos taikomos neteisėtam kūrinų ar jų įrašų panaudojimui bei pramoninės nuosavybės teisių pažeidimams reglamentuoti. Asmenys, neteisėtai atgaminę ir (ar) po to įgiję neteisėtai atgamintus kūrinio egzempliorius ar įrašus, neįgyja ir negali įgyti nuosavybės teisės į juos. Draudžiamas neteisėtas atgaminimas, platinimas ar kitoks panaudojimas. Tokie kūriniai ar fonogramos konfiskuojami ir sunaikinami, nutraukiant teisę pažeidžiančius veiksmus. Administracinės atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus sąlygos yra: kai tai daroma neteisėtai, t.y. neturint autoriaus arba atlikėjo, fonogramos gamintojo (garso ir (ar) vaizdo įrašo gamintojo), transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojo arba jų teisių perėmėjų leidimo ir siekiant komercinių tikslų. Leidimo neturėjimas yra būtinas ATPK 214 (10) str. numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviosios pusės požymis. Administracinės atsakomybė numatyta už prekių, neteisėtai pažymėtų svetimu prekių ženklų arba prekių, neteisėtai pagamintų panaudojant svetimą dizainą ar išradimo patentą, laikymą ar gabenimą, o šios administracinio pažeidimo sudėties požymiai yra neteisėtas žymėjimas, gaminimas, laikymas ar gabenimas ir siekimas turtinės naudos.

3. Pokyčiai tarptautiniuose intelektualinę nuosavybę reguliuojančiuose teisės aktuose atsispindi nacionalinėje teisėje, įtakodami Lietuvos įstatymų kaitą. Lietuvos, Europos Sąjungos ir Tarptautiniai teisės aktai intelektualines nuosavybes teises srityje atskleidžia globalizacijos procesus, kurie įtakoja nacionalinę teisę, panašų intelektualinės nuosavybės apsaugos lygį bei intelektualinės nuosavybės teisių apsaugos mechanizmus, tame tarpe ir administracinius apsaugos mechanizmus. Lietuva, būdama Europos Sąjungos nare, turi įgyvendinti Europos Sąjungos priimamus teisės aktus, atsižvelgti į rekomendacijas ir nuomones, todėl nagrinėjant intelektualinės

nuosavybės teisinį reglamentavimą turime įvertinti šių norminių teisės aktų įtaką, atsižvelgti kaip į intelektinės nuosavybės teisės šaltinį. Intelektinės nuosavybės apsauga tai harmonizavimo procesas kurio metu siekiant sukurti bendrą sistemą derinama intelektinės nuosavybės apsaugos reglamentavimas, atsižvelgiant į kintančias sąlygas, gyvąją, kintančią teisę.

4. Kryptinga valstybės politika intelektinės nuosavybės teisių gynimo srityje yra visuomenės ir intelektinės nuosavybės kūrėjo, turėtojo, naudotojo stabilumo, teisingumo, teisėtumo, teisių ir pareigų vienovės užtikrinimo raktas. Pažeidimai intelektinės nuosavybės srityje pažeidžia ir viešąjį interesą, nustatytą valdymo tvarką, kenkia valstybės ekonomikos plėtrai, trukdo technologijų, inovacijų raidai ir kt. Intelektinės nuosavybės apsauga labai svarbi administracinės teisės aspektu, todėl, kad pastaruoju metu šie nusikaltimai įgauna vis didesnę mastą, atsiranda išūlaus piratavimo, klastojimo naujos formos bei būdai. Šių pažeidimų operatyvus sustabdymas, kardamosios ir proceso užtikrinimo priemonės leidžia išvengti didelės turtinės ir asmeninės autoriaus ar gretutinių teisių turėtojo neturtinės žalos, taip pat tokių sprendimų viena iš pasekmių yra teisės pažeidimų intelektinės nuosavybės srityje prevencija. Todėl yra labai svarbus efektyvus, veikiantis, gyvas teisinis mechanizmas ginant viešąjį interesą intelektinės nuosavybės teisės aspektu.

5. Pastaruoju metu pasaulinė visuomenė ieško teisinio balanso tarp intelektinės nuosavybės turėtojų ir vartotojų teisių, kuris atsiranda dėl nevienodo teisinio reglamentavimo, technologijų spartaus vystymosi, atsirandančių naujų intelektinės nuosavybės formų. Vienas iš svarbiausių intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo principu – proporcingumo principas – užtikrina intelektinės nuosavybės turėtojų ir naudotojų interesų balansą. Įgyvendinant šį principą, autorių išimtinės teisės leisti ar uždrausti naudoti literatūros, mokslo ar meno kūrinius yra iš dalies apribojamos, įstatymų leidėjui numatant visuomenės gyvavimo, veiklos sritis, kurios reikalauja išimtinio reglamentavimo. Kuriasi naujos alternatyvios intelektinės-informacinės nuosavybės paradigmos ir koncepcijos, o jų pagrindu judėjimai, organizacijos (Creative Commons (cc) autorinių teisių licencijos ir jų pritaikymas, Atviro kodo (Open Source) judėjimas), kurie propaguodami atvirą informacinę visuomenę keičia intelektinės nuosavybės sampratą.

6. Lietuvoje nėra daug administracinės teisės pažeidimų bylų susijusių su intelektinės nuosavybės teise. Tačiau empirinio tyrimo duomenimis nemaža dalis respondentų teigia susidūrę su panašaus pobūdžio pažeidimais, kurie, kaip matome, veikia respondentų nuostatas. Galime daryti prielaidą, kad intelektinės nuosavybės apsaugos samprata, sistema Lietuvoje tik įgauna pagreitį. Europos Sąjungos patirtis, bendros rinkos kūrimasis, ekonomikos augimas lemia didėjančią intelektinės nuosavybės reikšmę ir dėmesį teisiniam reglamentavimui. Intelektinės nuosavybės administracinė apsauga tampa svarbiu veiksmu užtikrinančiu nustatytą valdymo

tvarką. Empirinis tyrimas atskleidė, kad daugelis suinteresuotų subjektų – intelektinės nuosavybės turėtojų - prastai žino savo intelektinės nuosavybės teises, galimybes jas apginti, nepasitiki savo jėgomis, tarnautojais, pareigūnais. Todėl galime teigti, kad hipotezė “Intelektinės nuosavybės efektyvų valdymą įtakoja teisės aktų suderinamumas, suinteresuotų subjektų domėjimasis teisiniais intelektinės nuosavybės valdymo aspektais bei intelektinę nuosavybę reglamentuojančių teisės normų žinojimas“ iš esmės pasitvirtino. Respondentai nėra užtikrinti intelektinės nuosavybės valdymo tvarkos efektyvumu, savo teises žino paviršutiniškai, informaciją gauna atsitiktiniais būdais. Todėl galime teigti, kad ne tik administraciniai apsaugos mechanizmai įtakoja efektyvią intelektinės nuosavybės apsaugą, tačiau labai svarbus ir socialinis visuomenės suinteresuotumo, požiūrio, nuostatų formavimosi veiksnys. Intelektinės nuosavybės teisinis reglamentavimas vis labiau įtakojamas globalizacijos procesų suteikia teorines teises prielaidas vykdyti administracinei apsaugai, tačiau praktika dar tik formuojama.

REKOMENDACIJOS, PASIŪLYMAI

ATPK 214 (10) ir 214 (27) straipsnyje numatyta, jog autorių ir gretutinių teisių pažeidimas turi būti padaromas siekiant turinės naudos arba kitaip tariant komerciniais tikslais. Tačiau autoriui ar gretutinių teisių turėtojui gali būti padaryta ženkli žala, kuri savo esme nėra tik moralinė ar materialinė skriauda, tačiau įtakoja valstybės prestižą, piliečių pasitikėjimą teisine sistema, formuoja nebaudžiamumo nuostatą. Tokiais atvejais rekomenduotina apsaugant valdymo tvarką, ginant viešąjį interesą numatyti ir administracinės atsakomybės mechanizmą.

Nepaisant Lietuvoje gerai išvystytų intelektinės nuosavybės teisinių pagrindų, būtina imtis aktyvių priemonių informuojant, šviečiant visuomenę, skatinant pasitikėjimą vietoje administravimo subjektais dalyvaujančiais intelektinės nuosavybės valdyme. Būtina ne tik šviesti, skatinti aktyvų domėjimąsi, pasitikėjimą teisine sistema, tačiau ir derinti viešojo administravimo veiklą ir viešuosius visuomenės interesus intelektinės nuosavybės teisės srityje.

Tikslinga būtų aiškiai apibrėžti intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo užtikrinime, propagavime, prevencijoje, apsaugoje dalyvaujančių subjektų (Teisingumo ministerija, Kultūros ministerija, Valstybinis patentų biuras, Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba, Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra (LATGA-A), Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) ir kt.) tarpusavio bendradarbiavimo, informacijos apsikeitimo, atsakomybės santykių sferą. Dabar yra numatytos institucijų funkcijos, kurios nereglamentuoja jų derinimo, daug veiklos apima nevalstybinės kolektyvinio administravimo organizacijos. Sudėtinga, kintanti intelektinės nuosavybės teisinė apsauga gali būti efektyvi pasitelkiant specialistus, kurių veikla būtų ne tik kaip visuomeninės institucijos (pvz., Lietuvos

autorių teisių ir gretutinių teisių taryba) atliekanti eksperto ir konsultanto funkcijas, tačiau turėtų daugiau įgalinimų turintį statusą bei veiklos funkcijas.

Empirinis tyrimas atskleidė puikias perspektyvas vykdyti šviečiamajai, prevencinei veiklai organizuojant įvairaus pobūdžio renginius intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo klausimais, nes didžioji dauguma respondentų nėra abejingi šiai veiklos sričiai, jiems rūpi šie klausimai.

TYRIMO TĘSTINUMO GALIMYBĖS

Kad būtų pasiektas optimalus intelektinės nuosavybės reglamentavimo mechanizmo sklandus veikimas, išanalizuotos intelektinės nuosavybės reglamentavimo tobulinimo gairės, reikalingi išsamūs teoriniai ir empiriniai tyrimai analizuojantys intelektinės nuosavybės kiekvienos iš sričių funkcionavimą, intelektinės nuosavybės turėtojų ir naudotojų lūkesčius.

Reikalinga gili bei dalykiška intelektinės nuosavybės teisinio reglamentavimo Europos Sąjungoje, teismų praktikos analizė, nes Lietuvoje praktika tik formuojasi.

Kaip vienas iš administracinės apsaugos efektyvumo rodiklių yra nustatytos už pažeidimą sankcijos poveikis intelektinės nuosavybės taisyklės pažeidusio subjekto ir suinteresuotų asmenų požiūriu, ekonominių veiksmų įvertinimas, todėl tokio pobūdžio tyrimai leistų įvertinti administracine prievarta siekiamą viešojo intereso apsaugą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Konstitucija

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija : LR piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume .- Vilnius: Mūsų saulužė, 2005 m.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsnio papildymo statymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 111-4123.

Lietuvos Respublikos įstatymai

Firmų vardų

3. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=301081&p_query=&p_tr2= (Aktuali nuo 2007-06-30 redakcija) prisijungta: 2007 10 3.
4. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 2, 3, 15, 18, 19, 20, 22, 33, 35, 40, 46 ir 88 straipsnių pakeitimo įstatymas // Valstybės Žinios, 2007 06 30, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2830.
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302256&p_query=&p_tr2= (Aktuali nuo 2007-07-21 redakcija) prisijungta: 2007 10 03.
6. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas: oficialus tekstas su pakeitimais ir papildymais iki 2003 m. spalio 6 d. – Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003.
7. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 5, 26, 158, 209-3, 221, 224, 237, 259-1, 282, 320 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 133-1, 214-27 straipsniais įstatymas // Valstybės Žinios, 2007.07.21, Nr.: 81, Publ. Nr.: 3316.
8. Lietuvos Respublikos augalų veislių apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 104-3701.
9. Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 27-715.
10. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas 1999 m. gegužės 18 d. // Valstybės žinios 1999 m. Nr. 50-1598.
11. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo įstatymas *Nr. IX-1355*, 2003 m. kovo 5 d. //Valstybės žinios 2003 m. Nr. 28-1125.

12. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės Žinios, 2006.10.31, Nr.: 116, Publ. Nr.: 4400.
13. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 35, 142, 308, 321(2) straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 142(1), 142(2), 142(3) straipsniais įstatymas 2000 m. balandžio 20 d. // Valstybės žinios 2000 m. Nr. 38-1054.
14. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas 2000 m. rugsėjo 26 d. // Valstybės žinios 2000 Nr. 89-2741.
15. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, 2000 m. liepos 18 d. // Valstybes žinios 2000 m. 74-2262.
16. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo ir papildymo 1994 m. gegužės 17 d. // Valstybes žinios 1994 m. Nr. 44-805.
17. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.
18. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo aštuntojo skirsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, 2006 m. birželio 8 d. Nr. X-650, Vilnius // Valstybės Žinios, 2006.06.28, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2669.
19. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 69-2382.
20. Lietuvos Respublikos firmų vardų įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 63-2060.
21. Lietuvos Respublikos kino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 31-1107.
22. Lietuvos Respublikos kompiuterių programų ir duomenų bazių teisinės apsaugos įstatymas 1996 m. sausio 30 d. // Valstybės žinios 1996 m. Nr. 18-456.
23. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.
24. Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 3-37.
25. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.
26. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.
27. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo dešimtojo skirsnio ir 56 straipsnio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, 2006 m. birželio 8 d. Nr. X-651, Vilnius // Valstybės Žinios, 2006.06.28, Nr.: 72, Publ. Nr.: 2670.
28. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1948.
29. Lietuvos Respublikos teismų įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 17-649; 2003, Nr. 39-1765.
30. Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 75-3215.

31. Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas // Valstybės Žinios, 1995.02.18, Nr.: 15, Publ. Nr.: 344.
32. Lietuvos Respublikos valstybės registru įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr.86-2043. Nauja įstatymo redakcija: Nr. IX-2371, 2004-07-15, Žin., 2004, Nr. 124-4488 (2004-08-07).
33. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1945; 2002, Nr. 123-5557; 2003, Nr. 104-4637; 2005, Nr. 76-2746; 2006, Nr. 77-2975.
34. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 77-2975.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai

35. Lietuvos Vyriausybės 1999 12 28 nutarimas Nr. 1491 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. spalio 30 d. nutarimo Nr.1398 „Dėl patentų išdavimo tvarkos“ dalinio pakeitimo“. Negaliojantis nuo 2000-09-21 // Valstybės žinios, 1999-12-31, Nr. 114-3311.
36. Lietuvos Vyriausybės 2000 09 13 nutarimas Nr. 1094 „Dėl privalomųjų patentų išdavimo fiziniams asmenims tvarkos“. Negaliojantis nuo 2003 01 1 // Valstybės Žinios, 2000.09.20, Nr.: 79, Publ. Nr.: 2390.
37. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 11 19 nutarimas Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“ // Valstybės Žinios, 2002.11.22, Nr.: 112, Publ. Nr.: 4992.
38. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 10 12 nutarimas Nr. 1018 „Dėl autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugos tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2003.08.16, Nr.: 80, Publ. Nr.: 3655 .
39. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 08 14 nutarimas Nr. 905 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 182 "Dėl autorinio atlyginimo už knygų ir kitų leidinių panaudą bibliotekose mokėjimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo“ // Valstybės Žinios, 2007.09.07, Nr.: 95, Publ. Nr.: 3832.
40. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 09 19 nutarimas Nr. 997 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 29 d. nutarimo nr. 1106 "Dėl atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės Žinios, 2007.09.29, Nr.: 102, Publ. Nr.: 4156.
41. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2007 08 14 įsakymas Nr. D1-429 „dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2004 m. spalio 28 d. įsakymo Nr. D1-559 "Dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos bei

- administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo" // Valstybės Žinios, 2007.08.18, Nr.: 90, Publ. Nr.: 3603.
42. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2006 12 28 įsakymas. Nr. ĮV-706 „Dėl visuomenės švietimo intelektualinės nuosavybės teisių klausimais programos ir jos įgyvendinimo 2007-2008 metų priemonių patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.02.13, Nr.: 19, Publ. Nr.: 723.
43. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 04 16 įsakymas Nr. ĮV-253 „Dėl Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių tarybos sudėties patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.04.21, Nr.: 44, Publ. Nr.: 1702.
44. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 06 29 įsakymas. Nr. ĮV-421 „Dėl autorių teisių ir gretutinių teisių antipiratinėms akcijoms projektų dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių, paraiškos, sutarties ir ataskaitos formų patvirtinimo“ // Valstybės Žinios, 2007.07.05, Nr.: 74, Publ. Nr.: 2961 .

Kiti dokumentai

45. Informacija apie Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriato 2007 09 17-2007 09 21 įregistruotus įstatymų projektus. Projekto Nr. XP-2540. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 15 straipsnio papildymo ĮSTATYMO PROJEKTAS Siūloma nustatyti, kad teisė gauti autorinę atlyginimą netaikoma autoriams už naudojamus okupacijų laikotarpiu sukurtus nacistinių ir sovietinių valstybių vadovų, ideologų bei kolaborantų atvaizdus, literatūros, mokslo, meno ir kitus kūrinius, aiškiai propagavusius ir šlovinusius nacistinę ar komunistinę ideologiją. J.Dautartas, V. Aleknaitė Abramikienė, J.Razma/ Seimo nariai/ 2007 09 20 // Informaciniai pranešimai, 2007.09.26, Nr.: 75.
46. Lietuvos Policijos Generalinio komisaro 2007 06 18 įsakymas „Dėl nutarimo dėl administracinio teisės pažeidimo, kai protokolas nesurašomas, priėmimo, blanko pildymo, išdavimo ir apskaitos policijos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 5-v-404 // Valstybės Žinios, 2007.06.21, Nr.: 68, Publ. Nr.: 2703
47. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos informacija. Įsteigta Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba // Informaciniai pranešimai, 2000.02.26, Nr.: 9.

Seimo ratifikuotos tarptautinės sutartys

48. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr. 40-987.
49. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 77-3288.
50. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija // Valstybės žinios. 2006, Nr. 68-2497.

Tarptautiniai ir Europos Sąjungos teisės aktai intelektinės nuosavybės srityje:

51. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos // Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796.
52. Pasaulio prekybos organizacijos Sutartis dėl intelektualinės nuosavybės teisių prekyboje aspektų (TRIPS) // Valstybės žinios, 2000, Nr. 46-1619.
53. Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolas (Madrido protokolas) // Valstybės žinios., 1997, Nr. 50-1193.
54. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, Priimta Paryžiuje 1886 m. rugsėjo 9 d. Įsigalioja nuo 1994 12 14 // Valstybės žinios, 1995-05-16, Nr. 40-988.
55. Briuselio konvencija dėl per palydovus perduodamų programų platinimo (Convention Relating to the Distribution of Programme-Carrying Signals Transmitted by Satellite) // http://www.wipo.int/clea/docs_new/en/wo/wo025en.html; prisijungta: 2007-09-05.
56. Budapešto sutartis dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms. Įsigaliojo 1998 05 09 // Valstybės žinios, 1997-12-03, Nr. 109-2761.
57. Europos konvencija dėl audiovizualinio paveldo apsaugos; ratifikuota nuo 2003-03-20 // Valstybės žinios, 2003-03-28, Nr. 30-1228 .
58. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija.: ratifikuota 1993 m. gegužės 14 d.// Valstybės žinios 1995 m. Nr. 40-987.
59. Hagos sutartis dėl Tarptautinės pramonės dizaino registracijos pasirašyta 1925 m. lapkričio 6 d. Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs // <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/hague/>; prisijungta: 2007-09-03.
60. Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų, priimta Budapešte 2001 m. lapkričio 23 d. Įsigaliojo: 2004 07 01. // Valstybės žinios, 2004.03.07, Nr.: 36, Publ. Nr.: 1188
61. Konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo, priimta Ženevoje 1971 m. // <http://www.lrkmlt/index.php?ItemId=19688>; prisijungta: 2007-09-18.
62. Konvencija dėl Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos įsteigimo (Convention Establishing the World Intellectual Property Organization (Signed at Stockholm on July 14, 1967 and as amended on September 28, 1979); http://www.wipo.int/treaties/en/convention/trtdocs_wo029.html; prisijungta: 2007-09-06) Lietuvos Respublika tapo Stokholmo konvencijos, PINO (WIPO) organizacijos nare yra nuo 1992 m. balandžio 30 d.
63. Madrido sutartis dėl tarptautinės ženklų registracijos Priimta 1891 m. balandžio 14 d., peržiūrėta 1967 m. liepos 14 d. Stokholme ir pataisyta 1979 m. rugsėjo 28 d. Ženevoje //

- prisijungta: Ištraukos: http://www.vpb.lt/index.php?c=klasifik/madr_sut.php&rightfrm=no;
prisijungta: 2007-09-03.
64. Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolai, priimtas Madride 1989 m. birželio 27 d. Įsigaliojo 1997 11 15 // Valstybės žinios, 1997-06-06, Nr. 50-1193.
65. Nairobio sutartis dėl olimpinio simbolio apsaugos (Nairobi Treaty on the Protection of the Olympic Symbol; Marks (Olympic Symbol), Nairobi Treaty, 26/09/1981); // http://www.wipo.int/clea/docs_new/en/wo/wo018en.html; prisijungta: 2009-09-06.
66. Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos 1957 metų birželio 15 d., peržiūrėta Stokholme 1967 metų liepos 14 d., Ženevoje 1977 metų gegužės 13 d. ir pataisyta Ženevoje 1979 metų spalio 2 d. įsigaliojo 1997 02 22 // Valstybės žinios, 1997-02-14, Nr. 14-290 .
67. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių Sutartis, 1996 m., Ženeva. (Wipo Copyright Treaty, (adopted in Geneva on December 20, 1996) http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/trtdocs_wo033.html; prisijungta: 2007-09-06) Įsigaliojo nuo 2002-03-06; // Valstybės žinios, 2001-04-13, Nr. 32-1060 .
68. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis, 1996 m. Ženeva (WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT) (adopted in Geneva on December 20, 1996); http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/trtdocs_wo034.html; prisijungta: 2007-09-06) Įsigaliojo nuo 2002 05 20 // Valstybės žinios, 2000-11-08, Nr. 95-2970 .
69. Pasaulio prekybos organizacijos Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS) // Valstybės žinios, 2001. Nr. 46-1620.
70. PINO atlikimų ir fonogramų sutartis (WPPT) 1996 m., Ženeva http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=244377&p_query=&p_tr2=; prisijungta: 2007-09-03.
71. PINO autorių teisių Sutartis (WCT) 1996 m., Ženeva http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=244355&p_query=&p_tr2=; prisijungta: 2007-09-03.
72. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, 1883 m. kovo 20 d. pasirašyta. Įsigaliojo 1994 05 22 // Valstybės žinios, 1996-08-07, Nr. 75-1796 .
73. Sutartis dėl prekių ženklų įstatymų (Trademark Law Treaty (adopted at Geneva on October 27, 1994); http://www.wipo.int/treaties/en/ip/tlt/trtdocs_wo027.html; prisijungta: 2007 09 06), Įsigaliojo nuo 1998 04 27 // Valstybės žinios, 1997-12-03, Nr. 109-2762 .

74. Strasbūro sutartis dėl Tarptautinės išradimų klasifikacijos, pasirašyta 1971 m.; // http://www.wipo.int/treaties/en/classification/strasbourg/trtdocs_wo026.html; prisijungta: 2007-09-05.
75. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos, priimta 1961 m. spalio 26 d. Romoje. Įsigaliojo 1999 07 22 d. // Valstybės žinios, 1999-01-27, Nr. 11-249 .
76. Vašingtono Patentinės kooperacijos sutartis. (Patent Cooperation Treaty (Done at Washington on June 19, 1970, amended on September 28, 1979, modified on February 3, 1984, and October 3, 2001); <http://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/atoc.htm>; prisijungta: 2007-09-06) .Ratifikuota nuo 1996-05-28. // Valstybės žinios, 1996-08-07, Nr. 75-1797.
77. Vienos sutartis dėl Tarptautinės spaustuvinų šriftų apsaugos (Vienna Agreement for the Protection of Type Faces and their International Deposit the Contracting States) // <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/seldoc/1973/2203.html>; prisijungta: 2007-09-05.
78. Ženevos sutartis dėl tarptautinės mokslo atradimų registracijos (Geneva Treaty on the International Recording of Scientific Discoveries (Geneva, 3 March 1978)) // <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/seldoc/1978/2603.html>; prisijungta: 2007-09-05.
79. Ženevos konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo. Ratifikuota 1999 m. balandžio 13 d. // Valstybės žinios, 1999. Nr. 82-2416.
80. Ženevos sutartis dėl audiovizualinių kūrinių (filmų) tarptautinės registracijos (Treaty on the International Registration of Audiovisual Works ((Film Register Treaty) Done at Geneva, on April 20, 1989)) // http://www.wipo.int/treaties/en/ip/fir/trtdocs_wo004.html; prisijungta: 2007-09-06.

Kiti teisės aktai

81. Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos 1991 m. kovo 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Tarptautinės žmogaus teisių chartijos dokumentų“ // Valstybės žinios. 1991, Nr. 9-244.
82. Įstatymas Dėl Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos ratifikavimo. Įsigalioja nuo 1996-06-12. 1996-05-28 Priėmė – Lietuvos Respublikos Seimas // Valstybės žinios, 1996-06-12, Nr. 55-1291.
83. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Europos Patentų Organizacijos susitarimas dėl bendradarbiavimo patentų srityje (bendradarbiavimo susitarimas) 1994 m. sausio 25 d. // Valstybės žinios., 1994, Nr. 23; 1995, Nr. 38.

Tarptautinės ir Lietuvos organizacijos intelektinės nuosavybės teisių srityje:

84. Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūrą (LATGA-A) įkurta 1990 m. // <http://www.latga.lt/index.php?lang=lt&item=juridinis>; prisijungta: 2007-08-03.
85. Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) atstovauja Lietuvos ir užsienio atlikėjams ir fonogramų gamintojams // <http://www.agata.lt/> prisijungta: 2007-10-26.
86. Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija - PINO (WIPO) <http://www.wipo.int/portal/index.html.en> ; prisijungta: 2007-09-03.
87. Pasaulinė prekybos organizacija– PPO (WTO – World Trade Organization). http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm; prisijungta: 2007-09-03.

Reglamentai

88. 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo // OL L 11, 1994 1 14, p. 1—36 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT), Specialusis leidimas lietuvių kalba skyrius 17 tomas 01 p. 146 – 180.
89. 2001 m. gruodžio 12 d. Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino // Oficialusis leidinys L 003 , 05/01/2002 p. 0001 – 0024.
90. 2003 m. liepos 22 d. Europos Sąjungos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1383/2003 dėl muitinės veikslių, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises. Įsigalioja nuo 2003-08-09 // (OL 2004 m. specialusis leidimas, 2 skyrius, 13 tomas, p. 469). // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=43041&p_query=&p_tr2=2 prisijungta: 2007-09-19.
91. 2007 m. liepos 24 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 876/2007, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 2245/2002, įgyvendinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino, Europos bendrijai prisijungus prie Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto // Oficialusis leidinys L 193 , 25/07/2007 p. 0013 – 0015 // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:193:0013:01:LT:HTML> prisijungta: 2007-09-19.
92. 2007 m. liepos 24 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 877/2007, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 2246/2002 dėl mokesčių, mokamų Vidaus rinkos derinimo tarnybai (prekių ženklai ir dizainas) už Bendrijos dizainų registraciją, Europos bendrijai prisijungus prie Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto // *Oficialusis leidinys L 193 , 25/07/2007 p. 0016 – 0017* // <http://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:193:0016:01:LT:HTML,
prisijungta: 2007-09-19.

Direktyvos:

93. 1989 m. gruodžio 21 d. Pirmoji Tarybos direktyva 89/104/EEB dėl valstybių narių prekių ženklų įstatymų derinimo // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=40628&p_query=&p_tr2=2;
prisijungta: 2007-09-10.
94. 1991 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=36207&Condition2=>; prisijungta: 2007-08-14.
95. 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=23829&Condition2=>; prisijungta: 2007-08-14.
96. 1993 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=36653&Condition2=>; prisijungta: 2007-08-14.
97. 1993 m. spalio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo su pakeitimais, padarytais 2001 m. gegužės 22 d. // <http://www3.lrs.lt/cbin/eu/preps2?Condition1=36651&Condition2=>; prisijungta: 2007-08-14.
98. 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=34570&Condition2=>;
prisijungta: 2007-08-14.
99. 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32988&p_query=&p_tr2=2
prisijungta: 2007-08-14.

100. 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/71/EB dėl teisinės dizaino apsaugos. Įsigalioja nuo 1998-11-17 // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=34100&p_query=AUTORI%D8&p_tr2=2 prisijungta: 2007-09-24.
101. 1998 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos. Įsigalioja nuo 1998-11-28 // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=31639&p_query=&p_tr2=2 prisijungta: 2007-08-14.
102. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22767&p_query=&p_tr2=2; prisijungta: 2007-08-14.
103. 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai. Įsigalioja nuo 2001-10-13 // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=34342&p_query=&p_tr2=2 prisijungta: 2007-09-24.
104. 2004 m. balandžio 29 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo // [http://www3.lrs.lt/cbin/eu/preps2?Condition1=47466&Condition2 =](http://www3.lrs.lt/cbin/eu/preps2?Condition1=47466&Condition2=); prisijungta: 2007-08-14.

Europos Sąjungos institucijų sprendimai, nuomonės

105. 2000 m. kovo 16 d. Europos Sąjungos Tarybos sprendimas (2000/278/EB) dėl PINO autorių teisių sutarties ir PINO atlikimų ir fonogramų sutarties(*) patvirtinimo Europos bendrijos vardu. CELEX numeris: 32000D0278.
106. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) COM(2006)219 final — 2006/0071(COD) // Oficialusis leidinys C 324, 30/12/2006 p. 0008 – 0009 // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:324:0008:01:LT:HTML> prisijungta: 2007-09-14.

107. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (kodifikuota versija) COM(2006)226 final — 2006/0073(COD) // Oficialusis leidinys C 324 , 30/12/2006 p. 0007 – 0008 // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:324:0007:01:LT:HTML> prisijungta: 2007-09-14.

Specialioji literatūra

108. Antanaitienė M. V. Intelektualinės nuosavybės įvadas. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, - Vilnius, 1998.
109. Antanaitienė M. V., Naujokas R. Praktinis įvadas į intelektinę nuosavybę. – Vilnius, Lietuvos technikos biblioteka, 2001.
110. Atviras kodas. Laisva atviroji programinė įranga. Atvirieji standartai. <http://atviraskodas.ivpk.lt/> prisijungta: 2007-10-03.
111. Atviras kodas Lietuvai. <http://www.akl.lt/ak/licencijos> prisijungta: 2007-10-03.
112. Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga informacinėje visuomenėje. - Vilnius : UAB „Ukmergės sp.“, 2001.
113. Autorių teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinius: aktualijos ir perspektyvos. tarptautinės mokslinės konferencijos skirtos Lietuvos narystės Berno sąjungoje 10 metų sukakčiai paminėti. Pranešimų rinkinys. – Vilnius: Eugrimas, 2005.
114. Bakaveckas A., Dziegoraitis A., Dziegoraitienė A., Gylys A., Kalesnykas R., Pranevičienė B., Rusinas E., Šedbaras S., Urmonas A., Žilinskas D. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis: antroji laida. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005.
115. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos komentaras (Paryžiaus akto redakcija), -Vilnius, 2001.
116. Creative Commons corporation. <http://creativecommons.org/about/>. Prisijungta: 2007-10-03.
117. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Interneto versija. <http://www.autoinfo.lt/webdic/> prisijungta: 2007-10-03.
118. Dagienė V., Dagys V. Atvirųjų programų naudojimas švietime. Elektroninis leidinys „Veidrodis“, 2004 m. Nr. 4 (52). <http://www.ipc.lt/21z/mokymas/mokymopr/elaikr/veidrodis/2003n4.php?id=88&iid=6>. prisijungta: 2007-10-03.

119. Danys Ž. (Valstybinio patentų biuro Teisės ir tarptautinių reikalų skyriaus vedėjo pavaduotojas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pakaitinis atstovas Europos patentų organizacijoje) Lietuva – 30-oji Europos patentų organizacijos narė // neris.mii.lt/mt/straipsniai/200411/liet.doc; prisijungta: 2007-09-06.
120. Guobys V. Intelektinės nuosavybės apsauga Lietuvoje. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1995.
121. Guobys V. Išradimų teisinė apsauga užsienyje, - Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1996.
122. Guobys V. Kompiuterinių programų teisinė apsauga. Vilnius : Lietuvos informacijos institutas, 1997.
123. Guobys V., Naujokas R. Tarptautiniai susitarimai dėl intelektinės nuosavybės apsaugos. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1997.
124. iCommons organisation. <http://icommons.org/about/> prisijungta: 2007-10-03.
125. Intelektinė nuosavybė ir inovacijos: informacinis leidinys, Lietuvos informacijos institutas, – Vilnius., 1998.
126. Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 1997.
127. Kasperavičius P, Ulozas R. V. Intelektinės nuosavybės pagrindai : mokomoji knyga.- Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla, 2005.
128. Kasperavičius P., Žilinskas V. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga : [mokomoji knyga].- Klaipėda : Klaipėdos universiteto I-kla, 2004.
129. Kiškis M., Petrauskas R., Rotomskis I., Šttilis D. Teisės informatika ir informatikos teisė. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006.
130. Kiškis M. Tarptautinio intelektinės nuosavybės piratavimo prevencija. – Vilnius, 2000.
131. Leonas P. Teisės enciklopedijos paskaitos. Sociologijos paskaitos. Raštai II tomas. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.
132. Lietuvos dailininkų sąjunga (LDS) <http://www.artistsassociation.lt/> prisijungta: 2007-10-04.
133. Lietuvos muzikų sąjunga <http://www.muzikosbarai.lt/index.php?id=9> prisijungta: 2007-10-04.
134. Mikelėnas V. Tarptautinės privatinės teisės įvadas. – Vilnius: Justitia, 2001.
135. Mizaras V. Teisė į intelektinę nuosavybę žmogaus teisių sistemoje. Asmeninės neturtinės teisės ir jų gynimas. Mokslines konferencijos, skirtos Vilniaus universiteto doc. dr. Alfonso Vileitos septyniadesimtmečiui medžiaga. – Vilnius, 2001.

136. Mizaras V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reglamentavimo novelos Europos bendrijos teisėje: pagrindiniai principai // TEISĖ 2005 55.
137. Open source initiative. <http://www.opensource.org/> prisijungta: 2007-10-03.
138. Papirtis L. V., Baranauskas E., Kiršienė J., Kurulaitytė-Kvainauskiernė I., Petrauskaitė D. Civilinė teisė. Bendroji dalis. II tomas. Vadovėlis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005.
139. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos seminaras „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga ir kova su piratavimu“. 1996 m. vasario 27-28 d. Vilnius. Seminaro pranešimų rinkinys. – Vilnius, 1996.
140. Paužaitė-Kulvinskienė J. Administracinė justicija. Teorija ir praktika. – Vilnius: Justitia, 2005.
141. Pečkuvienė L. Teisės kalba. Kai kurių išvestinių daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas teisės kalboje // Jurisprudencija. 2005, Nr.20(12). P.143.
142. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2005. Pagrindiniai rodikliai – Gyventojų skaičius. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1642> prisijungta: 2007-10-04.
143. Šedbaras S. Administracinė atsakomybė. – Vilnius: Justitia, 2005.
144. Šedbaras S. Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje : monografija.- Vilnius : Justitia, 2006.
145. Tarptautinių žodžių žodynas. – Vilnius: Mintis, 1969.
146. Tatham A. Europos Sąjungos teisė. – Vilnius: Eugrimas, 1999.
147. Trumpas įvadas į „Creative Commons“ (cc) autorių teisių licencijas ir jų pritaikymą Lietuvoje. <http://www.balsas.cc/modules.php?name=News&file=print&sid=71>. prisijungta: 2007-10-03.
148. Vaišvila A. Teisės teorija. – Vilnius: Justitia, 2004.
149. Viešasis administravimas ir privatūs asmenys : viešojo administravimo subjektų ir privačių asmenų santykius reglamentuojantys administracinės teisės principai / mokslinis redaktorius Valančius V.. – Vilnius : Council of Europe : [Justitia], 2004.
150. Vileita A. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio komentaras. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000.

151. Бенгли Л., Шерман Б. Право интеллектуальной собственности: авторское право = Intellectual property law: copyright - Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2004.

Teismų praktika

152. Teisingumo Teismo Sprendimas 1998 m. balandžio 28 d. „Aurių teisės ir gretutinės teisės – Nuomos ir panaudos teisė – Direktyvos 92/100/EEB teisėtumas“ Byloje C-200/96 dėl Landgericht Köln pagal EB sutarties 177 straipsnį Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti preliminarų nutarimą šio teismo nagrinėjamoje byloje tarp „Metronome Musik GmbH“ ir „Music Point Hokamp GmbH“ dėl 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL 1992 L 346, p. 61) 1 straipsnio 1 dalies teisėtumo. CELEX numeris: 61996J0200. Data: 1998-04-28 Numeris: 200/1996.
153. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214-10 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Vilnius, 2000 m. liepos 5 d.
154. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos statymo „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių“ 7 straipsnio ketvirtosios dalies ir 12 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1995, Nr. 86-1949.
155. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 17 d. konsultacija „Dėl ATPK 214-10 str. taikymo“. // Administracinių teismų praktika, 2002.01.31, Nr.: 2.
156. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. kovo 3 d. nutartis. „Dėl ATPK 214-10 straipsnyje įtvirtinto administracinio teisės pažeidimo sudėties“ Administracinė byla Nr. N-3-351-2005, Procesinio sprendimo kategorija 37, Vilnius // Administracinių teismų praktika, 2005.07.01, Nr.: 7.
157. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis 2006 m. rugsėjo 27 d. nutartis Administracinė byla Nr. N³-1262-05 Procesinio sprendimo kategorija 37. (S).
158. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo. Apeliacinės instancijos teismo. 2001 m. gegužės 24 d. Administracinės bylos Nr. 441(11)-01/2001 nutartis. ATPK 35 str. nustatyto nuobaudos skyrimo už trunkamuosius pažeidimus termino taikymas autorių ir gretutinių teisių pažeidimo atveju. Vilnius // Administracinių teismų praktika, 2001.08.14, Nr.: 1.

NAUDOJIMOSI INTELEKTINE NUOSAVYBE GALIMYBĖS, RIBOJIMAS IR ADMINISTRACINIAI APSAUGOS MECHANIZMAI

Gedutė Grigaliūnaitė

SANTRAUKA

Pagrindinės sąvokos: intelektinė nuosavybė, administracinė apsauga, autorių teisės, gretutinės teisės, dizaino, prekių ženklų teisinė apsauga, registracija ir naudojimas

Šiame tiriamajame darbe nagrinėjama intelektinės nuosavybės sampratos ir teisinio reglamentavimo ypatumai, naudojimosi intelektine nuosavybe ribojimas ir administraciniai apsaugos mechanizmai, atliekamas empirinis suinteresuotų subjektų intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūrio į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą tyrimas.

Intelektinė nuosavybė apima: autorių teises į literatūros, meno ir mokslo kūrinius, gretutines teises į atlikėjų atlikimus, fonogramas, transliacijas, ir teises į pramoninę nuosavybę - išradimus, mokslinius atradimus, pramoninį dizainą, prekių ir paslaugų ženklus, firmų vardus, apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos ir kitas teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos mokslo, literatūros, meno ar pramonės srityse. Iš esmės, intelektinė nuosavybė – tai yra teisės į kokį nors kūrybinį intelektinės veiklos procese rezultatą, sukurtas vertybes, intelektinės veiklos produktą, gali būti suprantama plečiamuoju aspektu. Kaip administracinės teisės esmė yra konkretizuota konstitucija - administracinės teisės kūrimo pagrindas, taip ir intelektinės nuosavybės teisė plačiąja prasme yra integrali, apjungianti įvairias teisės šakas per intelektinę kūrybinę veiklą, jos produktus, teisės sritis. Valstybė, siekdama užtikrinti teisėtą valdymo tvarką, vykdydama prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus, užtikrindama intelektinės nuosavybės efektyvią apsaugą, įtakodama intelektinės nuosavybės teisinius pagrindus, tampa socialinio stabilumo, užtikrinančio socialinę tvarką ir kaitą garantu, todėl nepakanka vien civilinio intelektinės nuosavybės reglamentavimo, o tampa labai svarbūs ir administraciniai apsaugos mechanizmai, kurių reglamentavimo ypatumai atskleisti magistro darbe. Teisinių žinių apie intelektinę nuosavybę struktūra, administracinių apsaugos mechanizmų analizė bei relios situacijos empirinis tyrimas, gautų duomenų analizė suteikia galimybę racionaliai, visapusiškai vertinti, nagrinėti intelektinės nuosavybės procesus.

POSSIBILITIES OF USE OF INTELLECTUAL PROPERTY, ITS LIMITATION AND ADMINISTRATIVE PROTECTION MECHANISMS

Gedutė Grigaliūnaitė

SUMMARY

Key words: intellectual property, administrative protection, copyrights, neighbouring rights, legal protection, registration and use of trade marks.

The present research work investigates peculiarities of the conception of intellectual property and its legal regulations, limitation of use of intellectual property and administrative protection mechanisms; an empirical research of attitude of interested subjects-authors of intellectual property, i.e. artists (painters, designers, specialists of audio-visual art, musicians), towards legal regulations of intellectual property as well as its effectiveness and importance is carried out.

Intellectual property encompasses the following: authors' rights to literary, artistic and scientific pieces, neighbouring rights to performers' performances, phonograms, broadcasts as well as rights to industrial property – inventions, scientific discoveries, industrial design, trade and service marks, company names, protection from unfair competition and other rights which occur from intellectual activities in science, literature, art or industry fields. Essentially, intellectual property is rights to any creative result of an intellectual creative process, created values, a product of intellectual activities which can be understood in an expansive aspect. Like the essence of administrative law is a concretised constitution – the fundamental for creation of administrative law, the law of intellectual property is integral in a broad sense, it unites various branches of law through intellectual creative activities, their products, fields of law. The state, in order to ensure a legitimate form of management, while implementing assumed international liabilities, ensuring effective protection of intellectual property, influencing legal fundamentals of intellectual property, becomes a guarantor of social stability which ensures social order and change; that is why civil regulation of intellectual property alone is not enough, and administrative protection mechanisms become very important as well; the mechanisms of the latter are revealed in the present Master's Theses. The structure of juridical knowledge on intellectual property, analysis of administrative protection mechanisms and empirical research of the present situation as well as analysis of the data obtained provide a possibility for rational, versatile assessment, investigation of processes of intellectual property.

Priedas Nr 1. Empiriniame tyrime naudota anketa

Gerbiamas/-as tyrimo dalyvis!

Atsakydami į pateiktus klausimus Jūs padedate įvertinti naudojimosi intelektine nuosavybe galimybių, ribojimo ir administracinių apsaugos mechanizmų efektyvumą, vietą bei reikšmę šiuolaikinėje teisės sistemoje
JŪS, KŪRĖJAI, ATLIKĖJAI, praktiškai susiduriantys su intelektine nuosavybe geriausiai pastebite, žinote ir jaučiate teisinio intelektinės nuosavybės reglamentavimo privalumus ir trūkumus.

Tyrimas yra **A N O N I M I N I S**
 Nei pavardės, nei konkrečios darbovietės anketoje nurodyti nereikia

Jei galėsite susikaupti ir Jums niekas netrukdys, tai užduotis atliksite maždaug per 20-30 min.

*Mums labai svarbi Jūsų nuomonė!
 Nuoširdžiai kviečiame Jus dalyvauti!*

A T M I N T I N Ė

Anketoje nėra teisingų arba neteisingų atsakymų. Tai atspindi **požiūrių įvairovę**.
JUMS reikėtų išsirinkti ir pažymėti tą **ATSAKymo VARIANTĄ, KURIS TIKSLIAUSIAI ATSPINDI JŪSŲ NUOMONĘ**.
 Patirtis liudija, jog pirmas kilęs išpūdis apie tinkamą atsakymą paprastai ir yra tiksliausias.
 Atsakydami ilgai negalvokite, pasikliaukite savo pirmine nuojauta.
SVARBU, kad atsakytumėte į **VISUS** anketos klausimus.

Kiekvienam teiginiui žymėkite tik vieną variantą, labiausiai atitinkantį **JŪSŲ** nuomonę.
 Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ✕

Ar pritariate žemiau pateiktiems teiginiams?	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Neži- nau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
Intelektinė nuosavybė vertinama kaip <i>pagrindinė inovacijų ir žinių ekonomikos</i> kūrimo priemonė					
Intelektinės nuosavybės apsauga <i>negali būti tokia svarbi kaip materialios nuosavybės</i> (nes dažnai neturi apčiuopiamo, materialaus pagrindo)					
Intelektinės nuosavybės apsauga laikytina <i>ne mažiau svarbia nei materialios nuosavybės apsauga</i>					
Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>komerciniams tikslams</i>					
Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>asmeniniams tikslams</i>					
Atgaminant <i>asmeniniais tikslais audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį</i> , kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą					
Turėčiau gauti <i>pelno</i> iš savo sukurtos intelektinės nuosavybės (iš savo kūrybos, iš kūrinų atlikimo)					

Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus žymėkite taip: ×

Autorių teisių objektai laikomi:

	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Neži- nau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys					
skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai, taip pat scenografijos kūriniai					
išvestiniai kūriniai, sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais (vertimai, inscenizacijos, adaptacijos, anotacijos, referatai, apžvalgos, muzikinės aranžuotės, statinės ir interaktyvios interneto svetainės ir kiti išvestiniai kūriniai)					
muzikos kūriniai su tekstu arba be teksto					
dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai					
folkloro kūriniai.					
Įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius					
fotografijos kūriniai ir kiti fotografijai analogiška būsda sukurti kūriniai					
oficialūs valstybės simboliai ir ženklai (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai)					
Ilustracijos, žemėlapiai, planai, sodų ir parkų projektai, eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tikslųjų mokslų sritimis					
kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai					

Pastaba. Kiekvienoje eilutėje žymėkite tik po vieną atsakymą.

Jūsų nuomone teisingus atsakymus žymėkite taip: ×

Autorių turtinės ir neturtinės teisės

	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Neži- nau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
Kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui , turi teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį					
Autorių turtinės teisės saugomos neterminuotai .					
Autorius turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu					
Autorius turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti adaptuoti, aranžuoti, inscenuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;					
Autorius turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant					
Autorius turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas ; viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis					
Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti tik atlygintinis .					
Autorius turi teisę gauti autorinį atlyginimą už kiekvieną kūrinio naudojimo būdą , susijusį su autorių turtinėmis teisėmis,					

	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Neži- nau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
Jūsų nuomone teisingus atsakymus <u>žymėkite taip</u>: ×					
Autorinis atlyginimas mokamas, kai meno kūrinio arba literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 50 eurų</i>					
Autorių <i>turtinės teisės</i> galioja <i>visą autoriaus gyvenimą</i> .					
<i>Už viešą kūrinio atlikimą</i> autorius turi teisę gauti <i>autorinį atlyginimą</i> , tiek kai kūrinys atliekamas tiesiogiai (gyvas atlikimas), tiek panaudojant fonogramą ar audiovizualinį kūrinio įrašą, radijo ir televizijos transliaciją ar retransliaciją.					
Autorius turi neatšaukiamą teisę gauti <i>autorinį atlyginimą</i> už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimą</i> (perpardavimo teisė)					
Autorinis atlyginimas mokamas, kai meno kūrinio arba literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 300 eurų</i>					
Man teko <i>perduoti arba suteikti autorių turtines teises</i> į meno kūrinį arba įsipareigojau sukurti sutartyje nurodytą kūrinį ir perduoti ar suteikti autorių turtines teises į jį kitai šaliai (teisių perėmėjui ar licenciatui)					
Esu susidūręs su autorių turtinių ir neturtinių <i>teisių pažeidimais</i>					

Pastaba. Kiekvienoje eilutėje žymėkite tik po vieną atsakymą.

	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Neži- nau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus <u>žymėkite taip</u>: ×					
Dailės kūrinio originalo savininkas gali sunaikinti kūrinį, prieš tai nepasiūlęs gražinti jį autoriui.					
Dailės kūrinio originalo savininkas turi leisti kūrinio autoriui atgaminti kūrinį ar panaudoti jį savo parodai, jeigu autoriaus teisės atgaminti kūrinį ar jį viešai rodyti (eksponuoti) nėra perduotos kūrinio originalo savininkui, su sąlyga, kad nebus pažeisti kūrinio savininko teisėti interesai ir bus užtikrintas kūrinio saugumas.					
Turtinių teisių apribojimai					
Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus <u>žymėkite taip</u>: ×					
Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai <i>savo asmeniniam naudojimui</i> , leidžiama atgaminti <i>ne daugiau kaip vieną</i> išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra <i>vienkartinis veiksmas</i> .					
Leidžiama be kūrinio autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo <i>reklamuojant</i> meno kūrinį viešą parodą ar pardavimą, atgaminti ir viešai paskelbti tuos kūrinius tiek, kiek to reikia pranešti apie renginį, išskyrus bet kokią kitą komercinį naudojimą.					
Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai <i>savo asmeniniam naudojimui</i> , leidžiama atgaminti <i>ne daugiau kaip vieną</i> išleisto ar kitaip viešai paskelbto <i>architektūros kūrinio pastatų ar kitokių statinių pavidalu</i> egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra <i>vienkartinis veiksmas</i> .					

<i>Atlikėjas turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:</i>	Tikrai NE	Ko gero ne	Nežinau	Ko gero taip	Tikrai TAIP
Be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir <i>be autorinio atlyginimo</i> , tačiau nurodant, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama kaip pavyzdį nekomerciniais mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais atgaminti nedidelius išleistus kūrinius ar trumpą išleisto kūrinio ištrauką tiek, kiek tai <i>susiję su mokymo programomis</i> ir neviršija mokymui ar moksliniam tyrimui reikalingo masto;					
<i>Neleidžiama be autoriaus</i> ar kito autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo panaudoti kūrinių <i>karikatūrai ar parodijai</i> .					
Turtinių teisių apribojimai <i>Atlikėjas turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:</i>	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Nežinau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
<i>įrašyti neįrašytą</i> (neužfiksuotą) atlikimą (tikro garso pirmąjį atlikimą)					
<i>atgaminti</i> atlikimo <i>įrašą</i>					
transliuoti, retransliuoti ir kitaip <i>viešai skelbti neįrašytą</i> (neužfiksuotą) <i>atlikimą</i> , kai pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida					
padaryti atlikimo <i>įrašą viešai prieinamą</i>					
atlikėjas, nepaisant jo išimtinių turtinių teisių, net ir tuo atveju, <i>kai turtinės teisės perduotos kitiems asmenims</i> , turi asmenines neturtines teises į <i>savo tiesioginį (gyvą) atlikimą ar atlikimo įrašą</i> .					
Naudoti atlikimą, fonogramą, audiovizualinio kūrinio (filmo) <i>įrašą</i> bei transliuojančiosios organizacijos transliaciją arba jų <i>įrašus</i> atgaminant ir viešai skelbiant <i>religinių apeigų metu</i>					
atlikėjas turi teisę reikalauti, kad naudojant atlikimą ar jo <i>įrašą</i> jis būtų <i>įvardytas kaip atlikėjas</i> , ir prieštarauti dėl atlikimo ar jo <i>įrašo</i> bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl atlikėjo garbei ar reputacijai galinčio padaryti žalos bet kokio kito kėsینimosi į atlikimą ar jo <i>įrašą</i>					
Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus <i>žymėkite taip</i> : ✕	Tikrai NE 	Ko gero ne 	Nežinau 	Ko gero taip 	Tikrai TAIP
Man svarbi <i>mano intelektualinės nuosavybės</i> : autorių, gretutinių teisių (atlikimo, fonogramos, transliacijos), teisės į pramoninę nuosavybę, kitų teisių, atsirandančių iš intelektualinės veiklos <i>apsauga</i>					
Man <i>svarbi</i> mano autorinių ir atlikimo kūrinių <i>ekonominės vertės išraiška</i>					
Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą už kūrinius, jų atlikimą ar jų naudojimo būdus</i> (turtinių teisių pardavimas, autorinis kūrinio platinimas ir kt.)					
Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą</i> už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimą</i> (perpardavimo teisė), kai jie parduodami po pirmojo nuosavybės teisių į juos perleidimo, atlikto paties autoriaus.					
Man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man <i>svarbus mano autorystės pripažinimas</i>					
Man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man svarbi <i>kūrinio neliečiamybė</i> (iškraipymas, pakeitimas)					
Man svarbu kiti intelektualinės nuosavybės aspektai (<i>parašykite</i>):					

Jūsų nuomone teisingus atsakymus <u>žymėkite taip</u> : ✕	Tikrai NE	Ko gero ne	Neži- nau	Ko gero taip	Tikrai TAIP
Man užtenka informacijos apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą					
Informaciją apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau pats studijuodamas teisės aktus					
Informaciją apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau renginyje, skirtame šiems klausimams					
Informaciją apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau spaudoje					
Informaciją apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau iš kolegų, verslo partnerių					
Informaciją apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau iš kitur (parašykite):					
Ar manote, kad kada nors buvo pažeistos Jūsų teisės į intelektinę nuosavybę					
Man yra tekę uždrausti atlikti neteisėtus veiksmus su mano kūriniais/kūriniais					
Gal galite įvardinti pažeidimą ir ar buvo ginamos Jūsų teisės bei kaip(parašykite):					
Mano nuomone teisiniai pagrindai reglamentuojantys intelektinę nuosavybę yra pakankami					
Mano nuomone teisiniai procesai saugant, ginant intelektinę nuosavybę yra efektyvūs					
Mano nuomone pareigūnai saugantys, ginantys intelektinę nuosavybę veikia gerai					
Mano nuomone ne nuo pareigūnų, o nuo pačių autorių poreikio sąmoningumo, ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas					
Mano nuomone ne nuo pareigūnų, o nuo vartotojų, naudotojų ir visuomenės sąmoningumo, poreikio ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas					
Ar manote, kad gali efektyviai ginti Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą valstybės tarnautojas atliekantis savo pareigas					
Ar manote, kad Jūs pats pajėgus apginti savo teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą					
Ar manote, kad Jus gali efektyviai atstovauti kolektyvinio administravimo asociacija (LATGA-A Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra) apginant Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą					
Ar manote, kad Jus gali efektyviai atstovauti profesionalus teisininkas apginant Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą					
Kitas Jūsų nuomone efektyvus Jūsų interesų intelektinės nuosavybės srityje gynimo būdas (parašykite):					

ATSAKYKITE Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

Atsakymus įrašykite arba pažymėkite šitaip:

Jūsų lytis (pažymėkite langelį) ➡	☐	moteris	☐	vyras
Jūsų amžius (įrašykite) ➡	Man.....metai (ų).			
Jūs esate: ➡	☐	Grafikas	☐	Muzikos atlikėjas
	☐	Tapytojas	☐	Kompozitorius
	☐	Piešėjas	☐	Audiovizualinio meno atstovas
	☐	Dizaineris	☐	kita (įrašykite)
Jūsų pedagoginė kvalifikacija (jei dirbate pedagoginį darbą) ➡	☐	profesorius	☐	mokytojas ekspertas
	☐	docentas	☐	mokytojas metodininkas
	☐	lektorius	☐	vyr. mokytojas
	☐	asistentas	☐	mokytojas
Jūsų išsilavinimas: ➡	☐	aukštasis	☐	spec. vidurinis
	☐	aukštesnysis	☐	vidurinis
Jūs dirbate ➡	☐	aukštojoje m-kloje	☐	bendrojo lav. m-kloje
	☐	technikume	☐	papildomo ugdymo įstaigoje
	☐	profesinėje m-kloje	☐	reklamos ir dizaino firmoje
	☐	meno kolektyve	☐	kita.....
Jūsų kūrybinio darbo stažas ➡	metai (ų).		
Jūsų kūrybinio darbo užsienyje patirtis ➡	☐	Trumpalaikė vienkartinė paroda ar koncertinė kelionė	☐	Kasmet po kelis kartus rengiu parodas ar koncertines keliones
	☐	Keletas parodų ar koncertinių kelionių Per pastaruosius 5 metus	☐	Užsienyje nerengiu parodų ar koncertinių kelionių
			☐	Kita.....
Geografinė Jūsų gyvenamosios bei kūrybos vietos padėtis ➡	☐	Vilnius	☐	Šiauliai
	☐	Kaunas	☐	Panevėžys
	☐	Klaipėda	☐	apskrities centras
			☐	rajono centras
			☐	miestelis
			☐	kaimas

Muoširdžiai dėkojame už atliktą darbą!

Tyrimą atlieka Mykolo Romerio Universiteto
Teisės ir valdymo studijų programos studentė Gedutė Grigaliūnaitė
Su tyrimo organizatoriais galite susisiekti tel. **8 685 48491**, el paštu **gedute@gmail.com**

Priedas Nr 2. Intelektinės nuosavybės dokumentai, jų rūšys, galiojimo laikas

1 lentelė. Teisėtas intelektinės nuosavybės naudojimas: dokumentai, jų rūšys ir galiojimo laikas

<i>Teisėtas INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS naudojimas: DOKUMENTAI, JŲ RŪŠYS IR GALIOJIMO LAIKAS</i>			
<i>Intelektinės nuosavybės rūšis</i>	<i>Teisėtą naudojamąsi įrodanti ar ribojanti intelektinės nuosavybės dokumento rūšis</i>	<i>Intelektinės nuosavybės saugojimo metu teisėto naudojimosi galiojimo terminai</i>	<i>Turtinių teisių galiojimo terminai</i>
Teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinį <i>Autorių teisės</i>	Autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimas.	Leidime* numatytam laikui. <i>*Leidimo teisinė forma gali būti įvairi (pvz. sutartis ir kt.)</i>	Aurių turtinės teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties, neatsižvelgiant į kūrinio teisėto padarymo viešai prieinamą datą.
Atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų teisės <i>Gretutinių teisių subjektų teisės</i>	Turtinės teisės gali būti perduodamos pagal sutartį ar kita įstatymų nustatyta tvarka. Turtinės teisės į gretutinių teisių objektus gali suteikti pagal licencinę sutartį.	Sutartyje ar įstatyme numatytam laikui Licencinėje sutartyje, ar įstatyme numatytam laikui.	Atlikėjų turtinės teisės galioja 50 metų po atlikimo datos. Fonogramų gamintojų teisės galioja 50 metų po įrašo padarymo datos. Transliuojančiųjų organizacijų teisės galioja 50 metų po pirmojo transliacijos viešo perdavimo, nepaisant to, ar ši transliacija perduota laidais, ar bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant perdavimą kabeliniais tinklais ir palydoviniu ryšiu. Audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojo teisės galioja 50 metų po įrašo padarymo datos.

<i>Intelektinės nuosavybės rūšis</i>	<i>Teisėtą naudojamąsi įrodanti ar ribojanti intelektinės nuosavybės dokumento rūšis</i>	<i>Intelektinės nuosavybės saugojimo metu teisėto naudojimosi galiojimo terminai</i>	<i>Turtinių teisių galiojimo terminai</i>
Teisės į išradimą	<ul style="list-style-type: none"> • Patentinės paraiškos ar patento nuosavybės teisės pakeitimas.* <i>*registruojamas Valstybiniame patentų biure</i> • Licencinė sutartis. • Vieša licencija. • Priverstinė abipusė Pvz., licencija, kai išradimas susijęs su saugoma augalo veisle • Išradimo naudojimas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės leidimu 	<p>Patentinės paraiškos ar patento perėmėjas nuosavybės teisę įgyja nuo registracijos Valstybiniame patentų biure datos. Patento savininko suteiktoje licencinėje sutartyje numatytam laikui. Licencinė sutartis įrašoma į Lietuvos Respublikos patentų registrą ir įsigalioja nuo įrašymo datos. Patento savininkas jo galiojimo metu už tam tikrą atlyginimą sutinka leisti bet kuriam asmeniui naudotis išradimu licenciuoto teisėmis.</p>	<p>Teisės į patentinę paraišką ir patentą yra paveldimos. Šių teisių nepaveldi valstybė. Patentas galioja 20 metų nuo paraiškos padavimo datos. Patento galiojimo terminas priklauso nuo metų mokesčio mokėjimo</p>
Teisės į audiovizualinį kūrinį	<p>Autorinė sutartis ar kita įstatymų nustatyta tvarka.. Autoriaus su audiovizualinio kūrinio gamintoju. Audiovizualinio kūrinio sukūrimo (pastatymo) sutartis.</p>	<p>Sutartyje ar įstatyme numatytam laikui</p>	<p>Autorių turtinės teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties, neatsižvelgiant į kūrinio teisėto padarymo viešai prieinamą datą.</p>
Teisės į pramoninį dizainą	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės į pareikštą registruoti ar įregistruotą dizainą perdavimas.* <i>*įrašomas į Lietuvos Respublikos dizaino registrą</i> • Licencijos suteikimas • Teisės į dizainą įkeitimas ar areštas 	<p>Licencinėje sutartyje, ar įstatyme numatytam laikui.</p>	<p>Dizaino registracijos suteiktos teisės pasibaigia, kai gaminiai, kurių dizainas yra saugomas šio Įstatymo nustatyta tvarka, paties dizaino savininko arba jo sutikimu yra pateikti į Europos Bendrijos rinką.</p>
Teisės į prekių ženklus	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės į pareikštą registruoti ar įregistruotą ženklą perdavimas * <i>*įrašomas į Lietuvos Respublikos prekių ženklų registrą</i> • Licencijos suteikimas • Teisės į prekių ženklus įkeitimas ar areštas 	<p>Licencinėje sutartyje, ar įstatyme numatytam laikui.</p>	<p>Bet kurio suinteresuoto asmens prašymu teismas, remdamasis tuo, kad ženklas neatitinka Prekių ženklų įstatymo 6 ir (ar) 7 straipsnių nuostatų, gali pripažinti ženklo registraciją negaliojančia arba dėl tam tikrų veiksmų registraciją gali panaikinti.</p>

2 lentelė. Intelektinės nuosavybės apsaugos dokumentai, jų rūšys ir galiojimo laikas

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGOS DOKUMENTAI, JŲ RŪŠYS IR GALIOJIMO LAIKAS			
<i>Intelektinės nuosavybės rūšis</i>	<i>Intelektinės nuosavybės apsaugos dokumento rūšis</i>	<i>Maksimalus galiojimo laikas</i>	<i>Terminai galiojimo palaikymui mokesčiais</i>
Teisė į išradimą	Patentas* <i>*Valstybinis patentų biuras veda Lietuvos Respublikos patentų registrą.</i>	20 metų. Patentas galioja 20 metų nuo paraiškos padavimo datos.* <i>* Patento galiojimo terminas priklauso nuo metų mokesčio mokėjimo.</i>	Pirmas metų mokestis mokamas už trečiuosius galiojimo metus.
Teisė į papildomos apsaugos liudijimą vaistui ar augalų apsaugos priemonei	Papildomos apsaugos liudijimas* <i>*(Suteikiama patento savininkui ar jo teisių perėmėjui)</i>	Liudijimas įsigalioja pasibaigus patento galiojimo terminui ir galioja tiek laiko, kiek susidaro iš laiko nuo patentinės paraiškos padavimo dienos iki vaisto ar augalų apsaugos priemonės registravimo liudijimo išdavimo dienos atėmus penkerius metus, bet ne ilgiau kaip penkerius metus nuo liudijimo įsigaliojimo dienos.	Liudijimo galiojimas priklauso nuo nustatyto metų mokesčio mokėjimo.
Teisė į pramoninį dizainą	Dizaino registracijos liudijimas* <i>* Lietuvos Respublikos dizaino registras.</i>	Kas 5 metai Pradinis dizaino registracijos galiojimo terminas yra 5 metai nuo paraiškos padavimo dienos.	Pasibaigus pradiniam dizaino registracijos terminui, dizaino registracijos galiojimas gali būti pratęstas dar keturis kartus po 5 metus iki 25 metų, skaičiuojant nuo paraiškos padavimo dienos.
Teisė į prekių ženklus	Ženklo registracijos liudijimas* <i>* Lietuvos Respublikos prekių ženklų registras</i>	Kas 10 metų	Pradinis ženklo registracijos galiojimo terminas yra 10 metų nuo paraiškos padavimo dienos. Pasibaigus pradiniam ženklo registracijos galiojimo terminui, ženklo registracijos galiojimas gali būti pratęsiamas visoms arba daliai prekių ir (ar) paslaugų kiekvieną kartą ne ilgiau kaip 10 metų.
Teisė į „know-how“	Be dokumentų	Kol veikia apsaugos sąlygos	-

<i>Intelektinės nuosavybės rūšis</i>	<i>Intelektinės nuosavybės apsaugos dokumento rūšis</i>	<i>Maksimalus galiojimo laikas</i>	<i>Terminai galiojimo palaikymui mokesčiais</i>
Kompiuterių programos	Turtinės autorių teisės į kompiuterių programą, kurią sukūrė darbuotojas atlikdamas savo tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, priklauso darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje. - Sutartyje ar įstatyme numatytam laikui	Autoriaus teisių apsauga galioja visą autoriaus gyvenimą ir penkiasdešimt metų po jo mirties arba po paskutinio bendraautoriaus mirties; kai kompiuterio programa yra anoniminis arba pseudonimu paskelbtas kūrinys, arba kai, remiantis nacionaliniais įstatymais, autoriaus teisių subjektu laikomas juridinis asmuo pagal 2 straipsnio 1 dalį, apsaugos terminas yra penkiasdešimt metų, skaičiuojant nuo pirmojo kompiuterio programos padarymo viešai prieinama datos. Apsaugos terminas skaičiuojamas nuo kitų metų sausio pirmos dienos, kai įvyko pirmiau paminėti faktai. ¹²⁸	
Kompiuterių duomenų bazės	Autorinės sutartys	Duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų po duomenų bazės sudarymo datos. Jeigu per šį laikotarpį duomenų bazė kuriuo nors būdu tapo viešai prieinama, duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų po duomenų bazės viešo paskelbimo datos. Arba ilgesniam - Sutartyje numatytam laikui.	
Puslaidininkio gaminio topografijos	Liudijimas	10 metų	Nepratęsiamą
Firmos pavadinimas	Liudijimas	Neribotai	-

¹²⁸ 1991 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos, 8 straipsnis, Apsaugos terminas // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1 // <http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/preps2?Condition1=36207&Condition2=>; 2007 08 14.

Priedas Nr 3. Intelektinės nuosavybės autorių menininkų (dailininkų, dizainerių, audiovizualinio meno specialistų, muzikų) požiūris į intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą bei jo efektyvumą ir svarbą tyrimo duomenys

1 lentelė. Nuostatos į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu. Aprašomoji statistika (N=103)

Eil. nr.	<i>Nuostatos į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu</i>	vidurkis (angl. <i>mean</i>)	standartinė paklaida (angl. <i>standart error of mean</i>)	sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	dispersija (angl. <i>variance</i>)
1.	Intelektinė nuosavybė vertinama kaip <i>pagrindinė inovacijų ir žinių ekonomikos</i> kūrimo priemonė	4,03	0,104	1,05	1,11
2.	Intelektinės nuosavybės apsauga <i>negali būti tokia svarbi kaip materialios nuosavybė</i> (nes dažnai neturi apčiuopiamo, materialaus pagrindo)	2,01	0,128	1,29	1,68
3.	Intelektinės nuosavybės apsauga laikytina <i>ne mažiau svarbia nei materialios nuosavybės apsauga</i>	4,61	0,069	0,70	0,49
4.	Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>komerciniams tikslams</i>	4,79	0,041	0,41	0,17
5.	Kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už intelektinę nuosavybę naudojamą <i>asmeniniams tikslams</i>	3,54	0,129	1,30	1,70
6.	Atgaminant <i>asmeniniais tikslais audiovizualinį kūrinį ar fonogramoje įrašytą kūrinį</i> , kūrinio autorius ar jo teisių perėmėjas turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą	3,55	0,120	1,22	1,48
7.	Turėčiau gauti <i>pelno</i> iš savo sukurtos intelektinės nuosavybės (iš savo kūrybos, iš kūrinių atlikimo)	4,59	0,056	0,57	0,32

2 lentelė. Sampratos ypatumai apie autorių teisių objektus. Aprašomoji statistika (N=103)

Eil. nr.	<i>Sampratos ypatumai apie autorių teisių objektus</i>	vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	dispersija (angl. <i>variance</i>)
1.	<i>idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys</i>	3,83	0,115	1,17	1,36
2.	skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai, taip pat scenografijos kūriniai	4,88	0,032	0,32	0,11
3.	skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai, taip pat scenografijos kūriniai	3,59	0,111	1,12	1,26
4.	muzikos kūriniai su tekstu arba be teksto	4,74	0,057	0,58	0,33
5.	dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai	4,49	0,078	0,79	0,62
6.	<i>folkloro kūriniai</i>	2,75	0,125	1,27	1,60
7.	<i>įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius</i>	2,08	0,114	1,16	1,34
8.	fotografijos kūriniai ir kiti fotografijai analogiškais būdais sukurti kūriniai	4,53	0,064	0,65	0,43
9.	<i>oficialūs valstybės simboliai ir ženklai (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai), kurių apsaugą reglamentuoja kiti teisės aktai</i>	3,58	0,136	1,38	1,89
10.	ilustracijos, žemėlapiai, planai, sodų ir parkų projektai, eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tikslųjų mokslų sritimis	3,25	0,124	1,26	1,58
11.	kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai	3,24	0,119	1,21	1,46

3 lentelė. Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises. Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises</i>	Kūrinio autorius, turi teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę viešai atliekant kūrinį	Autorių turtinės teisės saugomos <i>neterminuotai</i>	Autorius turi išimtinės teises <i>leisti arba uždrausti atgauti</i> kūrinį bet kokia forma ar būdu	Autorius - <i>leisti arba uždrausti adaptuoti, aranžuoti, inscenuoti ar kitaip perdirbti</i> kūrinį	Autorius turi išimtinės teises <i>leisti arba uždrausti platinti originalą ar jo kopijas</i>	Autorius turi išimtinės teises <i>leisti arba uždrausti viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas</i>	Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti <i>tik atlyginatinis C</i>	Autorius turi teisę gauti autorinį atlyginimą už kiekvieną kūrinio naudojimo būdą
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	4,398	4,165	4,379	4,039	4,418	4,078	3,476	4,369
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	5,000	5,000	5,000	4,000	5,000	4,000	4,000	5,000
mediana	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	4,00	5,00
moda	0,821	1,103	0,930	1,188	0,913	1,082	1,305	0,780
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	0,673	1,218	0,865	1,410	0,834	1,170	1,703	0,608
dispersija (angl. <i>variance</i>)	3,00	4,00	3,00	4,00	3,00	3,00	4,00	3,00

4 lentelė. Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus (N=103)

Eil. nr.	<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Autorinis atlyginimas mokamas, kai meno kūrinio arba literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 50 eurų</i>	4,9	2,9	60,2	10,6	21,4
		7,8			32	
2.	Autorių <i>turtinės teisės</i> galioja <i>visą autoriaus gyvenimą</i>	52,4	28,1	11,7	4,9	2,9
		80,5			7,8	
3.	<i>Už viešą kūrinio atlikimą</i> autorius turi teisę gauti <i>autorinį atlyginimą</i> , tiek kai kūrinys atliekamas tiesiogiai (gyvas atlikimas), tiek panaudojant fonogramą ar audiovizualinį kūrinio įrašą, radijo ir televizijos transliaciją ar retransliaciją	50,5	38,8	7,8		2,9
		89,3			2,9	
4.	Autorius turi neatšaukiamą teisę gauti <i>autorinį atlyginimą</i> už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimą</i> (perpardavimo teisė)	37,9	27,2	15,5	14,5	4,9
		65,1			19,4	
5.	Autorinis atlyginimas mokamas, kai meno kūrinio arba literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 300 eurų</i>	4,9	5,8	60,2	17,5	11,6
		10,7			29,1	
6.	Man teko <i>perduoti arba suteikti autorių turtines teises</i> į meno kūrinį arba išipareigojau sukurti sutartyje nurodytą kūrinį ir perduoti ar suteikti autorių turtines teises į jį kitai šaliai (teisių perėmėjui ar licenciatui)	19,4	19,4	6,8	6,8	47,6
		38,8			54,4	
7.	Esu susidūręs su autorių turtinių ir neturtinių <i>teisių pažeidimais</i>	17,5	24,3	9,7	16,5	32,0
		41,8			48,5	

5 lentelė. Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus proce. Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų asmenines turtines ir neturtines teises, kūrinų platinimą po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo, šių teisių pažeidimus</i>	Autorinis atlyginimas <i>perdardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 50 eurų</i>	Autorių <i>turtinės teisės</i> galioja <i>visą autoriaus gyvenimą</i>	<i>Už viešą kūrinio atlikimą</i> autorius turi gauti <i>autorinį atlyginimą</i>	Autorius turi teisę gauti <i>autorinį atlyginimą</i> už kiekvieną <i>perdardavimą</i>	Autorinis atlyginimas <i>perdardavimo kaina</i> atskaičius mokesčius yra <i>ne mažesnė kaip 300 eurų</i>	Man teko <i>perduoti arba suteikti autorių turtines teises</i> į meno kūrinį	Esu susidūręs su autorių turtinių ir neturtinių <i>teisių pažeidimais</i>
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	2,592	4,223	4,340	3,786	2,748	2,563	2,786
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	3,000	5,000	5,000	4,000	3,000	2,000	3,000
mediana	3,00	5,00	5,00	5,00	3,00	1,00	1,00
moda	1,014	1,028	0,858	1,234	0,915	1,667	1,538
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	1,028	1,057	0,736	1,523	0,838	2,778	2,366
dispersija (angl. <i>variance</i>)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

6 lentelė. Dailės kūrinio prieinamumo teisė. Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Dailės kūrinio prieinamumo teisė</i>	Dailės kūrinio originalo savininkas gali sunaikinti kūrinį, prieš tai nepasiūlęs gražinti jį autoriui	Dailės kūrinio originalo savininkas turi leisti kūrinio autoriui atgaminti kūrinį ar panaudoti jį savo parodai, jeigu autoriaus teisės atgaminti kūrinį ar jį viešai rodyti (eksponuoti) nėra perduotos kūrinio originalo savininkui, su sąlyga, kad nebus pažeisti kūrinio savininko teisėti interesai ir bus užtikrintas kūrinio saugumas
Vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	2,660	3,845
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	2,000	4,000
mediana	2,00	4,00
moda	1,310	1,144
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	1,717	1,309
dispersija (angl. <i>variance</i>)	4,00	4,00

7 lentelė. *Autorių, gretuinių teisių turėtojų (atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinių kūrinių (filmų) pirmojo įrašo gamintojų) išimtinės teisės procentine išraiška (N=103)*

Eil. nr.	<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretuinių teisių turėtojų turtinių teisių apribojimus I</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai <i>savo asmeniniam naudojimui</i> , leidžiama atgaminti <i>ne daugiau kaip vieną</i> išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra <i>vienkartinis veiksmas</i> .	2,9	40,8	23,3	26,2	6,8
		43,7			33,0	
2.	Leidžiama be kūrinio autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo <i>reklamuojant</i> meno kūrinių viešą parodą ar pardavimą, atgaminti ir viešai paskelbti tuos kūrinius tiek, kiek to reikia pranešti apie renginį, išskyrus bet kokį kitą komercinį naudojimą	24,3	39,8	17,5	18,4	
		64,1			18,4	
3.	Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai <i>savo asmeniniam naudojimui</i> , leidžiama atgaminti <i>ne daugiau kaip vieną</i> išleisto ar kitaip viešai paskelbto <i>architektūros kūrinių pastatų ar kitokių statinių pavidalu</i> egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra <i>vienkartinis veiksmas</i> .	2,9	18,4	28,2	38,8	11,7
		21,3			50,5	
4.	Be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir <i>be autorinio atlyginimo</i> , tačiau nurodant, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama kaip pavyzdį nekomerciniais mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais atgaminti nedidelius išleistus kūrinius ar trumpą išleisto kūrinio ištrauką tiek, kiek tai <i>susiję su mokymo programomis</i> ir neviršija mokymui ar moksliniam tyrimui reikalingo masto;	20,4	53,4	22,3	3,9	
		73,8			3,9	
5.	<i>Neleidžiama be autoriaus</i> ar kito autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo panaudoti kūrinį <i>karikatūrai ar parodijai</i> .	18,4	29,1	16,5	18,5	17,5
		47,5			36,0	
6.	<i>įrašyti neįrašytą</i> (neužfiksuotą) atlikimą (tikro garso pirmąjį atlikimą)	17,5	35,9	34,0	9,7	2,9
		53,4			12,6	
7.	<i>atgaminti</i> atlikimo <i>įrašą</i>	17,5	43,7	28,1	7,8	2,9
		61,2			10,7	
8.	transliuoti, retransliuoti ir kitaip <i>viešai skelbti neįrašytą</i> (neužfiksuotą) <i>atlikimą</i> , kai pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida	10,7	31,1	30,1	23,3	4,8
		41,8			28,1	
9.	padaryti atlikimo įrašą <i>viešai prieinamą</i>	17,5	46,6	23,3	7,8	4,8
		64,1			12,6	
10.	atlikėjas, nepaisant jo išimtinių turtinių teisių, net ir tuo atveju, <i>kai turtinės teisės perduotos kitiems asmenims</i> , turi asmenines neturtines teises į <i>savo tiesioginį (gyvą) atlikimą ar atlikimo įrašą</i> .	23,3	32,0	35,0	5,8	3,9
		55,3			9,7	
11.	naudoti atlikimą, fonogramą, audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą bei transliuojančiosios organizacijos transliaciją arba jų įrašus atgaminant ir viešai skelbiant <i>religinių apeigų metu</i>	7,8	32,0	37,9	16,5	5,8
		39,8			22,3	
12.	atlikėjas turi teisę reikalauti, kad naudojant atlikimą ar jo įrašą jis būtų <i>įvardytas kaip atlikėjas</i> , ir prieštarauti dėl atlikimo ar jo įrašo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl atlikėjo garbei ar reputacijai galinčio padaryti žalos bet kokio kito kėsinosi į atlikimą ar jo įrašą	44,7	34,0	16,5	1,9	2,9
		78,7			4,8	

8 lentelė. *Autorių, gretuinių teisių turėtojų (atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinių kūrinių (filmų) pirmojo įrašo gamintojų) išimtinės teisės.*
Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų turtinių teisių apribojimus I</i>	Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui	Leidžiama be kūrinio autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo <i>reklamuojant</i> meno kūrinių viešą parodą ar pardavimą	fiziniam asmeniui išimtinai <i>savo asmeniniam naudojimui</i> , leidžiama atgaminti <i>architektūros kūrinių pastatų ar kitokių statinių pavidalu</i>	mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais tiek, kiek tai <i>susiję su mokymo programomis</i>	<i>neleidžiama be autoriaus karikatūrai ar parodijai</i>	<i>įrašyti neįrašytą atlikimą</i>
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	3,068	3,699	2,621	3,903	3,126	3,553
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	3,000	4,000	2,000	0,075	0,136	0,097
mediana	4,00	4,00	2,00	4,000	3,000	4,000
moda	1,032	1,037	1,011	4,00	4,00	4,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	1,064	1,075	1,022	0,761	1,384	0,988
dispersija (angl. <i>variance</i>)	4,00	3,00	4,00	0,579	1,915	0,975

<i>Sampratos ypatumai apie autorių, gretutinių teisių turėtojų turtinių teisių apribojimus II</i>	<i>atgamtinti atlikimo įrašą</i>	<i>viešai skelbti neįrašytą atlikimą</i> , kai atlikimas yra radijo ar televizijos laida	padaryti atlikimo įrašą <i>viešai priėmimą</i>	teises į <i>savo tiesioginį (gyvą) atlikimą ar atlikimo įrašą</i>	<i>religinių apeigų metu</i>	<i>Įvardytas kaip atlikėjas</i> , prieštarauti dėl atlikimo ar jo įrašo bet kokio iškraiptymo ar kitokio pakeitimo
	7.	8.	9.	10.	11.	12.
vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	3,651	3,194	3,641	3,651	3,194	4,155
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	0,094	0,105	0,100	0,101	0,099	0,095
mediana	4,000	3,000	4,000	4,000	3,000	4,000
moda	4,00	4,00	4,00	3,00	3,00	5,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	0,957	1,067	1,018	1,026	1,001	0,968
dispersija (angl. <i>variance</i>)	0,916	1,138	1,036	1,053	1,001	0,936

9 lentelė. Intelektinės nuosavybės reglamentavimo, ekonominių veiksmų vieta autorių kūrėjų priorityvų kontekste, procentine išraiška (N=103)

Eil. nr.	<i>Nuostatos į intelektinės nuosavybės turtines ir neturtines teises</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Man svarbi <i>mano intelektinės nuosavybės</i> : autorių, gretutinių teisių (atlikimo, fonogramos, transliacijos), teisės į pramoninę nuosavybę, kitų teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos <i>apsauga</i>	70,9	26,2			2,9
		97,1			2,9	
2.	Man <i>svarbi</i> mano autorinių ir atlikimo kūrinių <i>ekonominės vertės išraiška</i>	68,0	26,2			2,9
		94,2		2,9		2,9
3.	Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą už kūrinius, jų atlikimą ar jų naudojimo būdus</i> (turtinių teisių pardavimas, autorinis kūrinio platinimas ir kt.)	60,2	16,5		6,8	14,6
		76,7		1,9	21,4	
4.	Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą</i> už kiekvieną meno kūrinio originalo ir literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalo <i>perpardavimą</i> (perpardavimo teisė), kai jie parduodami po pirmojo nuosavybės teisių į juos perleidimo, atlikto paties autoriaus.	13,6	4,9	5,8	13,6	62,1
		18,5			75,7	
5.	Man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man <i>svarbus mano autorystės pripažinimas</i>	72,8	24,3			2,9
		97,1				2,9
6.	Man svarbios mano autorinių ir atlikimo kūrinių neturtinės teisės, man svarbi <i>kūrinio neliečiamybė</i> (iškraipymas, pakeitimas)	68,9	23,3			2,9
		92,2		4,9		2,9

10 lentelė. Intelektinės nuosavybės reglamentavimo, ekonominių veiksmų vieta autorių kūrėjų priorityvų kontekste. Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Nuostatos į intelektinę nuosavybę teisiniu, ekonominiu aspektu</i>	svarbi <i>mano intelektinės nuosavybės apsauga</i>	svarbi autorinių ir atlikimo kūrinių <i>ekonominės vertės išraiška</i>	Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą</i>	Esu gavęs <i>autorinį atlyginimą</i> už <i>perpardavimą</i>	man <i>svarbus mano autorystės pripažinimas</i>	man svarbi <i>kūrinio neliečiamybė</i>
vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	4,621	4,563	4,010	1,942	4,641	4,553
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	0,076	0,080	0,147	0,143	0,075	0,083
mediana	5,000	5,000	5,000	1,000	5,000	5,000
moda	5,00	5,00	5,00	1,00	5,00	5,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	0,769	0,813	1,492	1,454	0,765	0,837
dispersija (angl. <i>variance</i>)	0,591	0,660	2,225	2,114	0,585	0,701
plotis (angl. <i>range</i>)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

11 lentelė. Žinių, gaunamų apie intelektinę nuosavybę, šaltiniai, procentine išraiška (N=103)

Eil. nr.	<i>Žinių apie intelektinę nuosavybę populiariausi šaltiniai</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Man <i>užtenka informacijos</i> apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą	2,9	16,5	15,5	46,6	18,5
		19,4			65,1	
2.	<i>Informaciją</i> apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau <i>pats studijuodamas</i> teisės aktus	27,2	8,7	14,5	14,6	35,0
		35,9			49,6	
3.	<i>Informaciją</i> apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau <i>renginyje, skirtame šiems klausimams</i>	4,9	6,8	9,7	22,3	56,3
		11,7			78,6	
4.	<i>Informaciją</i> apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau <i>spaudoje</i>	14,6	34,0	6,8	22,3	22,3
		48,6			44,6	
5.	<i>Informaciją</i> apie intelektinės nuosavybės teisinį reglamentavimą gavau <i>iš kolegų, verslo partnerių</i>	35,0	43,7	3,9	7,7	9,7
		78,7			17,4	
6.	Ar manote, kad kada nors buvo <i>pažeistos Jūsų teisės</i> į intelektinę nuosavybę	23,3	24,3	29,1	13,6	9,7
		47,6			23,3	
7.	Man <i>yra tekę uždrausti</i> atlikti neteisėtus veiksmus su mano kūriniumi/kūriniais	6,8	11,6	4,9	27,2	49,5
		18,4			76,7	

12 lentelė. Žinių, gaunamų apie intelektinę nuosavybę, šaltiniai. Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Žinių apie intelektinę nuosavybę populiariausi šaltiniai</i>	<i>užtenka infor-macijos</i>	<i>pats studijuodamas</i> teisės aktus	<i>rengi-nyje</i>	<i>spau-doje</i>	<i>iš kolegų, verslo partne-rių</i>	buvo <i>pažeistos teisės</i>	<i>yra tekę uždrau-sti</i>
vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	2,388	2,786	1,816	2,961	3,864	3,379	1,990
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	0,104	0,162	0,114	0,141	0,123	0,124	0,126
mediana	2,000	3,000	1,000	3,000	4,000	3,000	2,000
moda	2,00	1,00	1,00	4,00	4,00	3,00	1,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	1,059	1,643	1,161	1,434	1,253	1,253	1,279
dispersija (angl. <i>variance</i>)	1,122	2,699	1,348	2,057	1,570	1,571	1,637
plotis (angl. <i>range</i>)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

13 lentelė. Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus, procentinė išraiška (N=103)

Eil. nr.	nuostatos apie intelektinės nuosavybės teisių gynimą <i>Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus</i>	tikrai taip, pri-tariu	ko gero taip, pri-tariu	neži-nau	ko gero nepri-tariu	tikrai nepri-tariu
1.	Mano nuomone <i>įstatyminiai pagrindai</i> reglamentuojantys intelektinę nuosavybę <i>yra pakankami</i>	4,9	13,6	38,8	32,0	10,7
		18,5			42,7	
2.	Mano nuomone <i>teisiniai procesai</i> saugant, ginant intelektinę nuosavybę <i>yra efektyvūs</i>	3,9	7,8	23,3	50,5	14,5
		11,7			65,0	
3.	Mano nuomone <i>pareigūnai</i> saugantys, ginantys intelektinę nuosavybę <i>veikia gerai</i>	2,9	3,9	32,0	45,6	15,6
		6,8			61,2	
4.	Mano nuomone <i>ne nuo pareigūnų, o nuo pačių autorių</i> poreikio sąmoningumo, ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas	11,6	42,7	10,7	28,2	6,8
		54,3			35,0	
5.	Mano nuomone <i>ne nuo pareigūnų, o nuo vartotojų, naudotojų ir visuomenės</i> sąmoningumo, poreikio ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas	23,3	53,4	7,8	9,7	5,8
		76,7			15,5	
6.	Ar manote, kad gali <i>efektyviai ginti</i> Jūsų teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą <i>valstybės tarnautojas atliekantis savo pareigas</i>	8,7	22,3	32,0	33,0	4,0
		31,0			37,0	
7.	Ar manote, kad <i>Jūs pats</i> pajėgus <i>apginti</i> savo teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą		4,8	19,4	31,1	44,7
		4,8			75,8	
8.	Ar manote, kad Jus gali efektyviai <i>atstovauti kolektyvinio administravimo asociacija (LATGA-A Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra)</i> apginant Jūsų teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą	5,8	17,5	37,9	32,0	6,8
		23,3			38,8	
9.	Ar manote, kad Jus gali efektyviai <i>atstovauti profesionalus teisininkas</i> apginant Jūsų teises į sukurtą intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą	20,4	63,1	11,7	1,9	2,9
		83,5			4,8	

14 lentelė. Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus.

Aprašomoji statistika (N=103)

<i>Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus</i>	<i>įstatyminiai pagrindai pakankami</i>	<i>teisiniai procesai yra efektyvūs</i>	<i>pareigūnai veikia gerai</i>	<i>nuo pačių autorių priklausoma</i>	<i>nuo vartotojų, naudotojų ir visuomenės priklausoma</i>	<i>gali efektyviai ginti valstybės tarnautojas</i>	<i>pats pajėgus apginti savo teises</i>	<i>gali atstovauti kolektyvinio administravimo asociacija (LATGA-A)</i>	<i>gali efektyviai atstovauti profesionalus teisininkas</i>
vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	2,699	2,359	2,330	3,242	3,786	2,990	1,845	2,835	3,961
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	0,098	0,094	0,088	0,117	0,107	0,102	0,089	0,098	0,080
mediana	3,000	2,000	2,000	4,000	4,000	3,000	2,000	3,000	4,000
moda	3,00	2,00	2,00	4,00	4,00	2,00	1,00	3,00	4,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	0,998	0,959	0,890	1,184	1,091	1,034	0,905	0,991	0,816
dispersija (angl. <i>variance</i>)	0,997	0,919	0,792	1,401	1,189	1,069	0,819	0,982	0,665
plotis (angl. <i>range</i>)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	3,00	4,00	4,00

15 lentelė. Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus, procentinė išraiška (N=103)

Eil. nr.	nuostatos apie intelektinės nuosavybės teisių gynimą <i>Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus</i>	tikrai taip, priitariu	ko gero taip, priitariu	nežinau	ko gero nepriitariu	tikrai nepriitariu
1.	Mano nuomone <i>įstatyminiai pagrindai</i> reglamentuojantys intelektinę nuosavybę <i>yra pakankami</i>	4,9	13,6	38,8	32,0	10,7
		18,5			42,7	
2.	Mano nuomone <i>teisiniai procesai</i> saugant, ginant intelektinę nuosavybę <i>yra efektyvūs</i>	3,9	7,8	23,3	50,5	14,5
		11,7			65,0	
3.	Mano nuomone <i>pareigūnai</i> saugantys, ginantys intelektinę nuosavybę <i>veikia gerai</i>	2,9	3,9	32,0	45,6	15,6
		6,8			61,2	
4.	Mano nuomone <i>ne nuo pareigūnų, o nuo pačių autorių</i> poreikio sąmoningumo, ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas	11,6	42,7	10,7	28,2	6,8
		54,3			35,0	
5.	Mano nuomone <i>ne nuo pareigūnų, o nuo vartotojų, naudotojų ir visuomenės</i> sąmoningumo, poreikio ir pastangų priklauso intelektinės nuosavybės apsaugos efektyvumas	23,3	53,4	7,8	9,7	5,8
		76,7			15,5	
6.	Ar manote, kad gali <i>efektyviai ginti</i> Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą <i>valstybės tarnautojas atliekantis savo pareigas</i>	8,7	22,3	32,0	33,0	4,0
		31,0			37,0	
7.	Ar manote, kad <i>Jūs pats</i> pajėgus <i>apginti</i> savo teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą		4,8	19,4	31,1	44,7
		4,8			75,8	
8.	Ar manote, kad Jus gali efektyviai <i>atstovauti kolektyvinio administravimo asociacija (LATGA-A Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra)</i> apginant Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą	5,8	17,5	37,9	32,0	6,8
		23,3			38,8	
9.	Ar manote, kad Jus gali efektyviai <i>atstovauti profesionalus teisininkas</i> apginant Jūsų teises į sukurta intelektinę nuosavybę ir jos naudojimą	20,4	63,1	11,7	1,9	2,9
		83,5			4,8	

16 lentelė. Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus, procentinė išraiška (N=103)

<i>Nuostatos į intelektinės nuosavybės apsaugoje dalyvaujančius subjektus</i>	<i>įstatyminiai pagrindai pakankami</i>	<i>Teisiniai procesai yra efektyvūs</i>	<i>pareigūnai veikia gerai</i>	<i>nuo pačių autorių priklausoma</i>	<i>nuo vartotojų, naudotojų ir visuomenės priklausoma</i>	<i>gali efektyviai ginti valstybės tarnautojas</i>	<i>pats pajėgus apginti savo teises</i>	<i>gali atstovauti kolektyvinio administravimo asociacija (LATGA-A)</i>	<i>gali efektyviai atstovauti profesionalus teisininkas</i>
vidurkis (angl. <i>Mean</i>)	2,699	2,359	2,330	3,242	3,786	2,990	1,845	2,835	3,961
standartinė paklaida (angl. <i>Standart error of mean</i>)	0,098	0,094	0,088	0,117	0,107	0,102	0,089	0,098	0,080
mediana	3,000	2,000	2,000	4,000	4,000	3,000	2,000	3,000	4,000
moda	3,00	2,00	2,00	4,00	4,00	2,00	1,00	3,00	4,00
sklaidos charakteristikos – standartinis nuokrypis (angl. <i>standart deviation</i>)	0,998	0,959	0,890	1,184	1,091	1,034	0,905	0,991	0,816
dispersija (angl. <i>variance</i>)	0,997	0,919	0,792	1,401	1,189	1,069	0,819	0,982	0,665
plotis (angl. <i>range</i>)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	3,00	4,00	4,00

Priedas Nr. 4. WIPO konvencijos (WIPO CONVENTIONS)

Lietuvos Respublikos užsienio ministerijos tinklalapis

<http://www.urm.lt/index.php?157470782>; 2007 09 05

WIPO konvencijos (WIPO CONVENTIONS)

- 1 [Konvencija dėl Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos įsteigimo, Stokholmas 1967](#)

Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, 1967

Įsigaliojo 1992.04.30

- 1 [Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, 1883](#)

Paris Convention for the Protection of Industrial Property, 1883

Įsigaliojo 1994.05.22 („VŽ“ – 1996 Nr.75)

- 1 [Patentinės kooperacijos sutartis \(PCT\), Vašingtonas 1970](#)

Patent Cooperation Treaty, Washington 1970 Įsigaliojo 1994.07.05

(„VŽ“ – 1996 Nr.75)

4. [Konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, Bernas 1886](#)

Berne Convention for the protection of literary and artistic works, 1886 Įsigaliojo 1994.12.14

d. („VŽ“ – 1995 Nr.40)

- 1 [Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos \(1957\)](#)

Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purposes of the Registration of Marks (1957)

Įsigaliojo 1997.02.22 („VŽ“ – 1997 Nr.14)

6. [Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas, 1989.06.27](#)

Protocol relating to the Madrid Agreement concerning the international registration of Marks, 1989

Įsigaliojo 1997.11.15 („VŽ“ – 1997 Nr.50)

- 1 [Budapešto sutartis dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms, 1977](#)

Budapest Treaty on the international recognition of the deposit of microorganisms for the purposes of patent procedure, 1977

Įsigaliojo 1998.05.09 („VŽ“ – 1997 Nr.109)

8. [Sutartis dėl prekių ženklų įstatymų, 1994](#)

Trademark Law Treaty, 1994 Įsigaliojo 1998.04.27 („VŽ“ – 1997 Nr.109)

- 1 [Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis, sudaryta 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje](#)

World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty

Įsigaliojo 2002.05.20 („VŽ“ – 2000 Nr.95)

10. [Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis, sudaryta 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje](#)

World Intellectual Property Organization Copyright Treaty

Įsigaliojo 2002.03.06 („V.Ž.“ – 2001 Nr.32)

2002 11 11